T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE BULUNAN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN PSİKO-SOSYAL VE SOSYO-KÜLTÜREL UYUMU: İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUBA KILIÇ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI PROGRAMI

Ankara - 2020

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE BULUNAN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN PSİKO-SOSYAL VE SOSYO-KÜLTÜREL UYUMU: İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuba KILIÇ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI PROGRAMI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Emrah AKBAŞ

Ankara, 2020

ONAY SAYFASI

Tuba Kılıç tarafından hazırlanan "Türkiye'de Bulunan Uluslararası Öğrencilerin Psiko-Sosyal ve Sosyo-Kültürel Uyumu: İstanbul Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda 'Yüksek Lisans tezi' olarak kabul edilmiştir.

Unvan Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Doç. Dr. Emrah Akbaş	AYBÜ	
Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer Sağıroğlu	AYBÜ	
Doç. Dr. Demirhan Fahri Erdem	HBVÜ	

Tez Savunma Tarihi: 10.08.2020

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda 'Yüksek Lisans Tezi' olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ünvan Ad Soyad

……

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Tuba Kılıç

Oğluma

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması esnasında desteğini, deneyimini ve bilgisini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Emrah Akbaş'a, bugüne gelmemde emeği geçen tüm hocalarıma, şimdiye kadar eğitim ve öğretim hayatım için gösterdiği özveri için sevgili annem Fatma Doğan'a, maddi ve manevi desteği ile eğitim öğretim hayatımda yanımda olan, ağabeyim Mutlu Doğan'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince sabrı ve sevgisiyle yanımda olan sevgili eşim Mustafa Cihat Kılıç'a teşekkür ederim.

ÖZET

Türkiye'de Bulunan Uluslararası Öğrencilerin Psiko-Sosyal Ve Sosyo-Kültürel Uyumu: İstanbul Örneği

Türkiye özellikle son yıllarda Orta Asya, Afrika ve Balkanlardan eğitim amacıyla yaşanan göçlere sahne olmuştur. Türkiye'ye eğitim amacıyla göç eden öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel uyumları konusunda daha önce birçok saha araştırması yapılmış olmasına rağmen Türkiye'nin eğitim, bilim, teknoloji ve ekonomi alanlarında kazandığı ivme nedeniyle Türkiye'ye gelen öğrencilerin yelpazesinin genişlemesi ve sayılarının artması nedeniyle yeni bir saha araştırması yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Uluslararası öğrencilerin psiko-sosyal ve sosyo-kültürel uyumunu etkileyen faktörler aynı zamanda onların ev sahibi topluma uyum sürecini de etkilemektedir. Uyum sürecinin sağlıklı gerçekleşmesi uyum düzeyinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Araştırma yöntemi olarak nicel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının Türkiye'de eğitim görmekten memnun olduğu ve kendilerini Türkiye'ye ait hissettiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görmekten memnun olmalarının, onların psiko-sosyal ve sosyo-kültürel uyum düzeylerini olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psiko-sosyal uyum, Sosyo-kültürel uyum, Uyum, Uluslararası öğrenciler.

ABSTRACT

Found in Turkey of the International Student Psycho-Social and Socio-Cultural Adaption: Istanbul Example

Turkey has been faced with immigrations from Middle Asia, Africa and Balkans for educational purposes especially in recent years. Although so many researches were made about the sociocultural and psychological adaptation of students who immigrate to Turkey for educational purposes, making brand new field research became necessary because of the increase in the number and variety of students who are coming to Turkey due to the acceleration that Turkey is gained in education, science, technology and economy.

Factors that affect the sociocultural and psychological adaptation of international students also affect their processes of adaptation to the host society. Having healthy adaptation process ensures high level of adaptation. Quantitative scanning model is used as a research method. In research, it is concluded that more than half of the students are pleased to have education in Turkey and feel like they are belong to Turkey. It is resulted that being pleased with having an education in Turkey affects socio-cultural and psycho-social adaptation level of students positively.

Keywords: Psycho-social adaptation, Socio-cultural adaptation, adaptation, international student

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET i

ABSTRACT ii

İÇİNDEKİLER iii

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ v

ŞEKİLLER DİZİNİ vi

TABLOLAR DİZİNİ vii

1. GİRİŞ 1

2. KAVRAMSAL TANIMLAR 31

2.1. Kültür 31

2.2. Kültür Değişmesi 31

2.3. Kültür Şoku (Culture Shock) 32

2.4. Kültürlenme 32

2.5. Kültür Taassubu 32

2.6. Kültürel Uyum 33

2.7. Göç 33

2.8. Uyum 33

2.9. Psikolojik Uyum 34

2.10. Sosyokültürel Uyum 34

3. KURAMSAL ÇERÇEVE 35

4. ÖRNEK ENTEGRASYON MODELLERİ 38

4.1. Britanya Entegrasyon Modeli 38

4.2. Hollanda Entegrasyon Modeli 39

4.3. Fransa Entegrasyon Modeli 43

4.4. Kanada Entegrasyon Modeli 46

5. PSİKOSOSYAL UYUM SÜRECİ 48

Sayfa

6. SOSYOKÜLTÜREL UYUM SÜRECİ 52

7. MATERYAL VE YÖNTEM 62

7.1. Araştırmanın Örneklemi 62

7.2. Araştırmanın Modeli 63

7.3. Ölçüm Aracı 63

7.4. Verilerin Analizi 64

8. BULGULAR ve TARTIŞMA 65

9. SONUÇ ve ÖNERİLER 106

9.1. İleri Araştırmalar İçin Öneriler 110

9.2. Politika Yapıcılar İçin Öneriler 111

KAYNAKÇA 112

EKLER 119

EK 1: Çalışmanın amaç bilgilendirme notu 119

EK 2: Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı 120

EK 3: Cinsiyete Göre Doğum Yeri Dağılımı 128

EK 4: Etik Kurul Onayı 129

EK. 5: Özgeçmiş 138

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklaması
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
OECD	İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
WWR	
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Kanada	Kanada
CBIE	Uluslararası Eğitim Bürosu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 8.1: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……...88

Şekil 8.2: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.…….91

Şekil 7.3: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.…….92

Şekil 8.4: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.……..93

Şekil 8.5: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi …….....96

Şekil 8.6: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Türk Arkadaşlarla İlişki Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.…….97

Şekil 8.7: İfadelere Katılım Düzeylerinin Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu Açısından İncelenmesi.……...100

Şekil 8.8: İfadelere Katılım Düzeylerinin Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme ……..103

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 8.1: Cinsiyet ve Yaş.……65

Tablo 8.2: Öğrencilerin Aile Bilgileri.……65

Tablo 8.3: Aile Eğitim Durumu.……..66

Tablo 8.4: Aile Meslek Durumu.……..68

Tablo 8.5: Aile İkametgâh Durumu.……68

Tablo 8.6: Öğrencilerin Geldiği Bölgeler.……68

Tablo 8.7: Üniversite Eğitim Bilgileri.……68

Tablo 8.8: Üniversite Eğitim Bilgileri.……69

Tablo 8.9: Türkiye'deki İkametgâh Koşulları.……69

Tablo 8.10: Aylık Kişisel Giderleri.……70

Tablo 8.11: Son bir ayda yapılan etkinlik.……70

Tablo 8.12: Türkiye'den Memnuniyet Oranları.……..71

Tablo 8.13: Diğer Öğrencilerle İletişim.……..72

Tablo 8.14: Üniversitede Verilen Hizmetler.……...72

Tablo 8.15: Okulda Karşılaşılan Zorluklar.……..73

Tablo 8.16: Karşılaşılan Zorluklarla Başa Çıkma Durumu.……73

Tablo 8.17: Ekonomik Hayata Katkı Sağlama Durumu.……..74

Tablo 8.18: İnternette Geçirilen Zaman Dilimi.……...74

Tablo 8.19: Arkadaşlık İlişkileri.……....…….75

Tablo 8.20: Türkiye'de İnsanlarla İletişim.……75

Tablo 8.21: İletişim Araçlarının Takibi.……...76

Tablo 8.22: Türkiye'de Yaşanılan Şehirden Memnuniyet.……..76

Tablo 8.23: Türkiye İle İlgili Gelecek Planları.……77

Tablo 8.24: Türkiye'de En Çok Zorlanılan Konular.……...78

Tablo 8.25: Türkiye ile Kendi Ülkesi Arasındaki En Önemli Farklılıklar.……...80

Tablo 8.26: Çok Stresli Hissettiğinde Aldığı Destek……...81

Tablo 8.27: Çok Kaygılı Hissettiğinde Aldığı Destek……82

Tablo 8.28: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması……..83

Tablo 8.29: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması……..84

Tablo 8.30: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……...86

Tablo 8.31: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……...89

Tablo 8.32: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……...92

Tablo 8.33: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……...93

Tablo 8.34: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……94

Tablo 8.35: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Türk Arkadaşlarla İlişki Arasındaki İlişkinin İncelenmesi……..97

Tablo 8.36: İfadelere Katılım Düzeylerinin Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu Açısından İncelenmesi……..98

Tablo 8.37: İfadelere Katılım Düzeylerinin Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu Açısından İncelenmesi……101

Tablo 8.38: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması……104

1. GİRİŞ

Dünya göç haritasında yüzyıllardır uluslararası bir hareketlilik göze çarpmaktadır. Geçmişten günümüze kadar insanlar hep daha iyi şartlarda ve daha elverişli koşullarda yaşamak için farklı topraklara göç etmiştir. Göçle birlikte oluşan yeni durumlar kolektif ve bireysel bazı değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Sığınmadan çalışmaya, savaşa maruz kalan sivil yerleşim alanlarından kaçmaktan turizme, ticaretten eğitime varıncaya kadar insanların göç deneyimleri farklı ihtiyaçları da beraberinde getirmektedir. En nihayetinde göçün sonucu olarak çok kültürlü toplumlar azınlık ve ana akım olmak üzere iki boyutu olan çalışmalara konu edilmiştir. Çok uluslu ülkelerde göçün sonucu olarak kültürleşme modelleri ile uyum değişkenleri ve uyum sürecini etkileyen faktörler ele alınmaktadır. Göçün farklı boyutlarını ele alan birçok çalışma yer almaktadır. Bununla beraber bu çalışmalar sadece göçmenleri değil aynı zamanda baskın olan (ev sahibi) kültürü de yakından ilgilendiren meseleleri ele almaktadır. Çok uluslu ülkelerin sosyal politikalar bağlamında yapacağı çalışmaların bir başka kaynağını oluşturan göç ve uyumun günden güne önemini daha da artıracağı öngörülebilmektedir. Zira insan hareketliliği uyum kavramına dair birçok çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Bu hareketliliğin içinde tıpkı diğer sebepler gibi eğitim alanında da hızlı değişimler göze çarpmaktadır. Dünyadaki insan hareketliliği her alanda olduğu gibi eğitimin bir parçası olan üniversitelerin sınırlarını uluslararası öğrencilere açmasıyla ortak bir pazar anlayışını da beraberinde getirmektedir.

Bu açıdan bakıldığında bir ülkenin tanıtımını sağlayacak unsurlardan birisi olan üniversiteler ortak pazar anlayışıyla ekonomiye sıcak para girişi sağlayan fabrikalar gibi telakki edilmektedir. Küresel anlamda bir ülkenin entelektüel ve kültürel olarak varlığını koruması eğitim ile mümkündür. Kapılarını uluslararası öğrencilere açan ülkeler o öğrenciler kanalıyla kültürlerini diğer ülkelere aktarmaktadır (Türk, Topçu &Yaşar, 2018 syf . 1847).

Sovyetler Birliği'nin 1990'lı yıllarda dağılmasıyla beraber Türkiye; Türkmenistan, Azerbaycan, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan gibi Türkî Cumhuriyetlerden gelen uluslararası öğrencilerin cazibe merkezi hâline gelmiştir. Fakat son yıllarda Türk akraba toplulukları dışında yer alan farklı ülkelerden de çok sayıda uluslararası öğrenci Türkiye'ye eğitim amacıyla göç etmektedir (Türk, Topçu, & Yaşar, 2018, s. 1848).

Türkiye Cumhuriyeti'nde yer alan üniversitelere öğrenim görmek amacıyla gelen yabancı öğrencilerin yaşadığı sorunlar bağlamında yapılan akademik çalışmaların araştırma alanları öğrencilerin demografik bilgilerinden yola çıkılarak dil yetersizliği, ekonomik sorunlar, bireysel ve sosyokültürel uyum sorunları gibi konuların akademik performansa etkisine yönelik olmuştur (Şeker & Akman, 2016, s. 505).

Bu çalışmada bu araştırmaları daha da ileriye taşıyarak çeşitli ülkelerdeki uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri ve yaşadıkları sorunlar ele alınmıştır. Böylelikle dünyanın farklı ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin sosyokültürel ve psikososyal uyum süreçlerinde yaşadıkları olumsuzlukların karşılaştırılması imkânı doğmuştur.

Son yıllarda Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibariyle 154.505 (yüz elli dört bin beş yüz beş) uluslararası öğrenci bulunduğu ifade edilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının web sitesinden verilen bilgiye göre 2023 yılında Türkiye'de 200 bin uluslararası öğrenci olacağı tahmin edilmektedir (Gözler, 2019).

Uluslararası öğrencilerin son yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'nde yer alan üniversitelere yoğun ilgisiyle birlikte İstanbul'da karşılaştığı ya da karşılaşacağı sorunların tespiti ve yapılması gereken çalışmalara dair yerli alanyazında yeterli çalışma olmadığı düşünülerek bu çalışmanın konusu "Türkiye'de yaşayan uluslararası öğrencilerin psiko-sosyal ve sosyokültürel uyumu: İstanbul örneği" olarak belirlenmiştir.

Uluslararası öğrencilerin öğrenim görmek amacıyla geldikleri Türkiye'de psiko-sosyal ve sosyokültürel uyum sürecine dair söz konusu çalışma, uluslararası öğrenciler üzerindeki Türkiye imajını da inceleme fırsatı sunmaktadır. Bu nedenle çalışmanın uluslararası öğrencilerin uyum düzeyini etkileyen sosyokültürel ve psiko-sosyal etmenlere dikkat çekmek amacıyla alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel süreçlerine dair çeşitli hipotezler ileri süren saha araştırmaları literatürdeki yerini almaktadır. Örneğin bu saha araştırmaları psikolojik ve sosyokültürel uyum değişkenlerinin birbirinden bağımsız olduğuna dair bulgular ortaya koymasının yanı sıra bu iki kavramın birbiriyle ilişkili olduğuna dair veriler sunmaktadır. Bu çerçevede yapılan saha araştırmaları göz önünde bulundurularak bu tezde

uluslararası öğrencilerin demografik özelliklerinden yola çıkarak sosyokültürel ve psiko-sosyal uyum süreçlerini etkileyen unsurlar analiz edilmiştir.

Hızla küreselleşen dünyada birçok alanda değişimler yaşandığı gibi eğitim alanında da değişimler kaçınılmaz olmaktadır. Göçün sebeplerinden birisi olarak kabul edilen eğitim akademik alanda yapılan çalışmalara dâhil edilmektedir. Hem dünya hem de Türkiye sınırları içerisinde uluslararası öğrencilerin eğitim amaçlı hareketliliği eğitime ve özellikle dile dair sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu durum psiko-sosyal, sosyo-kültürel ve ekonomik problemleri de kaçınılmaz kılmış olması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak uluslararası öğrencilerin akademik performanslarını da etkilemektedir. Uluslararası öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin yalnızlık, uyum sorunu, kültür şoku ve psiko-sosyal ve sosyokültürel gibi sorunlar yaşadığı ortaya konmuştur. Bu akademik çalışma örneklerinden aşağıda bahsedilmektedir.

Sezgin ve Yolcu'nun (2016) kaleme aldığı makale "Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci" başlığını taşımaktadır. Makalenin girişinde göç kavramı ve göç eden topluluk ile göç edilen yerde yaşayan toplum arasındaki etkileşim ve sosyal uyum üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın ilerleyen safhalarında Suriye iç savaşı ve Türkiye açısından Suriyeli göçmenler sorunu, sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci çerçevesinde uluslararası öğrenciler ve Suriyeli göçmen öğrenciler konularına değinilmektedir.

Çalışma Suriye iç savaşı sonrası göç ile gelen uluslararası üniversite öğrencilerinin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreçlerini ortaya koyarak içinde bulundukları toplumun sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel dinamiklerinden ne yönde etkilendiklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde öğrenimlerini sürdüren Suriyeli öğrenciler ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmede öğrencilerin göç sonrası yaşadıkları olaylar, mevcut yaşam koşulları değerlendirilmiş ardından da öğrencisi oldukları üniversitedeki uygulamalar, davranış ve tutumlar hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Uluslararası öğrenci olmanın yanı sıra göç sonrası gelen öğrenciler olmaları dolayısıyla toplumsal kabul ve sosyal uyum noktasında yaşadıkları güçlükler ve kolaylıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Mevcut çalışmanın içeriğinde ise yukarıda bahsedilen çalışmadan farklı olarak, Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin alanı daha geniş tutulmakta ve onların

Türkiye'deki eğitim sistemi ve sosyokültürel yapıdan memnuniyet düzeylerini ele almaktadır. Mevcut çalışma uluslararası öğrencilerin psiko-sosyal uyum süreçlerinin de ele almasıyla Sezgin ve Yolcu'nun kaleme aldığı "Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci" başlığını taşıyan makaleden farklılık arz etmektedir.

Akademik alanda konu ile ilgi yapılan bir diğer çalışma ise Gülnar'ın (2011) kaleme aldığı "Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme ve Medya Kullanımı" başlıklı makaledir. Çalışmanın giriş kısmında insanların daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek için eski çağlardan günümüze kadar diğer toplumlar ve insanlarla temasta bulunduğu ve bu tür temasların özellikle endüstri devriminden sonra artış gösterdiğini ifade edilmektedir. Makalenin ilerleyen kısımlarında ise iletişim, ulaşım ve ekonomi alanlarındaki hızlı gelişimin farklı toplumlar ve kültürler arasındaki iletişimi artırdığı, insanların kendi toplumlarından diğer toplumlara ekonomi ve eğitsel amaçlarla göç ettiğini ifade etmektedir.

Medyanın bir bilgi kaynağı ve sosyalleşme aracı olarak ciddi bir yardımcı olabileceği fikrinden hareket eden yazar kültürleşme ve medya kullanımı ilişkisini Selçuk Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencileri arasında araştırmıştır.

Araştırmanın verileri 288 uluslararası üniversite öğrencisinden oluşan bir gruptan saha araştırması aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma, kültürleşme tutumlarından bütünleşme tutumuna katılımcıların %84,7'sinin sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca araştırma, katılımcıların ev sahibi medyayı etnik medyadan anlamlı olarak daha sık kullandıklarını da ortaya koymuştur. Buna ek olarak ayrışma tutumu ve etnik medya kullanımı anlamlı ve pozitif ilişkilidir.

Zavalsız ve Gündağ'ın (2017) kaleme aldığı ve "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyokültürel Entegrasyonu (Karabük Üniversitesi Örneği)" başlığını taşıyan makale 2017 yılında İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanmıştır.

Araştırma yurt dışından gelen öğrencilerin yabancı bir topluma uyum sürecini ele almaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin uyum sürecinde hangi konularda zorlandıkları, hangi konularda daha çabuk uyum sağlayabilecekleri incelenmiş, uyum süreci içinde yaşadıkları psiko-sosyal konular ele alınmıştır. Araştırma, 2016-2017 öğretim yılında Karabük Üniversitesi'nde öğrenim gören 30 uluslararası öğrenci ile gerçekleştirilen mülakatlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı, Karabük Üniversitesi'ne lisans ve ön

lisans eğitimi için gelen öğrencilerin uyum süreci içinde neler yaşadıklarını ortaya koymaktır. Öğrencilerin aile özlemi, toplumsal iletişim, arkadaş edinme, barınma, giyim, yemek kültürü gibi konularda yaşadığı tecrübeler ve karşılaştığı problemler konu edilmiştir. 'Yabancı uyruklu' öğrencilerin problemleri belirlenerek gelecekte üniversite eğitimi almak için Karabük'ü tercih edecek öğrencilerin üniversite ve şehir hakkında bilgi sahibi olması hedeflenmiştir.

Özçetin (2013) tarafından "Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler" başlıklı Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kaleme alınmıştır. Tez Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve sosyal uyumlarını etkileyen etmenleri incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırma, Bursa ilinde, 2011-2012 öğretim yılında yükseköğrenim gören, çeşitli üniversite ve bölümlere devam etmekte olan 221 uluslararası öğrencinin yaşadıkları uyum sorunlarını belirlemek için sosyal uyumlarını etkilediği düşünülen yaş, cinsiyet, ekonomik durum, barınma yerleri, yaşanılan kent, arkadaşlık ilişkileri, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılımları, öğrenimlerinden memnuniyetleri gibi durumlarını incelemektedir. Elde edilen bulgulara göre uluslararası öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden geldikleri, ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu, ifade edilmiştir. Öğrencilerden tamamına yakınının burslu öğrenci oldukları, büyük çoğunluğunun yurtlarda barındıkları, kendi tercihleri ile Türkiye'ye geldikleri ve Türkiye'ye neredeyse hepsinin öğrenim görmekten memnun oldukları, arkadaşlık ilişkisi, Türk toplumuna ve kültürüne uyumda fazla sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Türkiye'de bulundukları süre zarfında en çok zorlandıkları konuların ise sırasıyla; yurt yaşantısı, Türkçe konuşma, kültürel farklılıklardan dolayı yaşanan sorunlar ve yalnızlık olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin cinsiyetleri, gelir düzeyleri, arkadaşlık ilişkileri ile sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kızların erkeklere göre sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu, geliri Türkiye koşullarına göre yeterli ve yüksek olan uluslararası öğrencilerin geliri yetersiz olanlara göre daha fazla sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katıldıkları, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğu, toplumu kolay benimsedikleri belirtilmiştir. Ayrıca yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunanların arkadaşı olmayanlara göre sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere yeterli düzeyde katıldıkları ve sosyal uyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası öğrencilerin yaş, Türkiye'de bulundukları süre, barındıkları mekân, yaşadıkları şehir gibi etmenler Türkiye'de

öğrenim görmekten memnun olup olmama değişkenleri açısından sosyal uyumlarında ise genel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Biçer ve arkadaşlarının (2013) kaleme aldığı "Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği" başlıklı makale Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi'nde yayınlanmıştır. Makale Atatürk Üniversitesi DİLMER' de (Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi) 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmak amacıyla yayın dünyasına kazandırılmıştır. Araştırma kapsamında Atatürk Üniversitesinde Türkçe uluslararası öğrencilerden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır.

Sonuç olarak Türkçenin dil özelliklerine ilişkin yaşanan sorunlar, temel dil becerilerine ilişkin sorunlar, derslerin işlenme yöntemiyle ilgili sorunlar, ölçme değerlendirmeyle ilgili sorunlar, okutmanlara ilişkin yaşanan sorunlar, yaşanan çevreyle ilgili sorunlar, kurumlarla ilgili sorunlar uluslararası öğrenci görüşleri doğrultusunda tespit edilmiştir. Uluslararası öğrenci telaffuz, alfabe, yazma, okutmanların hızlı konuşmaları, hayat pahalılığı vb. konularda daha fazla sorun yaşadığı belirlenmiştir.

Ercan tarafından (2012) yapılan "Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması" başlıklı çalışma Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na sunulan bir uzmanlık tezidir.

Türkiye'de öğrenim görmekte olan Türkiye burslusu öğrencilerin sosyal, kültürel, akademik ve finansal uyum sorunlarının incelenmesini amaçlayan makalede iyi bir eğitim için her yıl artan sayıda uluslararası öğrencinin Türkiye'ye geldiği ve bu öğrencilerin eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde tamamlanmasının bir anlamda uyum süreçleri ile alakalı bir durum olduğunu vurgulamaktadır.

Öğrencilerin eğitim hayatında ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, sosyal iletişim becerileri, finansal sıkıntılar ve Türk kültürüne uyum sürecine ilişkin konular irdelenmiş, elde edilen bulgular ışığında uluslararası öğrencilerin uyum sorunları; cinsiyet, yaş, medeni durum ve Türkiye'de kalma süreleri gibi değişkenler açısından karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre öğrencilerin başlıca uyum sorunlarının dil yeterliliği, ekonomik sorunlar ve kültürel adaptasyon olduğu tespitine yer verilmiştir.

Coşkunserçenin (2014) , 'Uluslararası öğrencilerin kültürel uyum sürecine yönelik bir çevrimiçi oryantasyon uygulamasının geliştirilmesi ve etkililiğinin incelenmesi' başlıklı doktora tez çalışması Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde lisans seviyesinde eğitim gören uluslararası 9 öğrenci üzerinde yarı yapılandırışmış görüşmeler yapılmıştır. Öğrenciler Erasmus değişim programıyla Avrupa'dan farklı ülkelerinden gelmiştir. Çalışmanın bulgularında öğrencilerim yaşadığı en büyük uyum sorunun dil yetersizliğine bağlı iletişim olduğu göze çarpmaktadır. Uluslararası öğrencilerin yaşadıkları en büyük akademik personel ile iletişim ve ders seçme sorunu olmuştur. Öğrenciler kendi istedikleri dersler yerine, danışmanlarının belirledikleri ve İngilizce eğitim veren akademisyenlerin derslerine yönlendirilmesini sorun olarak ifade etmişlerdir. Uluslararası öğrenciler, kendi kültürü ile Türk kültürü arasındaki din ve beden dili farklılığının olduğu söylemiştir.

Türkiye'nin son yıllarda yükseköğretim açısından yeni bakış açıları geliştirdiği görülmektedir. Gelişen bu vizyonla birlikte Türkiye'ye gelen Uluslararası öğrencilerin sayısında, gözle görülür bir artış olmuştur. YÖK istatistik verilerine göre 2014'te 72,000 'den fazla olan öğrenci sayısının 2023'te 200,000 ulaşması hedeflenmektedir. (Sağıroğlu, 2015)

2019'un sonlarında YÖK'ten yapılan açılamada, Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısının 178,000 ulaştığı ifade edilmiştir.

Sağıroğlu, (2015), Uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim görmek amacıyla Türkiye'ye gelmesinin nedenlerini analiz etmiş ve dikkat çekici noktaların önemini vurgulamıştır. Gelen öğrencilerin profil analizinde, Türk soyundan gelmeleri ve İslam dinine mensup olmalarının etkisi olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin Türkiye'ye yükseköğretim görmek için gelmelerini etkileyen en önemli faktörün başında kültürel ve etnik ortaklık ile kültürel ve coğrafi yakınlık etki etmiştir. Özellikle son yıllarda diğer ülke vatandaşlarının eğitim amacıyla Türkiye'yi tercih etmesinde bir başka faktörün Türk üniversitelerindeki kalitenin artışı, AB süreci bağlamında artan akreditasyon, eğitim ve yaşam harcamalarının Avrupa ülkelerine göre daha ucuz olması, mezuniyet sonrası istihdam imkânları, vize işlemlerinin zorlayıcı olmaması gibi etkenler de öğrencilerin Türkiye'yi cazip kılmaktadır.

Aliyev ve Öğülmüş (2016) tarafından yapılan, Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelenmesi başlıklı makalesinde, farklı kültürlerden Türkiye'ye öğrencim görmeye gelen üniversite öğrencilerinin eğitim ortamındaki kültürlenme düzeyleri araştırılmıştır. Avrupa, Kafkasya ve Ortadoğu uyruklu 300 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin yaşları artıkça kültürlenme modeli olan bütünleşme stratejisinin benimsedikleri, Türkiye'de kalış süresi fazla olan öğrencilerin daha çok asimile olduğu gözlenmiştir. Kültürlenme stratejilerinden ayrılmanın görüldüğü öğrencilerin, Türkiye'de kendi ülkesinden gelen insanlarla yaşayan öğrencileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Şahin ve Demirtaş tarafından 2014 yılında uluslararası öğrencilerin akademik düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik yaptıkları çalışmada İnönü Üniversitesi'nde öğrencilerin öncelikli sorunlarının sırasıyla ekonomik (yemek, ulaşım vb.), dil ve barınma olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu gözlemlenmiş, bu başarısızlığın nedeni olarak ise dil yetersizliğine işaret edilmiştir. Öğrencilerin yaşadığı sorunları dil yetersizliğinin yanında takip eden harç, ulaşım ve yemek kartı ücretleri gibi maddi sorunlar takip etmiştir.

Araştırmada Allarbediyev (2007) de yaptığı benzer çalışmasına atıfta bulunularak, Türkçenin yetersiz kullanımı ve ekonomik güçlüklerin uluslararası öğrencilerin üniversite ve sosyal hayata uyum sorunlarını tetiklediği vurgulanmıştır (Şahin &Demirtaş, 2014) .

Cura (2015) , Uluslararası öğrencilerin akademik uyumuna kültürleşme stresi ve sosyal desteğin etkisi başlıklı doktora tezinde, Konya'da bulunan 298 uluslararası öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin kültürleşme stresi boyutunda orta düzeyde vatan hasreti çektiklerini, düşük düzeyde nefret algıladıkları, korku duydukları, hiç kültür şoku yaşamadıkları sonucuna varmıştır.

Şeker ve Akman (2015) tarafından Celal Bayar Üniversitesi'nde farklı ülkelerden gelen ve üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin psikolojik iyi olma ve yaşam doyumları üzerine yapılan araştırmada 230 uluslararası öğrenci ile 202 Türk öğrenci arasından kıyaslamalı analiz yapılmıştır. Çalışmada Türk öğrencilerin fiziksel, sosyal ve eğitimsel memnuniyet düzeyleri uluslararası öğrencilerin memnuniyet düzeyinden daha yüksek çıkarken, uluslararası öğrencilerin psikolojik iyilik durumlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilere nazaran daha fazla psikolojik sorun yaşadığı gözlemlenmiştir. Uluslararası öğrencilerin üniversite ortamına uyum

sağlarken yaşadığı sosyokültürel ortam farklılığı sebebiyle farklı sorunları tecrübe edindikleri bu durumun ise uyum süreçlerini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir.

Snoubar (2015), Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sorunları ve sosyal hizmet gereksinimleri başlıklı doktora tezinde, 367 uluslararası öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, uluslararası öğrencilerin akademide karşılaştıkları güçlüklere sırasıyla dil yetersizliği, ekonomik sorunlar, akademik başarısızlık ve akademik personel ile iletişim sorunları olmuştur. Öğrencilerin bulunduğu üniversitedeki psiko-sosyal sorunlarını çözüm üretecek psiko-sosyal hizmetler yeterince tanıtılmaması öğrencilerin karşılaştığı ciddi sorunlarda birisi olduğu ifade edilmiştir. Çalışmaya katılan Öğrencilerin çoğunluğu kendisini Türk kültürüne yakın hissettiğini söylemiş buna karşın Türk kültürünü tanımak için, Türk arkadaş edinme, farklı şehirleri gezme, Tv izleme ve müzik dinleme gibi yollarla Türk kültürünü tanımaya çalıştığını ifade etmiştir. Öğrenciler yaşadıkları psiko-sosyal sorunları sırasıyla aileden uzak kalma ile hata yapma korkusu olarak sıralamıştır. Uluslarla arası öğrenciler bazen Türkiye'de öğrenim görmeyi seçtiği için hayal kırıklığın hissettiği, sosyal çevre baskısından sıkıldığını, düşüncelerini ifade etmekte güçlük çektiğini, eleştirileri hoş göremediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin psiko-sosyal bir sorun yaşadığında ilk önce ailesine sonra arkadaşlarına başvurduğunu söylemiştir.

Musaoğlu (2016), yerel ve uzun dönemli uluslararası öğrencilerin uyum süreci ve uluslararasılaşma üzerine deneyimleri başlıklı yüksek lisans tez çalışması İstanbul bulunan özel bir üniversitenin hazırlık sınıfında eğitim alan olan 8 uluslararası ve uluslararası arkadaşları ile en az bir akademik dönem birlikte eğitim almış 8 yerel öğrenci üzerinde gerçekleşmiştir. Öğrenciler Mısır, Suriye, Filistin, İran vatandaşı olarak belirlenmiştir. Tezin bulgularına göre, uluslararası öğrencilerin Türkiye'de bulundukları sürede yaşadıkları zorluklar sırasıyla dil yetersizliği, karşılaştıkları önyargı ve barınma ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Uluslararası öğrencilerim geldikleri güne göre kendilerini daha iyi hissettiği, öğrencilerin çoğunun uluslararası öğrenci ofisi ve öğrenci işlerinin işleyişinden memnun olmadığı, uluslararası öğrencilerin uyum sürecimde en büyük desteğinin arkadaşları ile buluşmak ve aileleri ile konuşmak olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Gürbüz ve Güleç 'in (2016) , Sakarya üniversitesinde yaptıkları 'Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşleri' başlıklı araştırmasında, lisans ve

lisansüstü eğitim alan uluslararası 13 öğrenci üzerinde bir çalışma yapmışlardır. Öğrenciler Irak, Azerbaycan, Etiyopya, Mozambik, Tanzanya, Kosova, Kazakistan, Suriye, Gürcistan, Ürdün, Makedonya ülke vatandaşlarından seçilmiştir.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin kendi ülkelerinde Türkçe öğrenmeye başladıkları ve buna devam etmek üzere Türkiye'ye gelmeyi seçtikleri vurgulanmaktadır. Öğrenciler Türkçe öğrenirken en çok dilbilgisi konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya dahil olan uluslar arası öğrencilerin Türkçe öğrenmek adına okul dışında etkinliklere katıldığı, Türk müzikleri ve Türk dizileri izledikleri dikkat çekmiştir. Son olarak araştırmanın bir diğer bulgusu, öğrenciler Türkçeyi daha ziyade iş imkânları elde edebilmek için öğrendiği sonucuna varılmıştır.

Usta ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kente ve Üniversiteye Uyumu: Karaman İli Örneği" başlıklı araştırmanın amacı Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Üniversite sınırları içerisinde ve Karaman'da yaşadıkları sorunlarının tespit edilmesi ve buna yönelik çözüm stratejileri geliştirilmesidir. Araştırmanın neticesinde Yabancı uyruklu öğrenciler için Karaman'da trafik sorununun olmaması, büyük şehirlere yakınlığı, danışmanların öğrencilere ilgilerinin yüksek olması ve uluslararası öğrenci değişim programlarının titizlikle yürütülmesi fırsat olarak; Karaman'da havalimanının olmaması ve sosyal etkinliklerin az olması ve yabancı dil eğitimi verilen ayrı bir birimin olmaması da risk olarak ortaya çıkmıştır.

Ayberk (2019), İstanbul üniversitesinde öğrenim gören 71 uluslararası öğrenci ile 66 saatlik bir görüşme kaydı oluşturmuştur. Uluslararası öğrencilerin Türkiye ile bağlılıklarını inceleyen bu doktora tezinde, öğrencilerin dil eğitimi aldıkları dönemde henüz dil becerileri gelişmediği için daha çok kendi ülkesinden ya da diğer ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerle iletişim kurduğu ifade edilmiştir. Bu yüzden Türk kültürü ve Türklerle sosyal bağlarının zayıf olduğu diğer bir ifadeyle öğrencilerin Türkiye'nin sosyal boyutuna bağlılıkları zayıf olduğu sonucuna varılmıştır. Zamanla dil eğitimini tamamlayan öğrencilerin Türklerle yakın ilişkiler kurarak Türkiye'nin sosyal yapısına bağlılık geliştirdikleri görülmüştür. Bazı öğrencilerin Türkiye'ye zaman geçmesine rağmen bağlılık geliştirmediği bulgular arasında yerini almıştır. Bu bağlılık gelişememesinde, İstanbul'un olumsuz tarafları, yaşadıkları ayrımcılık, kendi ülkelerinde başladıkları romantik ilişkiler, çocuk sahibi olmaları, bireysel özellikleri ve gelişmeyen sosyal ilişkileri, Türkiye'de

doğmamak ve büyümemek ile akraba ve arkadaşlarının kendi ülkelerine olması etkili olmuştur.

Uluslararası öğrencilerin eğitim için gittikleri ülke ile kendilerine kattıkları değerler olduğu gibi, bu öğrencileri ağırlayan ülkelerin de uluslararası öğrenciler sayesinde kazanımları olmaktadır.

Uluslararası yükseköğrenim görmek için gittikleri başta gelişmiş ülkelerin, dünyanın farklı yerlerinden gelen nitelikli ve yetenekli öğrencileri kendi ülkesine kazandırdıkları görülmektedir. Bu sayede ülkelerine hem ekonomik hem de bilimsel araştırma havzalarına bilim insanı yetiştirerek katkı sağladığı söylenebilir. Uluslararası öğrencilerin yükseköğrenim görmek için gittikleri ülkelerde en fazla önemsedikleri konular sırasıyla ülkenin eğitim kalitesi, ülkenin tanınırlığı ve dili, genel yaşam maliyeti, öğrenim süresi ve mezuniyet sonrası öğrencilere sunulan istihdam imkânları ve vize işlerindeki kolaylıklar olarak belirlenmiştir (Özoğlu vd. 2012).

Ankara ve İstanbul'da ikamet eden uluslararası öğrenciler üzerine yapılan çalışmada, öğrenciler eğitim kalitesi, burs imkânları, yaşam maliyeti, dini etnik ve kültürel yapısı sebebiyle Türkiye'yi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna rağmen araştırmaya katılan öğrenciler, Türkiye'de verilen yükseköğretim olanaklarının yeterince tanıtılmadığını ve bunun Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası açısından eksiği olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler Türkiye'ye geldikleri ilk yıllarda dil yetersizliği nedeniyle akademik ortamlarında zorluk çektiğini söylemiştir. Uluslararası öğrencilerin genel olarak Türkiye'de eğitim görmekten memnun oldukları fakat bazı öğrencilerin de sosyal hayatta, kültürel farklılıklara bağlı sorunlar, dil eksikliğinden kaynaklanan sorunlar, barına, sağlık sigortası ve maddi zorluklar yaşadığı tespit edilmiştir (Özoğlu vd., 2012).

Uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun öncelikle kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle daha sonra Türk öğrencilerle arkadaşlık yapmayı seçtikleri görülmüştür. Uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun dışlanma duygusu yaşamadıkları Türk öğrencilerin kendilerine önyargılı davranmadıkları düşünülmüştür. Uluslararası öğrencilerin neredeyse hepsinin aile, arkadaş ve memleket hasreti çektikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Uluslararası öğrenciler Türkiye'ye ilk geldiklerinde Türk yemeklerine alışmakta güçlük çektiği fakat zamanla alıştıkları ifade edilmiştir. Uluslararası öğrencilerin giyim konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları sadece bazı öğrencilerin giyim tarzları sebebiyle çevreden rahatsız

edilme sorunu yaşadığı gözlemlenmiştir. Türkiye ile gelenek-görenekleri benzerlik gösteren ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerin gelenek-görenek açısından herhangi bir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kıroğlu, Kesten, & Elma, 2010, s. 33).

Bu çalışmada zikredilen sonuçlara ulaşılmasında öğrenci çalışma grubunun, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Gürcistan ve Özbekistan gibi ülkeler olması etken oluşturmaktadır. Öğrenci örneklemi olarak Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya, Kosova, Arnavutluk, Türkmenistan ve Karadağ vatandaşları arasından 118 uluslararası öğrenci üzerinde değerlendirme görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada uluslararası öğrencilerin en büyük sorununun akademik başarısızlık ve bunun akabinde sırasıyla üniversitelerin uluslararası öğrenciler için hizmetlerinin azlığı, aileden uzak olma, Türk vatandaşı olamamaktan kaynaklı ayrımcılığa maruz kalma, ekonomik sıkıntılar, dile hâkim olamama, kültüre uyum sağlayamama, barınma sıkıntısı, yalnızlık ve sosyal ortamlara katılamama gibi sorun yaşadıkları tespit edilmiştir (Onat-Kocabıyık, Donat-Bacıoğlu, & Acar-Güvendir, 2019, s. 561).

Bir başka çalışmada ise Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören 14 farklı ülkeden gelen 138 uluslararası öğrencinin sosyal destek algıları ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının birbirlerini olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır. Sosyal destek algısının ve aileden alınan sosyal desteğin kadınlarda, erkeklere oranla daha yüksek düzeyde olduğu görülmüş ayrıca Türkiye'de 4 yıl ve daha fazla zaman kaldığını belirtenlerin sosyal destek algılarının daha az yaşayanlara göre yüksek olduğu belirtilmiştir. Türkçeyi daha iyi bildiğini belirten öğrencilerin yaşam doyumu, psikolojik iyi oluşu ve sosyal destek algısı yüksek düzeyde çıkmıştır (Kaya ve ark., 2019).

Sungur ve arkadaşlarının 2016'da yaptığı bir çalışmada Düzce Üniversitesi'nin farklı fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören yabancı uyruklu 72 öğrencinin yaşam doyumu, sosyal ve akademik uyumlarını etkileyen faktörler incelenmiş, gelir düzeyinin yaşam doyumuna ciddi bir etkisi olduğu, gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumunun da arttığı belirtilmiştir. Üniversite hayatına uyum sürecini etkileyen bir başka faktör olarak Türkiye'de bulunma süresinin beklenenin aksine farklı olduğu bulgusu görülmektedir. Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin üç ve üç yıldan fazla kalan öğrencilere nazaran sosyal uyumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumu ise henüz yeni gelen öğrencilerin çevre ve şartlara uyum sağlama sürecini analiz etmek için yeterli vakti olmamasına bağlanmaktadır. Daha önceden Türkçe biliyor olmanın sosyal uyum üzerine etkisi öngörülenin aksine Türkçe bilmeyenlerin

sosyal uyumları daha yüksek çıkmıştır. Öte yandan genel olarak yabancı uyruklu öğrencilerin çevresel şartlara uyum konusunda sorun yaşadıkları bu durumun ise onların hem akademik hem de sosyal uyum performansını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir.

Taylan (2019) Sakarya Üniversitesindeki 370 uluslararası öğrencinin dil, sosyal, kültürel, ekonomik ve psiko-sosyal sorunlarını analiz etmek amacıyla yapılan yüksek lisans tezinde öğrencilerin daha az psiko-sosyal sorun yaşadığı ifade edilmiştir. Buna karşın yaşadıkları en önemli sıkıntıların, sırasıyla dil sorunu, eğitim ve akademik sorunlar, kültürel sorunlar, ayrımcılığa maruz kalma ve ekonomik sorunlar olduğu görülmüştür.

Ercan (2019), Muğla'da Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyumuna dair yapılan yüksek lisans tez çalışmasında, 17 farklı uyruktan, 234 uluslararası öğrenciden elde edilen verilerle bazı bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden %70'den fazlasının kendi kültürü ile Türk kültürünü benzer bulduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin çoğu Türkiye'de öğrenim görmekten memnun olduğunu bildirmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin psikolojik adaptasyon sağlayıp sağlamadıkları konusundaki bulgularda, öğrencilerin %60 dan fazlasının Türkiye'ye alıştığı ve sosyal ilişkilerden memnuniyet duyduğu ve toplumsal alışkanlıklara uyum sağladığını ifade etmiştir.

Can (2019) uluslararası öğrencilerin uyum yıllarındaki deneyimleri, sorunları ve çözüm önerileri başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Ankara'da öğrenim gören 40 uluslararası öğrencinin ilk yıllarında deneyimledikleri uyum süreçleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin ve uluslararasılaşmaya dair düşüncelerinin incelenmiştir.

Çalışmada, uluslararası öğrencilerin yaşadığı en büyük zorluğun, dil yetersizliği olduğu vurgulanmıştır. Bu yetersizliğin ise eğitim, kültür, sosyal hayata uyum, arkadaş edinme, barınma yeri bulma gibi durumlarda karşılarına engel olarak çıktığı ifade edilmiştir. Dil sorununu çözmek adına Türkçe öğrenmeye ve Türk arkadaş edinmeye çalışsalar da etkin çözümler bulamadıkları söylenmiştir. Uluslararası Öğrencilerin çoğu ekonomik zorluklar yaşamakta Bunun sebebi olarak öğrenim ücretlerinin yüksek olması, burslarının olmaması ve ailelerinden yeterli harçlığın gelmemesi olarak sıralamışlardır.

Karaköse (2019) 'nin uluslararası öğrencilerin öğrencilik deneyimleri başlıklı yüksek lisans tezi orta doğudan gelen 13 uluslararası öğrenci ile açık uçlu sorular ile derinlemesine görüşmelerin yapılmış ve öğrencilerin eğitim süreçleri boyunca yaşadığı sosyal, ekonomik,

kültürel, akademik anlamda deneyimleri aktarılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin dil gelişimini tamamlamalarına rağmen ev sahibi öğrenciler ve sosyal ortamlardan kendilerini soyutlamaları olmuştur. Dil becerisi gelişen öğrencilerin Türk öğrencilerle kurdukları yakın ilişkilerin sonunda fikir ayrılıklarının ortaya çıkmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Her ne kadar dil becerisini geliştirmek öğrencilerin ilişkilerini olumlu etkilese de yakın arkadaşlık kurma eğiliminin kendi fikir ve kültür kodlarına yakın olanları seçme yönünde olduğu vurgulanmıştır. Genel anlamda öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmekten memnun olduğu söylenmektedir. Öğrencilerin sınıf içinde ayrımcı tutumlara tepki göstermemeleri, memnun olmadıkları durumları dile getirmemeleri eleştirilme korkusuna bağlı içe kapanma eğilimi gösterdikleri vurgulanmıştır. Öğrencilerin uyum süreci, dışlanmaya maruz kalacak sözler duymamak gözükmeme eğilimi göstermektedir.

Koçak (2020) 'nin Kültürlerarası iletişim bağlamında kültürlenme ve sosyokültürel adaptasyon: Uluslararası öğrencilere ilişkin nicel bir araştırma başlıklı doktora tezi Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumuna dair dikkate değer bulgular sunmaktadır. Çalışma, Erciyes Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ege Üniversitesinde öğrenim gören 400 uluslararası öğrenci üzerinde yapılmıştır. Türkiye' de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin kültürleşme ve uyum süreçleri kişilerarası iletişimle bağlantılı bir biçimde ele alınan doktora tezinde kayda değer bulgulara rastlanmıştır. Türkiye'de sosyokültürel yaşama yönelik uyum düzeylerinin iyi olduğunu görülmektedir. Ayrıca kültürel hayat dair unsurları anlamlandırma sorun yaşamadıkları söylenmektedir. Öğrencilerin Türkiye'ye geldikten sonra kültürleşme bağlamında uyum modelleri analiz edilmiş. Sonuç olarak öğrencilerin Türk kültürünü sahiplenici bir turum izlerken aynı zamanda kendi kültürün de fe devam ettirmeye yönelik bir tutum (bütünleşme) sergiledikleri gözlenmiştir. Uluslararası öğrencilerde Kültürleşme tutumlarından bütünleşmenin fazla olması, öğrencilerde sosyokültürel uyumun da yüksek olmasını sağladığı ifade edilmiştir. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, kişiler arası iletişimin artması ile sosyokültürel uyum arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Araştırma sosyokültürel adaptasyonun önemli belirleyicisi olarak uluslararası öğrencilerin Türklerle kurulan kişiler arası iletişim olduğuna dikkat çekmektedir. Aynı çalışmada kültürleşme, mutluluk, ilgi, dâhil olma gibi faktörlerin sosyokültürel uyum ile pozitif bir bağ olduğunu vurgulamaktadır.

Geçmiş çalışmalar değerlendirildiğinde, bu çalışmada İstanbul'da kalan uluslararası öğrencilerin psiko-sosyal ve sosyokültürel entegrasyon değerlendirilmesi yapılacaktır. Eğitim- öğretim gördükleri şehrin kendilerinde bıraktığı sosyokültürel ve psiko-sosyal imajın yansımaları değerlendirilecektir. Bu çalışmada metropol bir şehir olan İstanbul'da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyum düzeyleri değerlendirilmiş ve böylelikle konu ile ilgili yeni çalışmalara katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Farklı kültüre sahip olan bir ülkede öğrenim gören uluslararası öğrenciler, yalnızca akademik çalışmanın zorluğu içinde yaşamak zorunda kalmazlar aynı zamanda daha geniş bir sosyal uyum süreciyle de başa çıkma mücadelesi vermektedir. Öğrencilerin eğitim öğretim için göç ettikleri ülkede bulunan sosyal ağlarının veya ev sahibi toplum hakkında önceden bilgisinin olması sosyal uyum düzenlemelerine katkı sağlamaktadır.

Ev sahibi toplum hakkında bilgi ve anlayış eksikliği veya ev sahibi toplumun kendi ülkeleri gibi işlediği varsayımları yüksek kültür şokuna ve uyumsuzluğa neden olabilmektedir. Sosyal entegrasyon sürecinde zorluk çeken uluslararası öğrencilerin yeni bir toplumda öğrenim görmenin yanı sıra, genellikle dil akıcılığının eksikliği ve farklı bir toplumda yaşamaktan kaynaklanan kaygılarla mücadele ettiği aşikardır. Bu bağlamda yurtdışında yapılan birçok uluslararası çalışma öğrencilerin yaşadığı uyum sürecini sosyolojik ve psikolojik açıdan ele almaktadır.

Özellikle son 20 yıldır küreselleşmenin dünyaya hâkim olmasıyla uluslararası planda hem sosyal hem de ekonomik alanda uygulanan politikalardan üniversiteler de payını almıştır. Bu durum akademik olarak birçok çalışmayı da beraberinde getirmiştir. Türkiye'de öğrenim gören uluslararası lisans öğrencilerin sosyokültürel ve ekonomik sorunları üzerine yapılan çalışmalarında aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Dünyadaki uluslararası öğrencilerin %18 'ni Amerika Birleşik Devleti (ABD)'nin ağırladığı ardından dünya genelinde sıralamanın ifade edilmektedir. ABD'yi sırasıyla %10 ile İngiltere, %7 ile Avustralya ve Almanya son olarak %6,8 ile Fransa takip etmektedir (OECD, 2011).

Shayne tarafından Houston'da yer alan Texas Üniversitesi'nde vaka çalışması olarak 2016 yılında yapılan "Uluslararası Öğrenciler Sosyal Entegrasyonu Nasıl Algılıyor?" başlıklı yüksek lisans çalışmasında, uluslararası öğrencilerin sosyal bütünleşme algıladıkları incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, kültür şokunu azaltmak ve sosyal entegrasyonu

artırmak için uluslararası öğrencilerin kullandığı başka bir kültürde yaşamanın getirdiği sorunlarla başa çıkma stratejilerini keşfetmiştir.

Araştırmada uluslararası öğrencilerin ev sahibi kültüre başarılı bir şekilde uyum sağlamaları için ev sahibi kültürün norm değerlerine, üniversitenin kurallarına ve sosyal çevrenin tutumlarına entegre olma yönünde davranış geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Katılımcı uluslararası öğrenciler, Amerikalı öğrencilerle birlikte kendi kültürlerine ait norm değerlerin paylaşılacağı kültürel etkinliklerin güçlü bir kültürlerarası iletişimi sağlayacağını ifade etmişlerdir. Böylece uluslararası öğrencilerin uyum ve ev sahibi kültüre sosyal etkileşimlerinin artacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda uluslararası öğrencilerin uyum ve sosyal entegrasyonunda dil yeterliliğinin önemi üzerinde durulmuştur.

Baohua Yu ve Ewan Wright tarafından 2016 yılında yapılan "sosyokültürel uyum, akademik uyum ve Avustralya'daki uluslararası yüksek lisans öğrencilerinin memnuniyeti" başlıklı çalışmada, Avustralya'nın dünyanın dört bir tarafından gelen uluslararası yüksek lisans ve araştırma öğrenci için bir merkez hâline geldiği belirtilmiştir. Bununla birlikte söz konusu öğrencilerin yeni bir ülkenin kültürüne uyum sağlamalarında ve akademik çalışmalarında memnuniyetlerini önemli ölçüde etkileyebilecek çok çeşitli akademik ve sosyokültürel zorluklarla karşı karşıya kaldıkları tespiti yapılmıştır.

Avustralya'ya beş farklı ülkeden gelen yüksek lisans öğrencilerinin deneyimlerini ve algıları karma bir yöntem kullanılarak incelenen çalışmada memnuniyet açısından önemli sayılabilecek hususların doğrudan akademik çalışmalarla ilişkili olmadığı bulgusu yer almıştır. Avustralya toplumuna entegrasyon için akademik çalışmalardan ziyade öğrencilerle etkileşime girme gibi faktörlere ağırlık verildiği görülmüştür. Aynı zamanda çalışmada uluslararası doktora öğrencilerini destekleyecek sosyokültürel ve psikolojik uyum politikaları üzerinde durulmuştur.

Fakat buna rağmen, katılımcılar Avustralya'da topluma başarılı bir şekilde entegre olabilmelerinin önünde büyük engeller ve zorluklar olduğunu bildirmiştir. Çeşitli sosyal ve kültürel kökenden gelmesine rağmen tüm görüşmeciler, kendilerini ev sahibi toplumun bir parçası olarak hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Bu durum uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde etnik boyutun önemini gün yüzüne çıkarmıştır. Bu boyut çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerde yerel Avustralyalılarla tanışmanın ve arkadaşlıklar geliştirmenin sınırlı olduğu algısını doğurmuştur. Ana dili İngilizce olmayan katılımcıların, dil

yeterliliğinin entegrasyonun önündeki en büyük engel olduğunu vurgulamaları sosyokültürel ve psikolojik uyum konusunda yaşanan zorlukların kaynağı ile ilgili olarak fikir vermektedir (Yu & Wright, 2016, s. 55).

Araştırmaların bulguları arasında üniversitede güçlü bir öğrenci topluluğunun olmamasının sosyokültürel uyuma engel teşkil ettiği yer almaktadır. Üniversitede bulunan öğrenci destek ağları hakkında bazı olumlu yorumlar olsa bile katılımcıların çoğunluğu öğrencilerin akademik araştırmalarını birbirleriyle çok nadir paylaştığını veya tartıştıklarını savunmuştur. Çalışmaya katılan ve kendilerini tecrit edilmiş gibi hisseden öğrenciler diğer öğrencilerle iletişimlerinin çok az olduğunu belirtmiştir. Nitekim entegrasyon eksikliği katılımcıların çoğunluğunda izolasyon ve ev hasreti duygularına yol açmıştır. Bu tür bir sorunu aşmak için tüm katılımcılar, arkadaşlarıyla ve aileleriyle düzenli olarak iletişimde kalmak için sosyal medyayı kullandıklarını bildirmiştir (Yu & Wright, 2016, s. 55).

İskoçya'da bulunan Dundee Üniversitesi'nde yayımlanan "Kültürel Şok Teori Modelleri ve Yükseköğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Adaptasyonu" başlıklı çalışmada kültürel şok ve adaptasyon kavramları ele alınarak uluslararası öğrencilerle ilgili uyum politikaları ve uygulamaları konusunda yapılacak araştırmalara ışık tutacak çıkarımlarda bulunulmuştur. Çalışma öğrencilerin yaşadığı kültür şoku ve adaptasyonu duyuşsal, davranışsal ve bilişsel yönlerine dayanan geniş bir teorik çerçevede ele almıştır.

Göçün bir sonucu olarak ilk "kültür şoku" modelleri daha önce genellikle tıbbi perspektiflere dayandırılırken günümüzde ise bu modeller "kültürel öğrenme", "stres ve başa çıkma" ve "sosyal kimlik" gibi daha geniş sosyal, psikolojik ve eğitim teorilerine dayandırılmaya başlanmıştır. Bu bileşenler uyumun duygusal, davranışsal ve bilişsel yönlerine değinerek daha sağlam ve öngörülebilir pratik eylemler sunmuştur. Söz konusu çalışma daha önceden araştırılan uyum bileşenlerini yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin pedagojik uyumlarına uyarlamayı amaçlamaktadır. Uluslararası öğrenci ve öğretmenlerde farkındalık yaratma, rehberlik etme ve destekleme konularında kurum çapında politikaların kapsamlı ve kolay erişilebilir olması gerektiği sonucuna varmıştır.

Araştırmada sosyal ağların belirli bir psikolojik işleve hizmet ettiği belirtilmiş, uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülke vatandaşlarıyla olan bağlantılarının artırılması, kendi ülkelerinde kalan yakınlarıyla iletişim kolaylığının sağlanması ve kendi kültürlerini muhafaza etmelerinin temin edilmesi tavsiyelerinde bulunulmuştur. Ayrıca, akademik

başarılarının artırılması için uluslararası öğrencilere danışman öğretmenler rehberliğinde kültür ve sanat alanlarında beceriler kazandırılması önerilmiştir. Aynı zamanda ev sahibi ülkenin vatandaşları olan öğrencilerin sosyal olmayan uluslararası öğrencilerle arkadaşlık kurması, bu öğrencilere sosyal destek verilmesi ve bazı sosyal etkinliklerden yararlandırılmaları tavsiye edilmiştir. Bu ağlar tek kültürlü, iki kültürlü ve çok kültürlü arkadaşlık ağları olarak sınıflandırılmıştır (Zhou vd, 2008, s. 70).

Türkiye'de olduğu gibi birçok yabancı ülkede de uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri üzerine yapılan çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. Örneğin Brisset ve arkadaşlarının Fransa'da 2010 yılında kaleme aldığı "Fransa'daki Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik ve Sosyokültürel Uyumu: Vietnamlı uluslararası öğrenciler, başlıklı makalede karşılaştırılmalı olarak 112 Vietnamlı uluslararası öğrenci ile 101 Fransız öğrencinin uyum süreçlerine ışık tutmaktadır.

Vietnamlı uluslararası öğrencilerin Fransa'ya uyumlarını kolaylaştıran ve engelleyen unsurları incelemeyi amaçlayan söz konusu çalışma artan uluslararası öğrencilerin uyumunu kolaylaştıran psikolojik faktörlerin anlaşılması açısından da önem arz etmektedir (Brisset vd, 2010, s. 417).

Çalışmada kaygılı kişilik, yetişkin bireylerin sosyal ağlarının boyutları, sosyal destekten duyulan memnuniyet düzeyi ve kültürel kimlik konuları çerçevesinde Vietnamlı uluslararası öğrencilerin Fransa'daki sosyokültürel uyum süreçleri ile yaşadıkları psikolojik sıkıntılar arasındaki ilişkiler incelemektir. Sürekli kaygı hissi, bağlanma samimiyeti, bağlanma kaygısı, psikolojik sıkıntı, sosyal destek doyumu ve Vietnamlı öğrenciler arasında kültürel tanımlama değişkenleri ölçülmüştür. Çalışmada, öğrencilerin yeni bir sosyokültürel çevreye uyumlarını öngören ve etkileyen faktörler iki geniş içerikle tanımlanarak incelenmiş ve bu değişkenler farklı iki açıdan değerlendirilmiştir. İlki kişilik, yetişkin bağları ve psikolojik sıkıntı gibi eğilimleri içerirken, ikincisi sosyal destek, kültürel kimlik tespiti ve memnuniyet düzeyi gibi değişkenlerden oluşmuştur.

Araştırmada kültürel kimliklendirme Vietnamlı uluslararası öğrencilerin sosyokültürel ve psikolojik uyumlarıyla olumlu yönde ilişkilendirilmiştir. Bu çerçevede uluslararası öğrencilerden kendi ulus kimlik düzeyi yüksek olanların sosyokültürel uyum düzeyinin düşük olacağı öngörülmüştür. Öğrenim için gittikleri ülkenin ulus kimliğine yakınlık duyanların olan sosyokültürel uyum düzeyinin yüksek olacağı hipotezi de incelenmiştir.

Sonuçta psikolojik stres tarafından yönetilen bağlanma yani yakınlık ve sürekli kaygı her iki örnek öğrenci grubu için de uyum süreci ile ilişkili kabul edilmiştir (Brisset vd., 2010, ss. 421–422).

Yüksek bağlanma yakınlığı bildirenlerin düşük psikolojik sıkıntı yaşayacağının varsayıldığı çalışmada, yüksek bağlanma kaygısı bildirenlerin yüksek psikolojik sıkıntı yaşayacakları, yüksek düzeyde psikolojik stres bildirenlerin düşük düzeyde stres bildirenlere göre düşük bir memnuniyet düzeyi bildirme ihtimalinin daha yüksek olduğu öngörülmüştür. Sonuç olarak ise çok endişeli kişilikleri olanların, terk edilme konusunda endişe yaşama ihtimalinin daha yüksek olduğu ve yüksek psikolojik rahatsızlık bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, çok endişeli kişilikleri olanların, başkalarına olan yakınlık ve güven duygusu içeren bağlanma samimiyetini geliştirme olasılığının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Brisset vd., 2010, s. 421).

Makalede ileri sürülen diğer hipotezler kısmen desteklenmiş olsa da genel olarak bağlanma sorunlarının, Vietnamlılar için Fransız katılımcılara oranla daha önemli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kültürel kimliklendirme, Vietnamlı öğrencilerin uyumları ile olumlu yönde ilişkilidir. Yani, "Ulus kimlik düzeyi yüksek olanların sosyokültürel uyum düzeyi yüksek ve ev sahibi kimlik düzeyi yüksek olanların sosyokültürel uyum düzeyi yüksek olacaktır." hipotezi kısmen doğrulanmıştır. Bu sonuç, Fransa'da yaşayan Vietnamlı uluslararası öğrencilerin uyumlarının etnik yönelimlerinin, Fransız öğrencilerin kimlik yönelimlerinden daha fazla etkili olduğunu göstermektedir. Vietnamlı öğrencilerin yalnızca kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle sosyalleştiklerinde ve hemşerilerinin desteklerinden duydukları memnuniyet duygusu, onların ev sahibi ulusla daha çok özdeşim kurmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda, kendi gruplarıyla ne kadar özdeşleşirse, Fransa'ya da o kadar iyi uyum sağlayacakları sonucu elde edilmiştir. Yani, Vietnamlı uluslararası öğrenciler ne kadar çok etnik yönelimleriyle kendilerini güvende hissederse ev sahibi kültürle de o kadar verimli etkileşim kurabilirler sonucuna varılmıştır. Bunun gibi bulgular, bireyin orijinal kültürünü terk etmesini beklemekten ziyade, aslî kültürüyle özdeşleşmesinin uyumunun denetlenmesine ve incelenmesine katkı sağlayacağını ortaya koymuştur (Brisset vd., 2010, s. 423).

Sonuçta sosyokültürel uyumun Fransız ve Vietnamlı öğrenciler için hem yakınlık (aidiyet hissi) hem de Vietnamlı öğrenciler için etnik tanımlama ile öngörüldüğünü göstermektedir. Çalışmadaki kültürlenme modelinin ayırt edici bir yönü, psikolojik stresin

bir sonuç olarak değil, öğrencilerin sosyokültürel uyumunun bir göstergesi olarak kullanılmasıdır. Beklenmeyen, ancak önemli bir bulgu, her iki grup için, bağlanma boyutları ve sosyokültürel uyumun bir parçası olarak samimiyet ve yakınlık arayışı arasında doğrudan bağlantı olmasıdır (Brisset vd., 2010, s. 423).

Hollanda'da eğitimciler arasında uluslararası öğrencilerin hem akademik hem de sosyal olarak ev sahibi ülkelerindeki yükseköğretime yeterince uyum sağlayamadıkları yönündeki genel kanı akademisyenleri uluslararası öğrencilerin akademik performansını anlama yolunda etnik kökenin akademik ve sosyal entegrasyonun rolü konusunda araştırma yapmaya sevk etmiştir. Bu araştırmalarda birçok uluslararası öğrencinin ev sahibi ülkenin kültürüne uyum sürecinde önemli oranda stres yaşadığı belirtilmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012).

Hollanda'da beş işletme okulunda 670 uluslararası ve 288 Hollandalı olmak üzere toplamda 958 öğrencinin akademik performans farklılıkları, akademik ve sosyal entegrasyon düzeylerinin incelendiği çalışmada akademik ve sosyal uyumun akademik performansla ilişkisi araştırılmıştır.

Uyum sorunu üzerine bir bakış açısı kazanmak amacıyla öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen temel faktörleri belirlemek için hem sosyal uyum hem de akademik uyum ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada akademik ve sosyal uyumu belirlemek için araştırma grubu olarak ev sahibi ülke öğrencileri ve Batılı ve Batılı olmayan ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler seçilmiştir. Çalışmada akademik ve sosyal bütünleşmesinin yerli öğrencilerden farklı olup olmadığını ve bu farklılıkların akademik performans üzerinde etkili olup olmadığını değerlendirmek için uluslararası öğrencilere aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Uluslararası öğrenciler akademik ve sosyal bütünleşme açısından yerli öğrencilerden ne ölçüde farklıdır?
- Yerli ve uluslararası öğrenciler arasındaki akademik ve sosyal uyumdaki farklılıkların akademik performansları üzerinde ne kadar etkisi vardır?

Diğer Batılı öğrencilerin Hollanda eğitim kültürüne uyum sağlamasının daha kolay olacağı varsayımından yola çıkan çalışmada Avrupa Birliği, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda'dan gelen Batılı öğrencilerle Batı dışı kültürlerden gelen öğrenciler arasında bir ayrım yapılmıştır (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 692).

Araştırmaya katılan öğrenciler Hollandalı, Batı, Karışık-Batı, Batı dışı olmak üzere yerli ve uluslararası öğrenciler şeklinde dört grupta kategorize edilmiştir. Yerli öğrenciler; Batı kökenli kategorisinde yer alan öğrenciler (yani iki ebeveyni de Alman olanlar), karışık Batı kökenli kategorisinde yer alan öğrenciler (Almanya'da doğup büyüyen fakat Türk ebeveynli olup evde Türkçe konuşanlar) ve tamamen Batı kökenli olmayan kategorisinde yer alan öğrenciler (Çinli ebeveynleri olan Çinli öğrenciler) ile karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak Hollandalı öğrencilere kıyasla Batılı öğrenciler kişisel/duygusal uyum dışında bütün akademik entegrasyon ölçeklerinde daha yüksek puan elde etmişlerdir. Bir başka deyişle, Batılı öğrencilerin ev sahibi enstitüye iyi adapte oldukları, bunun karşısında kişisel/duygusal iyilik düzeyleri Hollandalı öğrencilere nispeten daha düşük olduğu gözlenmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 692).

Hollandalı ve Batılı öğrenciler birbirleriyle karşılaştırıldığında, karışık-Batı kökenli öğrencilerin akademik entegrasyonun büyük ölçüde daha yüksek olduğu, ayrıca yüksek oranda aile, arkadaş ve sosyal destek aldıkları tespit edilmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 694).

Karışık Batılı öğrencilerin not ortalaması ve puanları incelendiğinde ise Hollandalı öğrencilere benzer, ancak diğer Batılı öğrencilerinkinden anlamlı derecede düşük olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle, karışık Batılı öğrenciler, Hollanda'da daha düşük bir akademik ve sosyal uyum, daha düşük akademik çalışma performansına sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 694).

Öte yandan Batılı olmayan öğrenciler akademik uyum hariç, akademik uyumun bütün unsurlarında önemli ölçüde düşük düzeyde yer almıştır. Yine bu öğrencilerin sosyal, kişisel ve duygusal uyumunun da daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumda Batılı olmayan öğrencilerin Batı üniversite yaşam biçimine adapte olmakta zorlandığı sonucu ortaya çıkmıştır (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 695).

Ayrıca Batılı olmayan öğrencilerin tüm sosyal uyum ölçeklerinde uyum sorunu yaşadıkları dikkatlerden kaçmamıştır. Söz konusu öğrenciler bu durumun nedenlerinden birisinin de Batılı ve yerel öğrenciler kadar aile ve arkadaş desteği alamadıklarını ve bu desteği almakta sistematik bazı sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Batılı olmayan öğrencilerin, akademik uyum haricinde, diğer öğrencilere kıyasla akademik ve sosyal bütünleşme düzeyleri önemli ölçüde düşük bulunmuştur. Başka bir deyişle, Batılı olmayan öğrenciler diğer öğrenci gruplarına kıyasla akademik hayata bütünleşmeden daha fazla engelle karşı karşıya kaldığı ve daha düşük kişisel/duygusal iyilik hâllerine yol açan uyum sorununa sahip olduğu bulgusuna varılmıştır. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise akademik ve sosyal entegrasyonun başarısı kısmen de olsa Doğu ve Batı arasındaki sosyal ve kültürel âdetlerin ve geleneklerin yakınlığı ya da uzaklığı ile ilgili olduğu gerçeği olmuştur (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 695).

Genel olarak Batılı öğrencilerin akademik entegrasyon ve çalışma performansı konusunda Hollandalı öğrencilerden daha iyi puan aldıkları gözlemlenmiştir. Batılı öğrencilerin yerli öğrencilere göre yükseköğretimde motivasyon ve öğrenme tutumlarının daha fazla olduğu verisi elde edilmiştir. Bunun sebebinin Batılı öğrencilerin yerel öğrencilerden bir ya da iki yaş büyük olduğu ve dolayısıyla eğitim için geldikleri Hollanda üniversitelerinde ders çalışma konusunda bilinç düzeylerinin yüksek olduğu kanaati hâsıl olmuştur. Karışık-Batılı öğrencilerin ise, yerli öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek düzeyde akademik ve sosyal uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 696).

Araştırmada karışık-Batılı öğrencilerin yerli öğrencilerle aynı ya da daha iyi akademik performans göstermesi öğrencilerin iş bulma beklentisine ve eğitimin getireceği itibara bağlanmıştır.

Sonuç olarak öğrencilerin sosyal uyumu sağlaması için belli kriterlerle desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Mesela Batılı olmayan öğrencilerin aileden ve arkadaşlardan daha az sosyal destek aldığı tespit edilerek duygusal ve finansal yardımların sağlanması önerilmiştir.

Batılı olmayan öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla akademik hayata uyum sağlamada daha fazla engelle karşılaşmasına rağmen bir yıl öğrenim gördükten sonra,

başarılı bir akademik uyumlanması sayesinde yerli öğrenciler kadar iyi performans gösterdiği ifade edilmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012, ss. 696–697).

Araştırmada akademik ve sosyal uyum ile çalışma performansı arasında telafi edici bir ilişki bulunduğu vurgulanmış ve öğrencilerin akademik başarısının öncelikli olarak akademik entegrasyon ve akademik uyum derecesi ile belirlendiği belirtilmiştir.

Bununla birlikte öğrencilerin akademik başarısı ile akademik entegrasyon ve akademik uyum derecesi arasında pozitif korelasyon bulunduğunu ileri süren bu araştırma ile çelişkili bulgular elde eden çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Mannan (2007) , Zepke ve Leach (2005) tarafından yapılan araştırmalarda akademik ve sosyal entegrasyon arasında güçlü bir negatif ilişki bulunduğunu vurgulanmıştır. Rienties ve Beausaert araştırmasında bu negatif korelasyonu ders dışı etkinliklerle yoğun bir şekilde ilgilenen öğrencilerin, akademik etkinliklere daha az zaman ayırabildiği bunun da daha düşük çalışma performansına neden olduğu şeklinde yorumlamıştır. Buna karşılık, sosyal ve ders dışı etkinliklerle daha az ilgilenen öğrencilerin, daha düşük sosyal bütünleşme ve daha fazla akademik uyum gösterdiği ifade edilmiştir (Rienties, Beausaert, vd., 2012, s. 697).

2012 yılında Rienties, Luchoomun ve Tempelaar tarafından yapılan çalışmada Hollandalı ve uluslararası yüksek lisans öğrencilerinin akademik ve sosyal entegrasyonu karşılaştırılarak bazı bulgular elde edilmiştir. Avrupa'da eğitimcilerin ve politikacıların uluslararası öğrencilerin yüksek lisans programlarına hazır olup olmadıklarına dair endişelerini aydınlatmak amaçlayan bu çalışma Hollanda'da bulunan dört farklı enstitüden ve farklı çalışma alanlarından biri seçilmek suretiyle keşif araştırmasına dayandırılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma iki kategoride yürütülmüştür. Birinci kategoride 146 Hollandalı ile 215 uluslararası öğrencinin akademik ve sosyal uyum seviyelerine odaklanılarak akademik performans farklılıkları incelenmiştir. Çalışmaya dâhil olan uluslararası öğrenciler 52 farklı uyruğu içermektedir. En büyük uluslararası öğrenci grubu Almanya, Çin, Hindistan, Endonezya olmak üzere farklı ülke ve kültürden oluşmaktadır. İkinci kategoride ise uluslararası yüksek lisans öğrencilerinin üniversiteye geçiş sorunlarının keşfedilmesi amacıyla dört geçiş problemi belirlenmiştir. Bu problemler 67 maddeden oluşan, 30 dakikada doldurulması gereken çevrimiçi bir anketten oluşturulmuştur. Dört problemli alan şu şekilde sıralanmıştır:

- Birinci derece seviyesinde edinilen öğrenme stratejileri ve tutumları
- Ülkelerinde yurtdışında eğitim görmemiş diğer öğrencilerle kıyasladıklarında kendilerinde oluşan kültürel etkiler
- Yabancı bir dilde eğitim görme ile ortaya çıkan zorluklar
- Araştırma becerileri (Rienties, Luchoomun, vd., 2012, s. 134).

Bu araştırma dört farklı enstitüdeki yerli ve uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal entegrasyonlarını karşılaştırmak ve yüksek lisans öğrencilerinin bilgi algılarını ve becerilerindeki açık ve gizli kalan boşlukları ortaya çıkarmayı amaçlamıştır (Rienties, Luchoomun, vd. 2012, s. 130).

İkinci çalışmanın sonunda, Batı Avrupalı ve yerli öğrencilerin akademik ve sosyal entegrasyon puanlarının karşılaştırılabilir olduğu sonucuna bağlı olarak Doğu Avrupalı, Avrupalı olmayan özellikle Güney Asya ve Asyalı öğrencilerin akademik ve sosyal entegrasyon puanlarının önemli ölçüde düşük olduğu gözlemlenmiştir (Rienties, Luchoomun, vd., 2012, s. 130).

Kültürel farklılıklara bakılmaksızın, akademik uyumun ders çalışma performansı için ana etken olduğu tespit edilmiştir. İkinci çalışma ise yüksek lisans öğrencilerinin yarısının öğrenme stratejilerinde dil ve araştırma yöntemlerinde değişiklik yaşadığını göstermiştir.

Yine birinci çalışmanın bulgusu, akademik performansın akademik entegrasyonla özellikle akademik düzenleme ile pozitif korelasyon gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Dokuz coğrafi kümeye ayrılarak incelenen uluslararası öğrenciler arasında en belirgin farkın akademik ve sosyal entegrasyon süreçleri olduğu görülmüştür. Buna göre ise Avrupalı yüksek lisans öğrencilerinin çoğu başarılı bir akademik entegrasyon sağlarken özellikle Güney ve Asya kökenli Avrupalı olmayan öğrenciler önemli ölçüde akademik, sosyal ve duygusal uyum sorunlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. (Rienties, Luchoomun, vd., 2012, s. 139).

Çalışmada uluslararası öğrencilerin % 90'ından fazlası göç ettikleri ülkenin kültürüne uyum sağlamayı kolay bulurken %28'i ise akademik hayatlarının aileden ve arkadaştan uzak olmalarından etkilenmediğini belirtmiştir. Araştırma kapsamındaki bütün öğrenciler ailenin rolünün akademik başarı için çok önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Buna ilaveten anketlerin bir kısmında bulunan yazılı yorumlar da çalışmaya katkı sağlamıştır. Uluslararası

öğrenciler geldikleri ülke kültürüne uyum sağlamayı kolaylaştıran ve gerekli kılan çalışmaları ve beklentilerini şöyle sıralamışlardır:

Yaşam biçimleri ve gelenekler gibi konular dâhil olmak üzere ev sahibi kültür hakkında tanıtım yapılması

Ders çalışma yaklaşımları ve uluslararası öğrencilerin önceki yıllarda yaşadığı zorluklar konusunda bilgi verilmesi

Ev sahibi kültürün sahip olduğu değer yargıları ve o değer yargılarını yaşayan insanlarla iletişim kurarken iletişim kazalarına maruz kalmamak için dikkat etmeleri gereken hususlar ile ilgili olarak bilgilendirmeler yapılması (Rienties, Luchoomun, vd., 2012, s. 138).

Ankete katılanların %38'i İngilizce öğrenmeyi zor bulurken, yabancı dilde eğitim görme konusundaki yeterlilikleri hakkında farklı görüşler ifade etmişler ve eğitime başlamadan önce temel dil eğitiminin gerekliliğini söylemişlerdir. Ankete katılanların %14'ü ise dil kursu isteklerini dile getirmişlerdir (Rienties, Luchoomun, vd., 2012, s. 138).

Sonuç itibariyle, Hollanda ve İngiltere gibi daha bireysel ülkelerden gelen öğrencilerin daha kolektivist ülkelerden gelen öğrencilere nazaran yüksek notlar almaları, yüksek lisans öğrencileri arasındaki kültürel farklılıkların performans üzerinde etkili olduğunu göstermesi. Bununla beraber Avrupalı olmayan öğrenciler için düşük akademik ve sosyal entegrasyon puanları akademik performansı etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Son yıllarda en çok öğrenci göçü alan ve yabancı kültürlere açık olan Kanada'da uluslararası öğrencilere yönelik yapılan bir çalışma uluslararası öğrencilerin uyum sorununa yönelik çarpıcı veriler sunmaktadır. Kanada Uluslararası Eğitim Bürosu (CBIE)'nun uluslararası öğrencilere yönelik her alandaki uyum sorunlarını her yıl hazırladığı ve geliştirdiği anketlerle takip ettiği görülmektedir.

Kanada Uluslararası Eğitim Bürosu (CBIE) tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada Kanada'da yer alan üniversitelerin kampüslerde uluslararası öğrenciler ile Kanadalı akranları arasındaki dostluk oluşumunu engelleyen hem iç hem de dış engeller araştırılmıştır. Uluslararası öğrencilerin neden Kanadalı öğrencilerle daha fazla arkadaşlık etmediklerine ışık tutan çalışma, uluslararası öğrenci entegrasyonunu desteklemek amacıyla ilgili kurumlara ve politikacılara bazı öneriler sunmuştur. Kanada'daki 25 üniversite ve

yüksekokulda 3.000'den fazla uluslararası öğrenci üzerinde yapılan ankette katılımcıların % 56'sı Kanadalı öğrencilerden arkadaşlarının olmadığını bildirmiştir. Eğitim hayatlarını tamamladıktan sonra Kanada'da kalmayı planlayan uluslararası öğrencilerin sadece % 46'sı Kanadalı öğrencilerle arkadaşlık kurduklarını ifade etmiştir.

Ayrıca uluslararası öğrencilerin % 36,6'sı Kanadalı öğrencileri tanımanın zor olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu Kanada Uluslararası Eğitim Bürosu tarafından 2013 yılında yapılan Uluslararası Öğrenci Araştırmasıyla benzer sonuçlar sunmaktadır. Yani uluslararası öğrencilerin sosyal uyum adına bir ilerleme kaydetmediği art arda yapılan anket çalışmalarıyla gözler önüne serilmiştir. Böylece 2015 yılında aynı anket tekrarlanmış bu sefer ankete görüşme tekniği de ilave edilmiştir. Kırk öğrenci görüşme için davet edilmiş; 16'sı görüşmeye olumlu cevap vermiştir. Görüşülen kişiler cinsiyet açısından eşit olarak dengelenmiş: sekiz kadın ve sekiz erkek olarak belirlenmiştir. Böylece 11 farklı ülkeden gelen 8 erkek 8 kadın uluslararası öğrenciyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerden altı tanesi Doğu Asya'dan, üçü Güney Asya'dan, üçü Afrika'dan, üçü Güney Amerika'dan ve bir tanesi Avrupa'dan olmak üzere toplam 16 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşmelerde, Kanada'daki sosyal uyumlarını, Kanadalı öğrencilerle bağlantı kurmayı özellikle nelerin kolaylaştıracağı ve Kanadalı öğrencilerin Üniversite kampüsündeki uluslararası öğrencilerin varlığından nasıl daha fazla faydalanabileceği sorulmuştur. CBIE'nin Uluslararası Öğrenci Anketi ve 16 yarı yapılandırılmış öğrenci görüşmesiyle birlikte değerlendirilmiştir. Kanada'daki uluslararası öğrencilerin üçte birinden fazlasının Kanadalı öğrencileri tanımakta zorlandığı sonucuna varılırken, öğrencilerin %56' sının ise Kanada'daki öğrencileri, arkadaşları arasında saymadığını ifade etmiştir. Ankete katılan her iki öğrenciden birinin Kanadalılarla üniversite dışında buluşmayı ve görüşmeyi zor bulduğunu ifade ettiği bulgular arasındadır. Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen uluslararası bir öğrencinin arkadaşlarının %84'ünün Kanadalı, %53'ünün ise Avrupa'dan gelen öğrenciler olduğunu bildirmiştir. Kanadalılarla arkadaşlık kurması en az muhtemel öğrencilerin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dan gelen öğrenciler olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara rağmen, uluslararası öğrencilerin % 82'si Kanada'yı "misafirperver ve hoşgörülü bir toplum" olarak gördüğünü söylemektedir. Ayrıca % 76'sı yakından tanınmaları hâlinde Kanadalıların arkadaş canlısı olduklarını ifade etmişlerdir (CBIE, 2015, s. 3).

Araştırmanın sonucu Kanadalı öğrencilerle dost olduğunu bildiren ya da bildirmeyen uluslararası öğrencilerin yerli öğrencilerle iletişimlerinde kültürel ve dilsel farklılıkların

veya benzerliklerin önemli bir rol oynayabileceğini göstermiştir. Bu durumda uluslararası öğrencilerin uyumuna yönelik çalışmalarda, üniversitelerin kampüslerini uluslararasılaştırmanın ve farklı öğrencilere sahip olmanın avantajlarını yüksek düzeyde tutmak gerektiği fikri öne sürülmüştür. Bunun için de hem yerli hem de uluslararası öğrencilerin kültürlerarası iletişim becerilerine sahip olmalarının sağlanması tavsiye edilmiştir Böylece farklı fikir ve görüşlere sahip olan öğrencilerin uyum sorunlarıyla karşılaştıklarında iş birliği içinde hareket etmeleri hedeflenmiştir.

Araştırmanın Problemi

Küreselleşmeyle birlikte başlayan hızlı değişim eğitim alanını da etkisi altına almaktadır. Bu değişimlerin bir boyutu da ekonomik anlamda küresel pazar kavramıdır. Uluslararası öğrencilerin eğitim amacıyla göç etmesi de bu pazarın bir başka unsurunu teşkil etmektedir. Özellikle tarihi ve kültürel anlamda ilişkili olduğu ülke öğrencilerinin eğitim görmek istediği ülkelerin başında Türkiye gelmektedir (Yardımcıoğlu, Beşel, & Savaşan, 2017, s. 209).

Türkiye'ye yönelik uluslararası göç hareketliliği incelendiğinde göç nedenleri arasında üniversite eğitiminin yer aldığı görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Türk Dünyası Öğrenci Projesi çerçevesinde 1991 yılından itibaren Türkî Cumhuriyetlerden lise ve üniversite öğrenimi için öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Bu projenin amacı Türkî Cumhuriyetler ve Türk ve Akraba Toplumlarından Türkiye'ye gelen gençlere Türk kültürünü aktarmak, eğitim sistemini anlatmak ve Türkçeyi öğretmektir. Türkçenin dünya üzerinde en çok konuşulan beşinci dil olması projeye duyulan ilginin artmasını sağlamıştır (Zavalsız & Gündağ, 2017, s. 3169).

Türki Cumhuriyetlerden eğitim almak amacıyla Türkiye'ye gelen öğrencilerin yanı sıra son yıllarda başta Suriye olmak üzere birçok Arap ülkesinden gençlerin geldiği bilinmektedir. Bunun sebepleri arasında ilk sırada 2011 yılında Arap Baharı adı altında gerçekleşen Arap Devrimi sonucunda meydana gelen protestolar yer almaktadır (Zavalsız & Gündağ, 2017, s. 3169).

Dolayısıyla başta Suriye olmak üzere birçok Arap ülkesinden yaklaşık 3-4 milyon kişi Türkiye'ye iltica etmiştir. Böyle bir göç neticesiyle kültür farklılığı, kültürel çatışma, kültür şoku, kültürleşme, entegrasyon, uyum ve adaptasyon gibi kavramlar eşliğinde bu konunun ele alınması zorunlu hâle gelmektedir. Göç eden gençlerin tanımadıkları bir topluma dâhil

olmaları sebebiyle sosyal ve kültürel perspektiften uyum veya adaptasyon durumlarının ele alınması sosyal bilimciler için araştırılması gereken alan hâline gelmiştir.

Her toplumun kendisine has kültürel özelliklerinin olduğu göz önünde bulundurulursa farklı bir kültürel yapıya sahip topluma göç eden bireylerin sosyokültürel ve psikososyal uyum sorunları yaşaması muhtemeldir. Farklı kültürde yaşayan ve eğitim alan bireylerin hayatlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirmesi için dâhil oldukları toplumda başta dil öğrenimi olmak üzere yemek kültürüne, kılık-kıyafet tarzına ve gündelik hayatına bir uyum süreci geçirmesi gerekmektedir.

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sosyokültürel ve psikososyal uyum süreçlerini sağlıklı bir şekilde geçirmeleri ve bilgi birikimi olarak kendilerini yetkin hissederek ülkelerine dönmeleri Türkiye'nin siyasi, kültürel ve ekonomik alanlardaki saygınlığına katkı sağlayacaktır. Uluslararası öğrencilerin eğitim hayatındaki uyum süreçlerinin sağlıklı işlemesi hâlinde kendi ülkelerine dönseler de Türkiye'de kalmayı tercih etseler de Türkiye'nin kendi gelişimine yaptığı bir yatırım olacaktır. Bu anlamda hem uluslararası öğrencilere eğitim hizmeti veren üniversitelere hem de barınma ve kalma imkânı sağlayan kurumlara kendilerini bu anlamda geliştirmesi konusunda görevler düşmektedir.

Konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalarda, ülkelerin entegrasyon modelleri üzerinde durulmadığı görülmüştür. Ayrıca yapılan çalışmaların evreninin dar kapsamlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada ise 73 farklı ülkeden gelen 200 öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Farklı ülkelerin entegrasyon modelleri incelenmiş ve uluslararası literatür çalışmaya dahil edilmiştir.

Bu çalışma Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere hizmet veren kurumların kendini revize etmesi sosyokültürel ve psiko-sosyal açıdan gerekli imkânların sağlanması ve ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olmaktır.

Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin psikososyal ve kültürel uyum süreçlerini inceleyerek Türkiye'ye eğitim hayatına yatırım yapmak için gelen öğrencilerin minimum düzeyde sorun yaşayarak eğitim süreçlerini nasıl tamamlayabilecekleri konusunda onların psikososyal ve sosyokültürel uyumlarını anlamaya çalışmaktır. Farklı bir kültür yapısından gelen öğrencilerin toplumumuzun kültür yapısına

uyum sağlarken Türkiye'deki sosyal hayatın uluslararası öğrencilerin kültürleşme sürecinde aldığı roller değerlendirilecektir. Türkiye'de bulunan bu öğrencilerin sosyal ve eğitim hayatında kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri de göz önünce tutularak araştırma kapsamında Türkiye'de bulun bu öğrencilerin önyargıyla karşılanma, ötekileştirme ve dışlanmışlık hissini yaşamamaları için üniversitelere düşen görevler ve yapılması gereken çalışmaların neler olabileceği konusunda öneriler sunulması hedeflenmektedir.

Ayrıca uluslararası öğrencilerin eğitim amaçlı göçü sonrasında Türkiye'deki refah düzeylerini, beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını, Türkiye'de bulunmaktan mutlu olup olmadıklarını, eğitimlerini tamamladıktan sonra Türkiye'de kalıp kalmayacaklarını araştırmak ve betimlemek de yöntemin bir diğer parçasıdır.

Bu çalışmada Türkiye'ye dünyanın farklı ülkelerinden eğitim için gelen öğrencilerin özellikle maddi kültür ögelerine uyumu ve bu uyum sürecinin memnuniyet oranlarına yansımaları ele alınacak ve Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin psikososyal ve sosyokültürel uyum düzeyleri araştırılacaktır. Araştırma anketinde bu uyumu belirlemek amacıyla aşağıdaki sorular katılımcılara yöneltilecektir.

- Okulda en çok zorlandığınız konular nelerdir?
- Türkiye'de öğrenim görmekten ne kadar memnunsunuz?
- Türkiye'de bulunduğunuz süre içinde en çok zorlandığınız konular nelerdir?
- Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?
- Kendinizi stresli ve kaygılı hissettiğinizde kimlerden destek alıyorsunuz?

Bu çalışmanın, şimdiye kadar yapılan uluslararası öğrencilerin psikososyal ve sosyokültürel uyum düzeyi araştırmaları içinde, onların yaşadığı güçlüklerin incelenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma sadece İstanbul bulunan KYK yurtlarında kalan farklı alanlarda lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim gören uluslararası öğrencilerden elde edilen verileri kapsamaktadır. Ayrıca İstanbul'da bulunan tüm üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrencilere ulaşamamış olmak bu tezin sınırlılığı olmuştur.

2. KAVRAMSAL TANIMLAR

Göç kavramını doğru anlamak, göç çalışmaları ve araştırmaları kapsamında sık kullanılan fakat aynı zamanda sıkça karıştırılan bazı kavramlar hakkında doğru tanımlamalar yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Bu kavramların düzgün ifade edilmesi, göç edenlerin durumlarını ve bulundukları ülkedeki konumlarını doğru değerlendirmek açısından büyük önem arz etmektedir.

2.1. Kültür

Latince "cultura" kelimesinden gelen kültür; tarlaya ekin ekmek, sütü mayalamak anlamlarına gelmektedir. Sosyoloji ilmi kültür kavramını toplumu meydana getiren sosyal yapı unsurlarından biri olarak ele alır (Arslantürk & Amman, 2012, s. 229). Sosyoloji çalışmaları içerisinde 'kültür' kavramı en geniş kullanılan kavramlardan birisidir. Kültür kavramı kendi tarihsel gelişim sürecinde, insanın ve toplumların gelişimine paralel olarak değişim göstermiştir. Kültür, 'Bir birey veya topluluğun yaşam tarzını biçimlendiren örf, adet, gelenek ve görenek ile alışkanlıklar, davranışlar ve inançlar toplamı. (Acar & Demir, 2005, s. 258).

2.2. Kültür Değişmesi

Bir taraftan insan ve toplum; kültürü oluştururken bir taraftan da kültür içerisinde bulunduğu toplumu imar eder. Bir toplumun kültürü yenilikler ve icatlar gibi unsurlarla değişiklik arz edebilir (Turhan, 1987, s. 37).

Kültür değişmesi keşiflerin ve icatların oluşmasıyla meydana gelir. Kültür değişmesiyle oluşan yenilik, davranış şekillerinin ve zihniyetin değişmesiyle ilişkilidir. Kültür değişmesine bir toplumun sadece iç dinamikleri neden olmaz, aynı zamanda kültürün yayılma özelliği gibi kültür değişmesi de kültürlerarası temas ve etkileşim de kültür değişmesine yol açmaktadır. Bu etkileşim kimi zaman göç aracılığıyla kimi zaman bir toplumun başka bir toplum üzerinde hâkimiyet kurmasıyla kendi kültürünü dikte etmeye çalışmasının yanı sıra kültürlerin bir arada bulunmasıyla gerçekleşmektedir. (Arslantürk & Amman, 2012, s. 235).

2.3. Kültür Şoku (Culture Shock)

Sıkıntı, bunalım ve benzeri biçimlerde kendisini gösteren yeni bir kültüre uyum güçlüklerine kültür şoku adı verilir (Arslantürk & Amman, 2012, s. 244).

Oberg'e (1954) göre, bir kişi bir kültürle değil, sadece onu anlama ve kullanma kapasitesiyle doğar. Kararlı bir kültürel ortamda büyüdükçe ve bu ortamda sosyal olarak etkileşime girmeyi öğrendikçe, bu kültür yaşam biçimimiz haline gelir; istediğimizi elde etmenin güvenli, otomatik ve tanıdık bir yolu haline geliyor. 1950'lerin ortalarında kültür şoku terimini icat eden Oberg, kültür şokunu "sosyal ilişkinin tüm tanıdık işaret ve sembollerini kaybetmekten kaynaklanan endişe" olarak tanımlar.

Çeşitli nedenlerle farklı bir ülkeye giden insanların sıklıkla karşılaştığı sorunlardan birisi de kültür şokudur. Bu araştırmada Türkiye'ye eğitim için gelen öğrencilerin kültür şoku yaşayıp yaşamadıkları üzerinde durulacaktır.

2.4. Kültürlenme

Bir kültüre uyum sağlanırken ele alınması gereken önemli bir kavramdır. Kültürlenme, orijinal bir kültürün içinde oluşan daha sonra farklı kültürlerden gelen bireylerin aynı grupta iletişim ve ilişki kurmasının sonucunda oluşmaktadır. Kültürlenme sürecindeki değişim bir grupta meydana gelir. Bu değişim bireylerin psikolojisinde değişim meydana getirmektedir(Berry, 1999).

2.5. Kültür Taassubu

Fertlerin kendi kültürünü esas alması ve diğer kültürleri kendi kültürü açısından değerlendirmesi anlamına gelmektedir. Kültür taassubunun olumlu tarafının, grup üyelerinin birbirine bağlılığını artırması iken olumsuz yanının, grup üyelerinin birbirine karşı zarar verici bir ayrımcı tutum sergileyerek onları küçümseyen ve dışlayan davranışlara götürmesi olmaktadır. (Özkalp, 2002, s. 69)

Bu çalışmada Türkiye'de eğitim öğretim amacıyla bulunan öğrencilerin kültür taassubu nedeniyle herhangi bir ayrımcılığa maruz kalıp kalmadığı konusundaki verilere yer verilecektir.

2.6. Kültürel Uyum

‘Kültürel uyum, bir grubun kendi kültürünü özel alanlardan korurken, kamusal hayatlarında baskın kültürün özelliklerini benimsediklerinde gerçekleşir. Kültürel uyum, iki orijinal kültürün unsurlarını sentezleyen yeni bir kültürün ortaya çıkmasıyla da sonuçlanabilir.’(Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

2.7. Göç

Göç; toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve politik olmak üzere bütün unsurlarıyla yakından ilişkili ve bütün unsurlarını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen bir olaydır. Tarihten günümüze insanlar çeşitli nedenlerle göç etmiştir ya da göçe zorlanmıştır. Ekonomik ve siyasal değişimler, afetler, kıtlıklar, insan hakları ihlalleri, ülkeler arası çatışmalar ve iç savaşlar göçün başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. İnsanoğlu tarihten bugüne yaşam alanındaki sosyal ve bireysel sorunlar nedeniyle yaşamını sürdürebileceği daha güvenli yerlere sığınmak zorunda kalmıştır. Bu durum ise göçün temel dinamiklerini oluşturmaktadır (Çağlar, 2018, s. 30).

Göç kavramının iç göç, dış göç, mevsimlik göç, daimi göç, serbest irade ile gerçekleşen göç ve otoriter bir baskıyla gerçekleşen göç gibi belli kısımlara ayrılmasına bakılırsa eğitim nedeniyle bir ülkeden başka ülkeye giden öğrencilerin geçici ve daimi hareketleri, göç kavramı içerisinde değerlendirilebilir.

Söz konusu öğrencilerin bir kısmının evlilik ve iş hayatı gibi sebeplerle öğrenimlerini tamamladıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı alarak daimi göç denilen göç hareketini gerçekleştirdiklerine şahit olmaktayız.

Bu çalışmada uluslararası öğrencilerin kültürel uyum süreci ve memnuniyetleri oranları incelenirken onlara öğrenimlerini tamamlandıktan sonra Türkiye’de kalıp kalmayacaklarına dair veriler de yer almaktadır.

2.8. Uyum

Bireylerin yeni girdikleri çevrede uzlaşma yetisini kazandıkları belli davranış kalıplarını ortaya koyması olarak tanımlanmıştır. Uyum aynı zamanda biyolojik, sosyal ve fiziksel olarak değişikliği de içermektedir (Sam& Berry, 2010 syf.474).

Kültürleşme bağlamında uyum, bireylerin sağlık durumu, iletişim yeterliliği, öz-farkındalığı, stresi azaltması, kabul etme duyguları ve kültüre uygun davranışlar dâhil olmak üzere çeşitli unsurlarda değişimi içerdiğini ifade edilmektedir (Sam&Berry 2010 syf. 478.)

2.9. Psikolojik Uyum

Uyum sürecinin duygusal, davranışsal ve bilişsel yönleri bulunmaktadır. Psikolojik uyum, bireylerin bulundukları çevrede memnuniyetini, duygusal veya psikolojik refahını ifade eder. Psikolojik adaptasyon ile ilgili yapılan alışmalar çoğu zaman depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı sonuçlarına odaklanır. (Sam & Berry , 2010, syf. 478)

2.10. Sosyokültürel Uyum

Sosyokültürel uyum, bireylerin yeni sosyokültürel bir ortamda etkili bir şekilde yaşamak adına uygun sosyokültürel becerilerini başarılı bir şekilde edindiğini ifade eder. Sosyokültürel uyum, davranış sorunları, okul başarısı ve sosyal yeterlilik gibi çeşitli şekillerde kendisini göstermektedir. (Sam & Berry, 2010 syf. 478)

Psikolojik uyum ve sosyokültürel uyum şekilleri birbirleriyle ilişkilidir; ikisi de hem bireylerin problemleriyle ilgilenir hem de ev sahibi kültürün yeni üyeleriyle olumlu etkileşim kurmasını sağlar. Bireylerin refah ve memnuniyet duygularını yükseltmesini sağlar (Sam&Berry, 2010 syf. 478).

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

"Göç; bir yerleşim yerinden, gruptan ya da belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka bir birime doğru, kısmen sürekli birey veya kitle hareketidir. Bir ülke sınırlarının içinde kalmak şartıyla meydana gelen nüfus hareketine 'iç göç'; nüfusun ülke sınırları dışına akmasına da 'dış göç' denir (Acar & Demir, 2005, s. 170).

Türkiye'nin göç geleneği 1960 ve 1970'lerde yurtdışına gerçekleşen kitlesel işçi göçlerine dayanmaktadır. Göç kavramı uluslararası alanda çok eski tarihlere dayansa da bu durum Türkiye için yeni bir göç örneği teşkil etmektedir.

Son yıllarda Orta Doğu coğrafyasında yaşanan siyasal ve sosyal gerilimlerle başlayan huzursuzluklar sebebiyle göçmenler tarafından Türkiye'nin sığınılacak bir ülke olarak telakki edilmesi Türkiye'nin göç haritasını etkilemiştir.

Bu durumda uluslararası 'göç' olgusunu sadece bir sınırı geçip başka bir sınıra yerleşmek olarak değerlendirmekten ziyade, göçün nedenleri, bağlamları ve boyutlarıyla birlikte ele almak göçün bütün dinamiklerinin incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Çünkü göç sosyolojisi, göç eden bireylerin ya da grupların sorun alanlarını araştırıp belli başlı bulgular elde etmeye yönelik çalışmaları yöntemsel açıdan ele almaktadır.

Bu yöntem birincil olarak göçün makro dinamiklerini ortaya çıkarmak amacıyla göç olgusunun etkileri ve sonuçlarını araştırmayı, ikincil olarak göçün mikro düzeyde detayları incelemek ve ortaya koymak üzere göçü deneyimleyen ve bu deneyimin bireyin kendisindeki anlam ve algısına odaklanmaktır.

Göçle birlikte, farklı kültürlerden bir araya gelen insanların etkileşimde bulunmaları nedeniyle kültürel uyum sorunları da ortaya çıkmaktadır. Birbirinden farklı dil, din, kültür, gelenek, görenek ve yaşam tarzı gibi unsur açısından farklılık gösteren insanların aynı ortamda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaları bir göç ile meydana gelmektedir. Bu iki yöntemle beraber göçün dönemi, niteliği, yöneldiği sınırlar ve boyutu da incelemelerin amacında yer almaktadır (Şeker, Sirkeci, & Yüceşahin, 2015, ss. 1–2).

Bir zamanlar göç veren ülke durumundaki Türkiye son yıllarda ciddi bir göç hareketi ile karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK, 2019) 2018 yılı göç

raporu verilerine göre 577 bin 457 kişi 2018 yılında Türkiye'ye göç etti. En fazla göçü ise İstanbul aldı. Bu süre zarfında 201 bin 957 kişi yaşamak için İstanbul'a geldi.

Türkiye'nin son 10 yıllık göç haritasına bakıldığında özellikle Suriye'den gelen kitlesel göç ile ikinci bir dil konuşan insan sayısında ciddi bir artış gerçekleşti. "Türkiye'de geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı 14 Şubat 2020 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 14 bin 34 kişi artarak toplam 3 milyon 585 bin 209 kişi oldu. Bu kişilerin 1 milyon 660 bin 581'ini (%46,31) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturuyor. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 521 bin 416 kişi. (%70,32)" (Mülteciler Derneği, 2020).

Türkiye'nin son yıllarda göç konusunda yaşadığı tecrübe, göçmen uyumu konusunun gündeme gelmesinde ve bu konuda akademik araştırma ve çalışmaların ön plana çıkmasında önemli bir faktör olmuştur. Bu nedenle geçmişten günümüze deneyimlenmiş göç olgusuna yönelik 'politika oluşturma ve hizmet planlaması uygulama gibi çalışmaların yapılması zorunluluk arz etmiştir.

Günümüzde dünya tarihinde hiç olmadığı kadar bir göç hareketliliği meydana gelmektedir. Bu hareketliliğin uzmanların çalışma alanlarını etkilemesi kaçınılmazdır. Genel olarak dünyada, özel olarak ise Türkiye'de kısmen ruh sağlığı üzerine çalışan uzmanların göçmenlerin psikolojik durumuyla ilgilendiği söylenebilir. Özellikle psikologlar göçmenlerin uyum sürecini anlamak için çeşitli kavramlar, modeller ve kuramlar üzerine çalışmaya devam etmektedir. Öte yandan sosyal bilimler alanında çalışanlar ise göçmenlerin yeni karşılaştıkları çevreye ve şartlara uyum sağlama konusunda karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmelerine yardımcı olmak adına çalışmalarını sürdürmektedir. Uluslararası göçün kitlesel ve hızlı olarak artması bu alanda yapılan çalışmaları da gerekli kılmaktadır. Göçün ardından gelen ortaya çıkan sorunun uyum olduğu göç üzerine yapılan akademik çalışmalarda ifade edilmektedir.

Türkiye Jeolojik konumu itibariyle yakın zamanlarda çatışmaların ortasında kalması nedeniyle göç alan ilk sıralarda yerini almaktadır. Türkiye'nin göç konusunda sahip olduğu tarihi tecrübelerin yanı sıra Avrupa, Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi geleneksel göç alan ülkelerin sahip olduğu tecrübe ve bilgi birikimi, Türkiye için son zamanlarda karşı karşıya kaldığı kitlesel göçler ve göç edenlerin uyum süreçleri açısından örnek teşkil etmektedir (Şeker vd., 2015, s. 2).

Göç kavramı sosyopsikolojik açıdan değerlendirilmesi yapıldığında uyum sürecinin kolaylaştırılması açısından sadece kısa ve uzun vadeli olmak üzere göç süresinin önemli olmadığı aynı zamanda göçün etkisinin bireylerde nasıl bir ruhsal etki bıraktığının incelenmesi ve araştırılması açısından da önem taşıdığı görülmektedir. Göç süresinin yanı sıra göç olgusunun doğru bir çerçevede değerlendirilebilmesi için asimilasyon, kültürleşme, entegrasyon ve sosyokültürel ve psikososyal uyum gibi kavramlarla birlikte ele alınması gereklidir.

Tarih boyunca "asimilasyon" kavramı göçmenlerin göç edilen kültürün değerlerine uyması, onları benimsemesi ve kendi öz kültüründen vazgeçmesi olarak literatürdeki yerini almıştır. Bu kavram günümüzde göçmen toplumları tanıma, onların farklılıklarını kabul etme ve destekleme gibi konuları çok kültürlülük açısından ele almadığı için eleştirilmektedir. Bu bağlamda asimilasyon kavramını ilgili alanda kullanılmaktan kaçınılmıştır (Şeker vd., 2015)

Globalleşen dünyada göç hareketleri ve eğilimleri uluslararası kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla asimilasyoncu yaklaşım yerini çok kültürcü yaklaşıma bırakmıştır. Küreselleşme ile birlikte ulus devlet anlayışının etkisini kaybetmesi bizlere çağdaş toplumların tek dil konuşan, tek kültürlü ve tek kimlikli insanlardan oluşmadığını aksine çoğulcu bir yapıdan meydana geldiğini göstermektedir. (Sam ve Berry, 2006;1-7).

Modernleşme süreci önce ulus devlet anlayışını doğururken daha sonra bireylerin ve grupların kendi kimlikleriyle toplumda kabul görme, birbirlerinin kimliklerini tanıma ihtiyacıyla, farklı kültür, din ve etnik grupların çatışma olmadan aynı ortamda yaşayabileceklerini taşıyan çok kültürlülük anlayışını getirmiştir. Çok kültürcülük söylemi bir siyasi akım olarak 1970'lerin başından itibaren önce Kanada ve Avustralya daha sonra ise ABD, İngiltere ve Yeni Zelanda'ya yayılmış etkilerini Avrupa'ya kadar göstermiştir (Kymlicka,1995; Parekhi, 2000'den aktaran Unutulmaz, 2018, s. 153).

4. ÖRNEK ENTEGRASYON MODELLERİ

Çok kültürlülüğün doğurduğu entegrasyon çalışmaları yoğun göç alan ülkelerin her dönemde gündeminde olmuştur. Örneğin İngiltere, Hollanda, Fransa ve Kanada gibi sürekli göç alan ve çok kültürlü bir yapıya sahip olan ülkelerin entegrasyon modellerine dair karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi bu çalışmaya yeni bir açılım sağlayacaktır.

4.1. Britanya Entegrasyon Modeli

Britanya'da çok kültürcü politikalar 1970 ve 1980'li yıllarda benimsenmeye başlanmış olmasına rağmen Avrupa'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi göçmenlerin sayısı arttıkça ve bu çeşitlilik gündelik hayatın bir parçası hâline geldikçe, halk nezdinde büyük bir tepki oluşturmuştur. Toplumun büyük bir bölümü yaşanan göçün kontrol edilmesi hatta durdurulmasını savunmaktaydı. Toplumun çeşitli katmanlarından gelen yoğun tepkilerin şiddet olayları ve ırkçı ayaklanmalarına dönüşmesiyle İngiliz hükümetini 1962 yılında "Göçmen Kanunu"nu kabul etmeye sevk etmiştir (Unutulmaz, 2018, s. 153).

Britinya'ya yönelik olarak göç dalgasının artarak devam etmesi ve yükselen göçmen düşmanlığı 1965 yılında Irk İlişkileri Kanunu (Race Relation Act)'nun çıkmasına yol açmıştır. Hem ırkçılıkla mücadele etmek hem de göçmenlerin maruz kaldığı ırkçılığın ortadan kalkmasını sağlamak amacıyla kabul edilen bu kanun göç ile oluşan sosyal dönüşüme cevap vermiştir (Hansen, 2000'den aktaran Unutulmaz, 2018, s. 150).

İkinci dünya savaşıyla beraber liberal bir göç politikası uygulayan Britanya, 1962'den sonra giderek kısıtlayıcı bir duruş sergileyerek göçü durdurmaya çalışan diğer Batılı ülkeler gibi başarısız olmuştur.

İngiltere ''göçmenlerin topluma entegrasyonu'' bağlamında formüle ettiği entegrasyon kavramını daha çok asimilasyoncu söylemle bağdaştırmıştır. Böylece 1960'ların ortalarına kadar göçmenlerin zaman içinde geldikleri ülke ve kültürle bağlarını koparmaları ve göç ettikleri toplumun normlarını benimseyerek asimile olmaları beklenmiştir. Bazı araştırmacı ve politikacıların asimilasyon kavramının yanına entegrasyon kavramını da eklemeleri olmasına rağmen entegrasyon kavramının asimilasyon kavramını çağrıştırmasına neden olmuştur İngiltere'de 2000'li yılların başında entegrasyonun nasıl tanımlanması gerektiğine dair büyük tartışmalar başlamış ve Britanya İçişleri Bakanlığı entegrasyon konusunda geniş kapsamlı çalışma yapılması için uzman bir akademisyen

heyete görev vermiştir. Britanya İçişleri Bakanlığı aynı zamanda 2006 yılında hem entegrasyon politikaları üretecek hem de bu politikalara rehberlik edecek "entegrasyon ve kaynaşma komisyonu" kurmuştur. (Castles vd., 2002)

Günümüzde, İngiltere entegrasyon ve kaynaşma kavramlarının temelini ortak aidiyet hissini uyandırmaya, toplumun farklı unsurları arasında dayanışma ile birlik duygusunu oluşturmaya ve toplumda etkileşimin artmasını sağlamaya dayandırmaktadır (Unutulmaz, 2018, s. 157).

Avrupa'da entegrasyonun baskın bir kavram olarak ortaya çıkmasının temel nedeni göç ve farklılığın oluşturduğu kimlik esaslı kaygılara bağlı tepkilerdir. Buna karşın Avrupa'nın her ülkesinde entegrasyon kavramı ciddi farklılıklar göstermektedir. Bu açıdan bakılacak olursa ''Entegrasyon statik bir kavram değil anlamı ve erişilme yolları sürekli evirilen, içinde bulunduğu tarihsel siyasi sosyal hukuksal bağlamda son derece bağlı ve bağımlı, siyasi içerikli bir toplumsal proje'' olarak tanımlanabilir. Bu durumda entegrasyon anlayışları analiz edilen ülkelerin tarihsel deneyimleri ve o ülkelere gerçekleşen göç ve çeşitliliği göz ardı etmemeyi gerektirmektedir. Göç alan ülkeler farklı göç politikaları izlerken bazıları asimilasyon yaklaşımını bazıları ise göçmenleri zorlayıcı dönüşümleri benimsemiştir. Asimilasyoncu yaklaşım göçmenlerin kendine özgü dilsel, kültürel ve dinsel özelliklerini bırakmaya yönelecek ve baskın kültürde eriyeceklerini düşünmüştür (Unutulmaz, 2018, s. 157).

4.2. Hollanda Entegrasyon Modeli

Hollanda'nın asimilasyon, entegrasyon ve çok kültürlülük olmak üzere farklı dönemlerde göçmenler konusunda benimsediği ve izlediği üç politika vardır. Kavramsal yaklaşımlar açısından göçmenler üzerinde uygulanan politikalar değerlendirilecek olursa Hollanda'nın analiz için bir havuz görevi gördüğü açıktır. Batı Avrupa'da ırksal ve etnik farklılıklar II. Dünya savaşından sonra başlayan "misafir işçi" ve "eski koloniler" göçü ile başlamıştır. Bu durum hem uluslararası platformlarda hem de bilimsel alanda bütçe ayrılan "etnik ve göç" araştırmaları alanı oluşturulmasını gerekli kılmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında Hollanda da bir göç ülkesi durumuna gelmiştir. 1946 ve 1980 yılları arasında eski kolonilerin bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından Hollanda'ya ilk göç akımını oluşturmuştur. 1950'lerle beraber Doğu Hint Adalarından Moluklar, 1970'lerde ise Surinam'dan Surinamlılar, göç akımını devam ettirmiştir. 1960'lı yıllarda sanayileşmeyle

birlikte doğan işçi ihtiyacını karşılamak için diğer Batılı ülkeler gibi Hollanda da işçi alımı anlaşmaları yaparak başta İtalya olmak üzere İspanya, Portekiz, Türkiye ve Fas'tan işçi alımı yapmıştır. O tarihte bu göçün işçiler sınırlı kalacağı varsayılırken, 1970'lerde aile birleşmeleri söz konusu olmuş, göçmenlerin aileleri de Hollanda'ya gelmiştir. Böylelikle özellikle Fas ve Türkiye'den gelen misafir işçiler kalıcı göçmen konumuna geçmiştir (Meyers, 2004, ss. 85,88-90'dan aktaran Köse, 2012, s. 3).

Hollanda'nın göçmen politikalarının ana mesaisini toplumlarının bütünlüğü için tehlike olarak gördükleri ve "öteki" olarak telakki ettikleri Batılı olmayan ülkelerden göç eden insanlar teşkil etmiştir. Hollanda hayata geçirdiği göçmen politikalarını öteki olarak değerlendirdikleri "göçmenlerin toplumlarına entegrasyon sorunu yaşadığı" söylemine dayandırmıştır.

Batılı olmayan ülkelerden gelenlerin etnik, kültürel ve dini olarak farklı bir yapıya sahip olması Hollanda'nın norm ve değerlerine uyum sorunları yaşamasına neden olmuştur. Hollanda'ya 1964'ten itibaren gerçekleşen göç akımı bağlamında en büyük göçmen grubunu Türkiyeli göçmenler oluşturmuştur. Bu nedenle uygulamaya konulan yeni göçmen politikalarının beraberinde getirdiği değişimden de yine en çok Türkiyeli göçmenler etkilenmiştir. Türkiyeli göçmenler hem değişen göçmen politikalarından etkilenmiş hem de toplumsal dönüşüm yaşayarak Hollanda toplumuna eklemlenmeye çalışmıştır. Fakat yürürlüğe konulan göçmen politikaları her zaman olumlu sonuç vermemiş Türkiyeli göçmenleri Hollanda halkı ile eşit şartlara sahip bir grup haline getirmemiş aksine "öteki"leştirmiştir (Köse, 2012)

Bu ötekileştirmenin en çarpıcı örnekleri özellikle 2000'li yıllarda Hollanda'da izlenen göç politikalarının katılaşması, göçmenlerin kendi dilinde yaptığı sanatsal ve kültürel faaliyetlere ayrılan fonun kısıtlanması ve çifte vatandaşlık haklarının ellerinden alınmasıdır.

Hollanda'da yaşanan Entegrasyon sorunları bağlamında, Türkiyeli, Faslı ve Surinamlı göçmenler dezavantajlı grup olarak "dil yetersizliği olan kişiler", "iş piyasasından uzak kadınlar", "radikalleşen gençler" ve "yoksul mahalleler" şeklinde değerlendirilmiştir (Öztan, 2018, s. 178).

Bu değerlendirme ise göçmenlerin sosyoekonomik ve mekânsal olarak kategorize edilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda 2007'de hükümetin "konut mahalleler entegrasyon bakanlığı" kurması, entegrasyon politikasının siyasi perspektifinin yanında

konut- mahalle ile birlikte değerlendirilmesini beraberinde getirmiştir. Bu yeni yaklaşım AB seviyesinde gündeme düşen ‘’mahalle yöntemi’’ eğilimiyle benzerlik göstermektedir. Göçmen entegrasyon politikalarının değişime uğradığı görülse de etnikleştirme ve ötekileştirme her dönemde süreklilik göstermiştir (Öztan, 2018, s. 177).

Sonuç olarak 1990’larda Hollanda’da uygulanan entegrasyon politikası, 1980’lerin göçmenlerine yönelik entegrasyon politikalarını sorgulamaya götürmüştür. İlk olarak 1989 ‘da WRR (Hükümet politikası için Bilimsel Konsey), raporunda azınlık politikasına yönelik ilk ciddi eleştirisini yaparak göçmenlerin iş piyasasında ve eğitimde çok az ilerleme kaydettiğini ileri sürmüştür (Penninx, 2005, s. 6'dan aktaran Köse, 2012, ss. 53–54). Aynı rapor kültürel ve dini kimlik entegrasyonunun önüne geçen faktörün sosyoekonomik uyum olduğu bilgisini de içermektedir. Buna rağmen göçmenlerin sosyoekonomik durumunun marjinali değiştirmediği ve işsizlik oranının artmasını önlemediği, göçmenler arasındaki ortaöğretimi terk etme oranın fazla olması gibi noktalar değerlendirilmektedir (Prins, 2002, s. 366'dan aktaran Köse, 2012, s. 54). Bu durumda Hollanda’nın ekonomik durumundaki olumsuz tablonun sosyoekonomik yapıyı etkilediği görülmektedir. Bozulan ekonomik dengelerin göçmen politikalarında bütçe kısıtlamalarına yol açtığı ve devam eden göçlerle birlikte işsizliğin günden güne arttığı ileri sürülmektedir. Bozulan ekonomik dengeler etnik azınlıklar sorunlarının bir kamu meselesi olarak tartışılmasına neden olmuştur. (Gowricharn, 2002, ss. 261-263'den aktaran Köse, 2012, s. 54).

WRR raporunun kamuoyuna açıklanmasıyla hükümetin misafir işçi politikasından vazgeçtiği ve uyum politikalarına başlayacağı ifade edilmiştir. Hollanda hükümeti 1983 yılında “Azınlıklar Notası” ile göçmenleri “azınlık” kavramı ile tanımlamayı tercih etmiştir. Bu entegrasyon ile göçmenlerin geri kalmışlığının iyileştirilmesi ve topluma uyum sağlaması hedeflenmektedir. (Canatan, 2018, s. 35).

Hollanda entegrasyon modelinde göçmenlerin öz kimliklerini koruyarak topluma katılımı amaçlanmıştır. WRR raporuna göre azınlıklar için “Hollanda’ya dışardan gelerek yerleşen” anlamında Flemenkçe “allochtoon” tabiri kullanılmıştır. 1980’li yılların başından itibaren yabancıların tanımlanması için göçmen, azınlık, kültürel ve etnik halk kesim gibi farklı ifadeler kullanılmıştır. 1989 yılında kaleme alınan raporda azınlık politikaları yerini entegrasyon politikalarına bırakmıştır (Canatan, 2018, s. 35).

Aynı raporda entegrasyon politikasının temelinde göçmenlerin istihdama, eğitim ve öğretime daha çok katılımları için göçmenlerin grup kimliğinden ziyade, bireysel kimliğinin önemine işaret edilmiştir. Irkçı söylemlerin, ırk temeline dayalı nefret olaylarının ve ayrımcılığa dayalı etiketlemelerin önüne geçilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Entegrasyonun sağlanabilmesi için eşit istihdam ve eğitimin desteklenmesi gerektiği raporda yer alan diğer hususlardandır.

1985'lerden itibaren "azınlık politikası" tanımlaması yerini "bütünleştirme politikası"na bırakmıştır. WRR raporunda azınlık grupların iş ve eğitim sahası başta olmak üzere Hollanda'nın bütün temel sektörlerine katılabilecekleri resmi belgeyle açıklanmıştır. Bunun neticesinde Hollanda'da ilk zamanlar gönüllülük esasına dayalı olan ve daha sonra göçmenlerin her kesimi için zorunlu hâle getirilen uyum kursları açılmıştır.

Liberal Parti lideri Bolkestein tarafından bütünleşme politikalarının tartışmaya açılmasıyla "daha fazla bütünleştirme" ye yönelik politik isteği "öz kimliği koruyarak entegre" olma metodunun rafa kaldırılması anlamına geliyordu. Daha fazla bütünleşme formülü ise Hollanda'ya yeni gelen göçmenlerin "uyum kursları"na katılımlarını zorunlu kılıyordu. Böylelikle Hollanda'ya ayak basan her göçmenin 600 saatlik bir uyum sürecinden geçmesiyle topluma daha kolay entegre olması hedefleniyordu (Canatan, 2004:103'den aktaran Canatan, 2018: 36).

Hollanda'nın entegrasyon politikalarındaki dönüm noktası işçi partili yazar Scheffer'in "çok kültürlü drama" başlıklı makalesini yayınlamasıdır. Scheffer söz konusu makalede çok kültürlü politikaların göçmenlerden kaynaklanan sosyoekonomik sorunları çözmesi yerine göçmen toplumlarla kültürel ve sosyal farklılığı artırdığı yönünde eleştiriler getirmiştir (Canatan, 2004, s. 103'den aktaran Canatan, 2018, ss. 36–37). Makale şimdiye kadar uygulanan entegrasyon politikalarını başarısızlığına atıfta bulunarak farklı amaçlar barındıran sağ partililerin de desteklediği yeni entegrasyon politikalarının için temellerini atmıştır (Canatan, 2012, s.161'den aktaran Canatan, 2018, s. 37).

2002 yılıyla birlikte göçmen kabulüne sınırlandırma getirme ve yasa dışı göçmenlerin ülkelerine dönmelerine zorlanması gibi daha katı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Göçmenlerin Hollanda toplumuna entegre olduğunun bir kanıtı olarak vatandaşlık sınavını başarıyla geçme zorunluluğu getirilmiştir. 2002 yılında yapılan entegrasyon değişikliği

Hollanda'ya gelen din görevlilerinin yeni göçmenlere uygulanan uyum kurslarına katılım şartını kapsamaktadır (Canatan, 2018, s. 37).

Yaşanan bütün bu gelişmeler sosyoekonomik uyumdan ziyade kültürel ve sosyal uyumun önceliğini anlamına gelmektedir. Günümüzde gelinen nokta ise uygulanan bu çalışmaların göçmenlerin Hollanda'ya uyumunda ilerleme sağlamasının aksine onları asimile etme amacı taşıdığı algısını oluşturmaktadır.

4.3. Fransa Entegrasyon Modeli

Göç alan ülkelerde makro ve mikro düzeyde değişiklikler kendisini göstermektedir. Göçmenlerin belli bir yoğunluğa ulaşması nedeniyle ortaya çıkan toplumsal değişmeler göç alan ülkeleri bütünleşme ve uyuma yönelik yeni politikalar geliştirme arayışlarına itmiştir. (Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 173).

Göç, göç alan ülkeler için zorlu bir sürecin başlangıcı anlamına gelmektedir. Çünkü göçmenler sadece fiziksel olarak değil kültürel ve manevi değerleri ve birikimleriyle göç ettikleri topluma katılmaktadır. Dolayısıyla göçmenlerin bütün birikimleriyle göç ettikleri toplumda hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli bilgi birikimi ve tecrübelere sahip olmamaları sosyal uyumlarında zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. (Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 172). Sosyal hayata katılımda karşılaşılan güçlükler ile değer yargıları arasında bir bağlantı olduğu düşünülürse bu korelasyon kişi açısından bazen çatışmayla sonuçlanabilmektedir. Sonuç olarak göç edenler açısından yaşanan değişimin yanı sıra göç alan toplumların iş hayatı ve çalışma dinamiklerinin de değişime uğradığı gerçeği zorlukları açıklamakta bir başka faktör olabilmektedir.

Avrupa göç tarihi açısından değerlendirilecek olursa göç alan ülkelerin yaklaşımlarındaki farklılıklar 1980'lerde işçilerin artık misafir değil, kalıcı olmasının anlaşılmasıyla başlamaktadır. Avrupa'daki göçmen toplulukların sosyal hayattaki uyumu, ihtiyaçları, yaşama biçimleri ve etnik kökleri göz önünde bulundurularak Avrupa'nın bir parçası olarak değerlendirilmiştir (Kaya, 2008, s. 150).

Bu kabullenme süreci Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmenlere karşı bir bütünleşme politikalarının oluşmasının temellerini atmıştır. Kültürleşme süreci olarak tanımlanan bu süreç ya asimilasyon ya da entegrasyon olarak farklı bütünleşme sistemlerini beraberinde getirmiştir (Kaya, 2008, s. 150).

Bu süreçte göçmenlere yaklaşımın ülkelerin kuruluş felsefesi ve siyasi tarihlerinden bağımsız düşünülemeyeceğinin en güzel örneği Fransa entegrasyon modelidir. Göç olgusu Fransa'nın ulusal bütünlüğünü yakından ilgilendiren siyasi bir mesele olarak ele alınmıştır. Fransa'da iktidarın tek merkezde toplanmasına dayanan tarihi bir yönetim sistemi mevcuttur. Bu nedenle etnik farklılıkların herhangi bir çatışmaya yol açmasına engel olmak amacıyla, etnik farklılık üzerinden geliştirilen her türlü yaklaşımın ikinci plana itilmeye çalışıldığını görmekteyiz. Uzun zamandır Fransız istatistik kurumunun çalışmaları ve yapılan nüfus sayımlarında özel kabul edildiğinden etnisite, dil ve din dikkate alınmamaktadır (Safi, 2006, s. 3'den aktaran Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 175).

Bütünleşmenin ilk basamağı olarak Fransız toplumuyla özdeşleşebilmeleri için göçmenler köksüzleştirilmeye çalışılır. İkinci basamakta ise göçmenlerin giyim kuşam ve dil gibi kültür ögeleriyle kendi kültürlerinden göç ettikleri ülkenin kültürüne evrilmesi beklenmektedir. (Beauchemin 2015'den aktaran Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 175).

Bir toplumda insanların dayanışma hâlinde olmasını sağlayan, kendilerini devlete bağlayan sosyal iş bölümü kapsamındaki işlevleridir. Modern toplumlardaki yaşam biçimin her hâlinde bir iş bölümü mevcuttur. Şu durumda mekanik dayanışma bireylerin toplumda bütünleşmesini sağlayan bir olgudur. Durkheim kültürel mirasın aktarımında eğitimin önemine vurgu yaparak göçmen çocukların eğitim sistemine dâhil olmasıyla kültürel miras ve ulusal değerleri edinerek egemen toplumla bütünleşebileceğini savunmaktadır. Bu düşünce ise okulların birer sosyal bütünleşme arası olduğu fikrini doğurmaktadır. Böylece Fransa'nın göç politikaları asimilasyonun ilk kuşakta tamamlanmış olacağı öngörüsüne dayandırılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere cumhuriyetçi geleneğin reflekslerinden yola çıkarak bütünleşme politikası izlenmektedir (Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 177).

Günümüzde Fransa'da sosyal hayatın içinde özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçmenlerin sosyal alanlardaki görünürlüğü artmıştır. Bunun altında yatan sebep i yeni kuşağın eğitim sahasındaki etkin varlığı ve iletişim kanallarının yaygınlaşmasıdır. Öte yandan hâkim kültürün egemenliğinde yaşayan göçmenler kendilerini baskın toplumun tanımladığı şekliyle görmektedir. Bu durum ise bütünleşme niyetine rağmen sorunlu olarak görülen göçmen topluluğun ön plana çıkarılması ve etiketlenmesine neden olmaktadır. Böylece sosyal normlar üzerinden göç edenlerin eksiklerinin gündeme getirilmesi bir ayrıştırma olgusunu doğurmaktadır (Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 178).

Fransız entegrasyon modeli kapsamında, bütünleşme stratejilerinden kamusal alanda görünür olma noktası önem arz etmektedir. Kamusal alanda görünürlüğün artması göç edenler ile hâkim toplum arasındaki ilişkiyi artırarak bütünleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Çoklu ilişkilerin oluşması ise bu bütünleşmeyi sağlamlaştırmaktadır. Bir diğer bütünleşme stratejisi ise kültürel haklardan biri olan dil meselesidir. Göçmenlerin hakim kültürle uyumlarını sağlamak adına sahip oldukları ana dil ile içinde bulundukları toplumun diline hâkim olma konusunda imkanların sunulması da bütünleşme stratejilerindendir (Akıncı, 2014, s. 31)

Haut Conseil à l'intégration 'nın Fransız Yüksek Göç Konseyi Raporu (2012)'na göre Fransa, toplumda farklı kültürlerin bir arada yaşayabileceği düşüncesiyle kamusal alan ve özel alan ayrımına giderek bütünleşme stratejisi üzerine yoğunlaşmıştır. Kamusal alanda vatandaşların hakları eşit ve seküler bir zeminde korunması gerektiği ve din, dil ve kültürel unsuları kendisine ait özel alanda yaşamaları gerektiği ifade edilmektedir. Fransa'nın entegrasyon politikasına göre göçmenler vatandaşlık hakkını elde edebilmek için Fransız toplumuna asimile olduklarını kanıtlamakla yükümlüdür. Göçmenlerin Fransız toplumuna asimile olup olmadıklarını anlamak için yapılan mülakatlarda Cumhuriyetçi değerlere uyum, Fransız toplumu, kültürü ve tarihiyle ilgili konu başlıklarında ölçümler yapılmaktadır. Uzun yıllar göç alan Fransa'da etnik ve dini kökene dayalı istatistik tutmanın yasak olması etnik köken ile dini gruplara yönelik değerlendirmeyi de güçleştirmektedir.

Günümüzde Fransa da yeni kuşağın kamusal alandaki görünürlüğü ile farklı sosyal alanlarda elde ettikleri başarılar bütünleşme sürecini farklı bir boyut taşımaktadır. Bunun sonunda hâkim topluluklar ile göçmen gruplar arasında çatışma yerine yeni iletişim biçimlerinin meydana geldiği melez kültürün doğduğu bir Fransız entegrasyon süreci ortaya çıkmaktadır (Beauchemin vd., 2015, s. 612'den aktaran Erçin & Adıgüzel, 2017, s. 175).

Göç ve uyum politikaları söz konusu olduğunda Fransa, asimilasyon modelinden yana bir tutum takınmış ve entegrasyon adı altında eritme potası uygulaması kullanmıştır. Fransa'nın bu modeli diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında birçok noktada ayrılmaktadır. Sonuç itibariyle Fransa uyum modelinin temeli ulus devlet ve kültür bilgi bağlamında vatandaşlık ideolojisiyle öne çıkmaktadır. Entegrasyon politikalarıyla uzun zamandır göçmenleri asimilasyona itme prosedürleri ile Fransa göçmeleri yabancılaştıran ve ötekileştiren politikalarıyla toplumsal kabul kavramını da tartışmaya açmıştır. Bu

yaklaşımlar ise toplumu ve etnik yapılanmayı etkilerken entegrasyon politikası ise bir çeşit devlet eliyle zorla yapılan sosyalleşme üzerine kurulmaktadır (Yardım, 2017, s. 130).

4.4. Kanada Entegrasyon Modeli

İçinde bulunduğumuz yüzyıl birçok açıdan gelişmeyi, ilerlemeyi çoğu zaman insanların talep ettikleri şeylere kolayca ulaşmasını sağlayan ve mesafeleri ortadan kaldıran bir zaman dilimidir. Bu durumun sonucu olarak kültürlerin birbiriyle iç içe geçerek homojenleşmesi ve çok kültürlülüğü de beraberinde getirmesidir. Bu kavram entegre olmanın diğer bir adı olarak yapılan bilimsel çalışmaların konusu olmaktadır. Küreselleşen dünyamızda çok kültürlülükten heterojen bir kültüre dönüşün mümkün olmadığı düşünülürse, dünya devletlerinin farklı kültürlerin bir arada bulunmasına yönelik çalışmalar ve politikalar yürütmesi kaçınılmazdır. Bu durumun farkında olan Kanada farklı kültürler üzerine çatışma ve tartışma oluşturmak yerine, farklı kültürden insanların sorunlarını, dertlerini ve isteklerini dinleyerek onlara çözüm yolları sunmayı hedefleyerek örnek bir ülke olmaktadır (Başaran, 2017, s. 250).

Kanada, çok kültürlülük bakımından toplumsal uyum ve uygulanacak politikalar konusunda ciddiyetle çalışan ülkelerin başında gelmektedir. Hem tarihsel hem de toplumsal zemini Kanada'yı bu yönde politikalar yapmaya mecbur bırakmıştır. Ziyadesiyle göç alan, çeşitli ırk ve kültürden gelen insanların uyum içerisinde ve bir arada yaşayabileceği konusunda sürekli pratikler düşünen ve bu anlamda bir model sunmaktadır.

Örneğin özgürlük alanlarının genişlemesi amacıyla, Kanada hükümeti (1996) farklı dinsel ve etnik grupların talepleri doğrultusunda özel birçok kültürlülük bakanlığı kurmuştur. Bakanlık bu konuda üç temel amaca hizmet etmeyi hedeflemektedir. İlki sosyal adalet, ikincisi yurttaşlık ve üçüncüsü ise farklı kültür ile kimliklere saygılı ve duyarlı olmaktadır (Erzurumlu, 2008).

Kanada farklı ülkelerden gelen göçmenlerin çok kültürlülüğünü farkı sebzelerden oluşan "salad bowl/ salata kâsesi" olarak tasvir ederek çeşitlilik unsuru barındırdığına ve farklı kültürlerin bir arada özgürce yaşayabileceğine işaret etmektedir.

Bu anlamda Kanada'nın göçmenlerine karşı daha özgürlükçü bir yaklaşım sergilediği söylenebilmektedir. Bu yönüyle Kanada hem Amerika hem de Avrupa merkezli çok kültürlülük tutumlarından farklılaşmaktadır (Başaran, 2017, ss. 245–246).

Başarılı bir entegrasyon politikası izleyen Kanada, göçmenlerin istihdamı, eğitimi ve kendi kendilerine yetmeleri konusunda istihdam çalışmaları yapmaktadır. Diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında Kanada'da göçmenler arasında işsizlik oranı farklı daha düşüktür. Bu durum izlenen istihdam politikalarında kültürel ve etnisite ayrımı gözetilmediğini göstermektedir. Yine bu bilgi ışığında Kanadalı göçmenlerin istihdam edilmesine dair politikalar üretildiği anlaşılmaktadır (Banting, 2010, s. 806'dan aktaran Başaran, 2017, s. 247).

Kanada'da göçmenlerin entegrasyonu konusunda yapılan karşılaştırmalı her araştırma konumuz açısından iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bloemraad'ın yaptığı bu araştırmada Boston ve Toronto'ya göç eden ekonomik, dil ve eğitim alanlarında birbirlerine yakın iki farklı grubun entegrasyon süreçlerini ele almaktadır. Bu araştırmanın sonucunda Toronto'ya göç eden göçmenlerin Boston'a göç eden göçmenlere göre hem politik hayata hem de sosyal hayata katılım anlamında daha etkili bir entegrasyon sürecine sahip oldukları saptanmıştır.

5. PSİKOSOSYAL UYUM SÜRECİ

Yabancı alanyazın adaptasyon, psikososyal uyum ve kültürleşme konusunda zengin bir içerik sunarken Türkçe literatürün bu konuda daha az gelişmiş olduğu gözükmektedir.

Küreselleşme, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, sanayileşme, öğrenci eğitim değişim programlarının yaygınlaşması, ulaşım ve turizm sektöründeki gelişmelerin yanısıra dünyanın belli başlı bölgelerinde yaşanan siyasi veya ekonomik krizler ile savaş gibi sebepler göçmen, işçi, öğrenci veya mülteci hareketliliğinin artmasına yol açmıştır (Ward, vd., 2001)

Uluslararası Göç Örgütü 2013 yılı itibariyle dünyadaki göçmen sayısının 214 milyona ulaştığını kaydetmiştir. Diğer bir ifadeyle bu sayı dünya nüfusunun % 1'lik kısmına denk gelmektedir. (IOM,2003)

Günümüzde modern devletler göçmenler ev sahibi kültürle ilişkilerini düzenlemek ve ev sahibi toplumla bütünleştirmek amacıyla belli başlı uyum politikaları izlemektedir. Bu politikalar ve kamu tutumları devlerin uyum konusundaki meşrulaştırılmış ideolojiden etkilenmektedir. Toplumlar için uyum kavramı o toplumun görüşleriyle şekillenerek kamu politikaları aracılığıyla normatif biçimde ifade edilmektedir. (Şeker, 2015,s.9)

Sosyal psikoloji perspektifinde göç kavramı göçmenler ile baskın toplum arasındaki ilişkileri "sosyal kimlik" kavramıyla beraber değerlendirmektedir. Tajfel ve Turner tarafından geliştirilen bu kuram sosyal kimlik, gruplar arası ilişkiler, sosyal karşılaştırma ve sosyal sınıflandırma gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Sosyal kimlik kuramının temeli, bireylerin üyesi oldukları toplum ve grup üzerinden kendini tanımlaması, değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasına dayanmaktadır. Sosyal kimlik gelişiminin ilk temel süreci ise bireyin dili, rengi, etnik ve fiziksel özelliklerine göre yapılan sosyal sınıflandırmalardır. Bu tanımlamalar ve sınıflandırmalar kişilerin kendilerini ait oldukları grupla özdeşleştirerek sosyal kimliği ortaya koymaktadır. Sosyal kimlik ise bireyin çevresindeki diğer gruplara karşı referans edinmesine yardımcı olmaktadır. (Demirtaş, 2003)

Psikolojik açıdan kültürleşme göçmenlerin davranışsal ve kültürel bazı değişimler yaşaması demektir. Kültürleşme belli bir süreçte bazen kısa bazen uzun süreli veya kuşaklar boyu süren değişimleri içermektedir (Şeker, 2015 s.11).

Genel anlamda ifade edilecek olursa dünya genelinde kültürleşme sürecini değerlendirmek amacıyla farklı kuramsal modeller geliştirilmiş. Mesela köken kültürden baskın kültüre doğru tek boyutlu gerçekleşen, göçmenlerin öz kimliğinden vazgeçerek zamanla baskın olan kültürel değer, norm ve tutumları benimsediğini ifade eden modellerdir. Bir diğer model ise baskın ve köken kültürün karşılıklı, ‘’çift boyutlu’’ kültürleşmeyi ifade etmesidir. Bireyler yaşamları boyunca farklı kültürel çevrelerde bulunmuşlar, bu zaman diliminde bulundukları kültürel ortamlar insanların biliş, davranış ve duygularını düzenlemektedir .(Van Oudenhoven vd., 2006)

Göçmenlerin yeni yerleştikleri bir bölgeye ekonomik, biyolojik, fiziksel ve psikolojik olarak değişimleriyle birlikte uyum sağlarlar. Uyum süreci çok boyutlu olarak ekonomik yeterlilik, kabul duygusu, farkındalık, iletişim yeterliliği ve kültürel davranış yetileri gibi ifadeleri içermektedir (Sam ve Berry, 2010)

Kültürleşme sürecinde yaşanan olumsuz ve yıkıcı deneyimler, göçmenlerin yeni geldikleri topluma uyum sürecini güçleştirebilir. Hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun kültürleşme adına uyguladıkları stratejiler uyum sürecini etkilemektedir. Örneğin ev sahibi toplumda uygulanan asimilasyon veya bütünleşme stratejileri göçmenlerin birey ve grup olarak uyum sürelerini kolaylaştırabilir veya kendilerini baskı altında hissetmelerine neden olabilir.

Psikososyal uyum bağlamında göçmenler baskın gruba uyumda çatışmalar veya sorunlar yaşayarak ayrılma veya marjinalleşme ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bunun sonunda ise kültürleşme stresi ortaya çıkabilir (Berry, 2005)

Kültürleşme stresi ise göç eden birey ya da grubun günlük hayatında bazı güçlüklerin sebep olduğu psikolojik ve sosyal yaşamını etkileyen kaygı, depresyon, yabancılaşma ve marjinalleşme gibi duyguların tetiklendiği psikosomatik ve kimlik karmaşasına neden olmaktadır (Berry vd. 1987)

Kültürleşme, farklı kültür özellikleri taşıyan fertlerin bir araya gelmesiyle oluşan etkileşimle ortaya çıkan psikolojik ve sosyolojik dönüş sürecidir. Göçmenlerin sosyokültürel ve psikolojik uyum sürecinde yaşadığı sorunlar kültürleşme stresine neden olmaktadır. Şayet kültürleşme stresi yaşayanların stresle baş etme yetileri iyi değilse hem kişisel hem de sosyal hayatlarında psikolojik ve sosyolojik sorunlarla karşılaşmaları kaçınılmaz olmaktadır. (Karataş ve Baloğlu,2018)

Yapılan kültürleşme, göç ve uyum üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında kültürleşme, uyum ve kültürleşme stresi arasında karşılıklı etkileşim bulunduğu görülmektedir. Öte yandan göç öncesi deneyimler, ev sahibi toplumun sosyal bağlamı, kültürleşme deneyimi ve kazanımları kültürleşme stresinin dinamiklerini oluşturmaktadır. Yapılan bazı çalışmaların düşük sosyoekonomik durumların, baskın toplumun çok kültürlülüğe bakışı ve yaklaşımının yaş, eğitim düzeyi, cinsiyet, bilişsel algılar ve dil yeterliliğinin kültürleşme stresini etkilediğini göstermektedir.(Şeker, 2015)

Mülteciler ve göçmenler ya da etnik grupların ve hatta hareketli gruplar olan uluslararası öğrencileri de etkileyen göç sürecinin bireysel hayattaki değişimlerinin, stresi artırdığını ifade edilmektedir. Yaşanan bu stres göçmenlerin uyum sürecinin yanı sıra fiziksel ve psikolojik iyiliğini de doğrudan etkilemektedir (Kuo, 2014)

Uyum süreçlerinin açıklanmasında iki kuramın temel alındığı bilinmektedir. Birincisi uyum stresi ve stresle baş etme, ikincisi ise kültürel öğrenme şeklinde kavramsallaştırılmıştır.

Berry (2011) bu kuramsal modellere dayanarak kendi kuramında uyum çerçevesini yaşanılan stresle başa çıkma ve kültürel öğrenme olarak ifade etmektedir. Ona göre uyum, göç edenlerin yeni kültürel çevre ile uzlaşma yetisini ortaya koyduğunu gösteren davranışlar kazanımıdır. Bu tanımlamalardan anlaşılacağı üzere göçmenlerin dil ve kültürler arası beceri ve bilgilerin öğretilmesiyle, eğitim sürecine dâhil edilmesine vurgu yapılmaktadır.

Stres duygusu, kültürleşme kavramını ve onun bağlı olduğu dinamikleri anlamada bizlere esnek bir bakış açısı kazandırmaktadır. Kültürleşen bireylerin yaşadıkları kültürleşme sürecinde davranışlarında çatışmayla beraber stresin de arttığı görülmektedir. Kültürel çevreye uyumu kolaylaştıran etkenler arasında dil yeterliliği, yaş, kültürel yakınlık gibi bireysel özelliklerin olduğu ifade edilmektedir (Ward ve Kennedy, 2001)

Bazı araştırmalarda stres ve stresle başa çıkma kuramları ele alınmış ve kültürleşme çalışmalarında ön plana çıktığı ifade edilmiştir. Bu kuram psikolojik ve sosyokültürel uyum olarak iki boyutuyla değerlendirilmiştir. Psikolojik uyum, uyumun duygusal yönünü ifade ederken sosyokültürel uyum, uyumun davranışsal tarafına vurgu yapmaktadır. Psikolojik uyum stres ve başa çıkma teorisine dayanırken; sosyokültürel uyum kültürel öğrenme ilkesine dayandırılmaktadır (Abu-Rayya, 2013)

Göçmenlerin yeni kültürel ortamda sahip olmaları gereken yetileri iki ana başlık altında ifade edilmektedir. Duygusal olan yetkinlik yani göç edenin kendi kültür ve grubu ile baskın olan topluma karşı duygularını, davranış ve değerlerini içermektedir. Bilişsel yetkinlik ise göçmenlerin bulunduğu kültürdeki gündelik yaşam bilgilerini ifade etmesi şeklinde tanımlamaktadır. Örneğin, göçmenlerin dil yeterliliğine sahip olması ve kullanması, yaşadığı şehrin ulaşım ağlarına hâkim olması vb. Duygusal yetileri değerlendirildiğinde, bütünleşme stratejisini seçen bir göçmen bireyin kendi grubu ve baskın olan grubu olumlu değerlendirmesi, asimilasyon stratejisini tercih eden göçmenin ise kendi kültüründen uzaklaşıp ev sahibi grubun tutum ve değerlerini benimsemesi beklenir. Bunun yanı sıra her iki grupla ilgili yüksek bilgi sahibi olması bütünleşme stratejisine götürürken, her iki grupla ilgili yetkinliğinin düşük olması ise marjinalleşme, bireylerin sadece ev sahibi toplumla ilgili yetkinliğinin yüksek olması ise asimilasyon ya da ayrılma stratejilerime yol açmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin duygu ve düşünceleri ile tutum, değer ve yeterlilikleri sosyal bağlama göre çeşitlilik göstermektedir. Berry (2011)

Göç edenlerin gittikleri yeni yerlerde karşılaştıkları stres ve bununla baş etme becerisine bağlı olarak yeni kültürün içinde kültürel ve bireysel kimliğini çekinmeden oraya koyabilmesine, psikolojik uyum olarak adlandırılabilmektedir. Tüm bunların getirdiği psikolojik ve fizyolojik iyilik hâli ise bireyin genel yaşam memnuniyetini açıklamaktadır. Depresyon ve kaygı gibi ruhsal sağlıkla ilgili belirtiler psikolojik uyum bağlamında değerlendirilirken davranış sorunları, okul başarısı, sosyal yetkinlikler ve gündelik yaşamın sürdürülmesine yönelik gereken donanımın başarılı şekilde kazandırılmasıyla sosyokültürel uyum bağlamında telakki edilmiştir (Sam ve Berry, 2010)

Göç olgusunun insanlar üzerindeki etkilerine dair yapılan araştırmalara bakıldığında Uluslararası öğrencilerin yeni bir kültüre uyumu zorlu ve stresli bir süreçten geçebileceği gerçeği yadsınamaz bir durumdur. Uluslararası öğrenciler yerli öğrencilere göre Yeni bir kültüre adapte olma konusunda daha çok risk altındadırlar (Cura, 2015).

6. SOSYOKÜLTÜREL UYUM SÜRECİ

Sosyokültürel uyum günlük hayatta karşılaşılan zorlukların, dil yeterliliğinin ve göç edilen yerdeki yaşam süresiyle; psikolojik uyum ise hayatı doyumu, kişilik ve sosyal destek gibi kavramlarla ölçülmektedir. Sosyokültürel uyum baskın olan toplum ile yeni gelen bireyin ilişki düzeyini incelemektedir. Göçmenlerin psikolojik sorunları sosyokültürel sorunlarına göre süreç içinde dalgalanma gösterirken sosyokültürel sorunlar zamanla azalma seyri göstermekte ve nihayetinde uyum sağlanmaktadır. Göç eden bireylerin kültürleşme tercihlerinin sosyokültürel ve psikolojik uyum arasında bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Ayrıca göç eden bireylerin psikolojik sıkıntı ve stresini azaltan faktörün hem köken hem de baskın kültürle beraber yerleştiği kültürde kendisini tanımlamasıdır. Bunun yanında göçmen bireyin kendisini yeni kültürle tanımlaması sosyokültürel uyumunu artırdığı bilinmektedir. Kültürleşme stratejileri içinde bütünleşme metodunu seçen bireylerin asimilasyon stratejisini seçenlere oranla psikolojik uyum düzeyi yüksektir. Ayrılma stratejisini seçen göçmenlerin sosyokültürel uyumunda sıkıntılar yaşayıp sosyal problem düzeylerinin asimilasyon stratejisini tercih eden bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır (Ward ve Rana-Deyba, 1999)

Sonuç olarak, göç olgusunu sosyokültürel entegrasyon bağlamında değerlendirilecek olursak hem göç alan toplum hem de göç eden bireyleri ilgilendiren sorunları başlıca tanımlayacak kavramlar belli uyum modellerinin temelini oluşturmaktadır. Bütünleşme (entegrasyon), aynılaşma (benzeşme), erime (eşitlenme) ve asimilasyon gibi kavramlar önem arz etmektedir.

Bütünleşme farklı sosyal grupların karşılıklı bağlılıkları ve uyum içerisindeki düzen oluşturabilmesini ifade etmektedir. Bütünleşme kavramı belli bir süreci kapsamaktadır. Göç edenlerin içinde bulunduğu toplumun baskın olan değerlerini benimsemesi ve kendine mal etmesi kısacası sosyokültürel değerleri edinerek o toplumla uyumlu hâle gelme sürecidir (Altıntaş, 2008'den aktaran Sefer, 2013, s. 616).

Bu süreç “duygusallık” ve “davranışlar” şeklinde iki ayrı düzlemde gerçekleşmektedir. Duygusallık, göçmenlerin dâhil oldukları topluma karşı aidiyet duygularını, değerler paylaşımlarını ve bu değerlere bağlılıklarını ifade edenlere ‘’biz’’ vurgusu yapmaktadır. Toplum üyeleri arasındaki etkileşimin yoğunluğu arttıkça sosyal bütünleşmenin daha güçlü olduğu sosyal mesafenin artmasıyla bütünleşmenin zayıf olduğu göz önüne alındığında

etkileşimin yoğunluğu ile bütünleşme arasında pozitif bir korelasyon olduğu söylenebilir. Duyguların zayıf olması sosyal etkileşimin azlığını duyguların güçlü olması ise sosyal etkileşimin fazlalığını göstermektedir. Göçmenlerin kendi dil ve kültürlerini terk ederek baskın kültüre benzemesi yani aynılaşması kadar göç ettikleri toplumun dilini ve kültürünü öğrenmeden yaşam sürmeleri sosyokültürel uyum açısından sorun teşkil etmektedir (Scott, 1976'den aktaran Sefer, 2013, s. 616).

Sosyalleşmenin olağan bir sonucu olan benzeşme baskın olan kültürün içselleştirilmesi ve o kültürle aynılaşması gibi durumları içermesi ile asimilasyon kavramına yakınlık arz etmektedir. Bu noktada asimilasyon ve benzeşme arasındaki farkın tespit edilmesi uygulanan entegrasyon politikalarının ve modellerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu durumda sosyalleşmenin belli bir düzeyde kalması aynılaşma ya da benzeşmeye yol açarken bu sosyalleşmenin ileri düzeyde olması asimilasyon kavramıyla ifade edilmektedir (Nuruan vd., 2012'den aktaran Sefer, 2013, s. 616).

Sonuç itibariyle asimilasyon politikaları, göçmenlerin ya da azınlık toplumunun özgün sosyokültürel kimliğini kaybetmesi ya da baskın olan kültürün zayıf olan kültürle etkileşimi hâlinde zayıf kültürü dönüştürerek eritmesi ve yok etmesi olarak ifade edilen bir kavramdır (Giddens, 1999'dan aktaran Sefer, 2013, s. 616).

Entegrasyon süreci ülkelerin göç ve uyum tarihleri ile ilişkilendirildiğinde her toplumda farklılık seyrettiği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle başarılı bir entegrasyon sürecini sosyal, kültürel, politik, ekonomik hayatla birlikte düşünmek gerekmektedir. Ülkelerin tarihsel süreçlerindeki farklılıklar ve özgünlükler entegrasyona farklı anlamlar ve uygulamalar yüklemektedir. Mesela Fransa, Almanya, Belçika ve İsviçre gibi batılı ülkeler entegrasyon sürecinde asimilasyona benzer bir uygulamayı tercih ederken, Anglosakson ülkelerde farklı etnik ve sosyal grupların tüm imkânlara erişiminin eşit olarak sağlanması uyumlu bir hayat vurgusuna işaret etmektedir (Şeker vd., 2015, s. 3).

Sosyokültürel entegrasyon bağlamında benzeşme (aynılaşma) ya da asimilasyon olmayan etkileşim göçmenlerin ya içine kapalı toplum olarak soyutlanma yada kültürel farklılıklarını kendi içinde devam ederek dışlanıp marjinalleşme şeklinde sonuçlara götürebilir .(Günay, 200')

Türkiye’de göç konusuna olan ilginin ve araştırmalarının her geçen gün arttığı söylense de hâlâ belirgin bir çalışma eksikliği ve kavram karmaşası olduğu gerçeği de göz

ardı edilmemelidir. Farklı etnik sosyal ve kültürel geçmişe sahip olan grupların birlikte yaşaması toplumsal ve bireysel düzlemde sorunları ve sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Göç alan toplumların tek kültürden çok kültüre geçişinde olduğu gibi göçmenler de baskın topluma dönüşürken bazı psikolojik ve sosyolojik uyum sorunları yaşayabilmektedir. Göçmen sayısının Türkiye'de artış göstermesi "Farklı kültüre sahip insanlar bir arada yaşayabilir mi?" sorusu daha yakından ilgilenmemize zemin hazırlamıştır.

Kültürel bağlamda entegrasyon, farklı kültürel geçmişi olan grup ve bireylerin yeni kültürel bağlamlarda uyum içinde yaşamasıyla karşılıklı kabullenme ve psikolojik uyumu getirmektedir. Berry'e göre psikolojik ve sosyolojik uyum öncelikle bireyin mutluluk ya da öz saygı duygusuyla bütünlüklü olarak içsel ve psikolojiktir. Bireyin dâhil olduğu toplumdaki diğer insanlarla bağlantı kurması ve etkileşmesiyle ortaya çıkan gündelik yaşam aktivitelerindeki yetkinliğinin olması ise sosyokültürel uyum olarak değerlendirilmektedir (Berry, 2013, s.277'den aktaran Şeker, Sirkeci, & Yüceşahin, 2015, s. 4).

1678 yılında ilk olarak Hekim Johannus Operius tarafından bireylerin yer değiştirmesinin psikolojik sorunlar üzerine etkisi kaleme alınmıştır. Kültürleşme sürecinde birçok faktör rol oynamaktadır. Göç öncesi travmanın etkileri, göç sonrası sosyal rollerin kaybı, davranışlar ve güvenilirlik gibi unsurlar göz önüne alınmaktadır. Sosyodemografik faktörler olan yaş, cinsiyet, eğitim, ekonomik durum, kültürel yönelimin etkileri örneğin asimilasyon, yabancılaşma, çift kültürlülük, marjinalleşme ve ev sahibi toplumun kabulü ile maneviyat ve dindarlığın rolü de değerlendirmelere katılmalıdır. Fakat kültürleşme ve ruh sağlığı ilişkisi değerlendirilirken önemli teorik ve ampirik zorluklar olduğu bilinmektedir. (Acartürk 2016 s. 138).

Göçmenlerin uyum süreci içerisinde kültürleşmesinin sonucu olarak yeni hayatını yönetmesinin olumlu veya olumsuz ya da güçlü ve zayıf yönleri oluşabilmektedir.

Yapılacak çalışmaların kültürleşmenin hangi alt boyutlarda olduğu hem göç edenleri hem de ev sahibi toplum için ne düzeyde gerçekleşeceğinin yanı sıra uyumu zorlaştıran ve kolaylaştıran faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Uyum düzeylerinin nicel olarak tespit edilmesi ise uyumun takibi açısından önem taşımaktadır. Göçmenler için psikososyal uyum ile kültürel uyum için ihtiyaç duyulan kaynakların sağlanması, ev sahibi toplumun duyarlılığını artıracak ve gruplar arası önyargılar ile gerginliği azaltacak

uygulamalar çok kültürlü politikaların desteklenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır (Kağıtçıbaşı , 2012, s. 389'dan aktaran Şeker, Sirkeci, & Yüceşahin, 2015, s. 5).

Bhugra (2004, s. 135), kültürleşme düzeylerini levels of acculturation figürüyle iki kategoride şemalandırılmaktadır. İlk kategori sosyal düzey içinde kıyafet, yemek, din, eğitim, istihdam, cinsiyet rolleri ve çocuk yetiştirme olarak maddelemektedir. Psikolojik düzey ise kültürleşme, kültürleşme sonuçları stres, asimilasyon ve psikolojik düzey olan ikinci kategori ise çift kültürlülük olarak ele alınmıştır. Kültürleşme kültürel düzeyde olduğu kadar psikolojik düzeyde de etkili olabilmektedir. Bu nedenle kültürleşme baskın kültürle karşılaşan azınlık kültürün tutum (davranış), aile değerleri, nesiller arası iletişim ve sosyal bağlantıları bakımından değişikliğe uğramasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Bhugra (2004) göç ile ruh sağlığı arasındaki bağlantı üzerine yaptığı çalışmada göçmenlik sürecini kronolojik bir düzlemde incelemiştir. Bu kronolojik düzlem modelinin ilki göç öncesi dönem olan zorunlu ya da isteğe bağlı oluşan göç motivasyonu ve kişilik yapısı ile göçe iten sebepleri barındırmaktadır. İkinci olarak göç eylemi yani göç esnasında tecrübe edinilen travmatik yaşantılar, sosyal desteğin kaybı ile oluşan kayıp duygusu ve bununla birlikte meydana gelen yas duygusunun tetiklediği travma sonrası stres bozukluğunu içermektedir. Üçüncü olarak ise göç sonrası dönem olan kültür şoku ile gelen ayrımcılık algısı, hasret ve maddi sıkıntıları içermektedir. Bhugra'nın modeline göre bu süreçleri yaşayan göçmenler yeni kültüre uyum döneminde entegrasyon şekillerine bağlı olarak psikolojik hastalıklara maruz kalma riski taşımaktadır.

Göçün psikolojik sorunları ele alınırken göçün nedenleri ve isteğe bağlı olup olmaması; göçmenlerin ekonomik durumu, yaşları, kişilik özellikleri; baskın kültür ile göç eden kültür arasındaki farklar ve ev sahibi kültürün göçmenlere yaklaşımı önem arz etmektedir. Bu noktada önemli olan bir diğer husus ise göç mesafesidir. Şayet göç edilen mesafe artar ise göçmenin göç olgusuna bakışı da gerçeklik kazanmaktadır. Bilişsel olarak işlenen bu durum bir kriz veya travma olarak düşünülebilir. Bu durumda göçmenin göç kavramını bilişsel olarak nasıl tanımladığı önemlidir (Acartürk, 2016, s. 138).

Carta ve ark. (2005'den aktaran Acartürk, 2016, s. 139)'nın yaptıkları çalışmada İngiltere'de yaşayan Hintli kadınların düşük psikolojik sorunları olduğu vurgulanırken aynı grupta intihar oranın yüksekliğinden bahsedilmektedir. Bu durum bize kültürleşme ve ruh sağlığı ilişkisi değerlendirilirken yanlış tanı faktörünün olabileceğini göstermektedir. Şu

hâlde göçmenlerin dil yetersizliği ve ifade sorunlarının olası yanlış tanı riskini artırabileceğine dikkat çekmektedir.

Önemli sosyal değişiklerden biri olan göç, kişinin alıştığı çevreden uzaklaşmasıyla yalnızlık ve değersizlik hissi duymasına, yabancılaşma ve yakınlarından ayrı kalma sonucunda onları geride bırakmış olmanın pişmanlığının getirdiği yoğun stres yaşamasına neden olmaktadır. Göçün psikososyal etkilerine dair yapılan tüm çalışmanın ortak paydası en temelde bir gruba ait olma duygusunun kaybolmasıyla kişide geleneklerin, alışkanlıkların ve kültürel değerlerin terk edildiği düşüncesiyle ortaya çıkan stres faktörü olmaktadır. Ardından yaşanan yalnızlık duygusu kültürel normlardaki belirsizliğin beraberinde getirdiği kültürel şok göçmenlerde birçok psikolojik bozukluğu beraberinde getirmektedir. Bunların başında depresif bozukluklar, uyum sorunu, anksiyete ve somatoform bozukluklar gelmektedir (Tuzcu & Bademli, 2014, s. 61).

Oberg (1960)' da bireylerin alışmaya çalıştığı yeni kültüre uyumunu bozan kültür şokunu, fertlerin ani değişen olumsuz duygu durumu olarak tanımlamaktadır. Kültür şokunun bireylerin kendi kültür değerini negatif algılamasına da neden olduğunu ifade etmektedir. Böylece kültür şoku yaşayan bireylerde, şaşırma, rol karmaşası, reddedilme, duygu yitimi, zorlanma, kaygı ve kızgınlık görülebileceği ifade edilmektedir. (Solgun & Durat , 2017)

Göç ve stres ilişkisi bağlamında göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası olmak üzere farklı faktörler bulunmaktadır. Şahin (2001, s. 62), göçün psikolojik sağlık üzerindeki etkisini sosyal izolasyon kuramı, kültürel şok kuramı ve kültürel değişme kuramı şeklinde üç ana başlıkta açıklamaktadır. Sosyal izolasyon kuramına göre, tekil sadece fiziksel bir ayrılık yaşamaz, bunun yanında alıştığı birtakım kural, hak ve sosyal etkileşim diziminden de ayrılır. Bu ayrılış yalnızlık, yabancılaşma ve kendini değersiz görme gibi olgularla devam ederek stresi doğurur. Stresi doğuran en belirgin faktör ise baskın kültür ile sosyal etkileşim ve iletişimin kısıtlanmasıyla beraber bireyin sosyal rol kaybı yaşamasıdır. Stres doğrudan ya da dolaylı olarak sosyal rol kaybı yaşayan göçmenin psikolojik sağlığını tehdit etmektedir.

Kültürel şok kuramı ise yabancı bir kültürde yaşamanın psikolojik sağlık açıdan değerlendirilmesini açıklayan kuramdır. Kültürel farklar ne kadar fazla ise bireyin uyum güçlüğü de o kadar çoktur. Bu uyum güçlüğüne bağlı olarak kültürel şok da tetiklenmektedir. Kültürel değişme kuramına göre göçmenler kültürel değişme ile stresli bir hayata

geçmektedir. Kendi öz kültürünü daha üstün tutan ve aşırı özdeşim kuran bireylerin ev sahibi topluma uyum sağlaması için baskı altında tutulması sonucunda yaşayacakları uyum sürecinin zorluğu çeşitli faktörlere göre kendi içerisinde zorluklar ve kolaylıklar barındırmaktadır (Şahin, 2001, s. 62).

Göç, kültürleşme ve uyum alanında yapılan bir başka çalışmada, sosyokültürel uyumun tanımı, göçmen grup üyelerinin yeni günlük yaşamlarını olumlu ve olumsuz yönleriyle yönetebilme becerileri olarak ele alınmaktadır. (Aycan & Berry, 1996; Ward & Rana-Deuba; Berry, 2006'dan aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 320).

Sosyokültürel uyum, göçmenlerin aile iş ve sosyal alanlarda karşılaştıkları sorunlarla baş edilme becerilerini kapsamaktadır. Sosyokültürel uyum ve göç adına yapılan çalışmalarda bütünleşmeyi benimseyen göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu ve daha kolay kaynaşma sağladıkları görülmüştür. Öte yandan asimilasyon ve ayrılmayı benimseyen göçmenlerin ise sosyokültürel uyumları daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Saygın & Hasta, 2018, s. 319). Kültürleşme yönelimi olarak asimilasyonu benimseyen göçmenlerin sosyokültürel uyumunun diğer göçmen ya da farklı göçmen gruplarından daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Ward ve Rana-Deuba, 1999).

Sosyokültürel uyum sürecini etkileyen faktörlere ekonomik durumun da dâhil olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Aycan ve Berry'nin (Aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 321) Kanada'da yaşayan Türkler üzerinde 1996 yılında yaptıkları çalışmanın neticesinde ekonomik kazançlarından ve işlerinden memnuniyet duymayanların psikolojik uyum süreçlerinin olumsuz bir seyri izlediği gözlemlenmiştir.

Akademik alanda yapılan çalışmalar bireylerin sosyal kimlik düzeylerinin kendi öz kültürüne etkisi nedeniyle sosyokültürel uyumu etkilediğini belirtmektedir. Örneğin göçmen kültüre ait bireylerin kendilerini göç ettiği kimlikle tanımlamaması sosyokültürel uyumun düşük olduğuna işaret etmektedir. Yine araştırma sonuçlarına göre ev sahibi ile göçmen kültür arasında kültürel benzerliğin olması sosyokültürel uyum düzeyini olumlu etkilemektedir. Kültürel, dil ve din açısından birbirinden farklılık gösteren göçmen ve ev sahibi kültür gruplarının daha çok çatışma yaşadığı vurgulanırken bu çatışmanın kaynağı göçmen grup üyelerinin sosyokültürel uyum düzeylerinin düşük olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Kendi Kültürlerini ev sahibi kültürden daha farklı gören göçmenlerin

de daha fazla sosyokültürel uyum sorunu yaşadığı ifade edilmektedir. Bir toplumun diline hâkim olmak demek o kültürü öğrenmeyi ve benimsemeyi kolaylaştıran ev sahibi toplum üyeleri ile iletişim hâlinde olmayı da beraberinde getirmektedir. Konuşabilmek ve kaynaşabilmek ise yalnızlığı ortadan kaldırarak psikolojik uyumu da sağlamaya yardımcı olmaktadır. Ev sahibi ülkede yaşam süresinin uzaması göçmenlerin ev sahibi toplumun kültürünü ve dilini daha iyi öğrenmesini sağladığı için sosyokültürel uyumu olumlu etkilediği vurgulanmaktadır. Göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyi eğitim ve gelir düzeyiyle pozitif korelasyon içermektedir. Göçmenler tarafından algılanan ayrımcılığın da ev sahibi kültürle sosyokültürel uyumu olumsuz etkilediği araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır (Maydell-Stevens vd., 2007'den aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 322).

Ev sahibi toplumun dilini konuşabilen göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeylerinin daha iyi olduğu saha araştırmalarına yansıyan diğer bir husustur (Ataca & Berry 2002; Maydell-Stevens vd. 2007'den aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 321). Ev sahibi toplumların diline hâkim olmak o kültürün televizyon, radyo ve gazete gibi unsurlarının da takip edilmesini kolaylaştırdığı için sosyokültürel uyumu da kolaylaştırmaktadır (Masgoret & Ward 2006'den aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 322). Göçmenlerin imkânlarının iyi olması kendi ülkelerinden daha rahat edebilecekleri bir ülkeye göç etmeleri de sosyokültürel uyumu olumlu etkilemektedir (Ward ve Kennedy, 1999).

Göç edilen kültür ile kurulan iletişim, yakınlık düzeyi ve etkileşim ne denli fazla olursa sosyokültürel uyumda bir o kadar artmaktadır. Göç edilen toplum üyeleriyle kurulan arkadaşlık ve yakın ilişkiler sosyokültürel uyum düzeyinin yanında göçmenlerin benlik saygılarını da artırmaktadır (Berry vd., 2011'den aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 322). Göçmenlerin sosyokültürel uyum sürecinde yaşadığı sorunlar psikolojik uyumu olumsuz etkilemektedir (Saygın & Hasta, 2018, s. 312).

Şu durumda psikososyal ve sosyokültürel uyum arasında pozitif bir korelasyon olduğunu söylemek kaçınılmaz olmaktadır.

Birçok çalışmada sosyokültürel uyumu dolaylı yönden etkileyen faktörlerin kültürleşme ve uyum süresini etkileyen faktörlerle aynı şemsiye altında değerlendirildiği görülmektedir. Uyum sürecinin bir dönüşüm, benimsenme veya benimsenmeme olduğunu ifade eden Canbey Özgüler (2018, ss. 7–8) uyum sürecini etkileyen faktörleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Eğitim Düzeyi; eğitim düzeyinin yüksek olması hem göçmenlerin ev sahibi topluma hem de üyelerine uyum sürecini destekleyen bir durum oluşturmaktadır.

- Dil; kültürleşme sürecinde aynı dili konuşan grupların varlığı uyum sürecini olumlu etkilemektedir.

- Cinsiyet; uyum sürecine göçmenlerin cinsiyet farkı açısından da bakılacak olursa; erkek göçmenlerin kadın göçmenlerden ev sahibi topluma daha çabuk ve daha iyi uyum sağladığı ifade edilmektedir. Burada toplumsal cinsiyet rollerinin belirleyici olması yadsınamaz. Erkeklerin sosyal hayata daha çabuk katılmasıyla uyumun hızlı olması arasında pozitif bir bağlantı olmaktadır.

- Göç edilen toplumda geçirilen süre; göç edilen ülkede kalış süresinin ve yaşın da uyumu etkileyen bir başka unsur olduğu ifade edilmektedir. Daha genç yaşta ve uzun süre kalışın uyuma katkı sağladığı görülmektedir. Birçok çalışmada ikinci kuşak göçmenlerin daha başarılı olduğu vurgulanmaktadır.

- Medeni durum; medeni durum açısından evlilerin bekârlara nazaran uyum süreci daha geç gerçekleşmektedir.

- Din; din unsurunun farklılığı göçmen gruplar ve ev sahibi toplum arasında uyum sürecinin uzamasına neden olmaktadır.

- Sosyal kimlik; sosyal kimlik göçmenlerin öz kültürel kimliklerine bağlılıkları arttıkça uyum ve kültürleşme süreçleri de uzamaktadır. Sosyopsikolojik uyumun sağlıklı tamamlanması göçmen grupların göçmenlik olgusunu kendileri için ne ifade ettiğini fark edebilmelerine ve ev sahibi topluma sağlıklı bir kimlik oluşturmalarına bağlıdır. Ev sahibi grup ile göçmen grup arasındaki sosyal mesafe arttıkça sosyal uyum da o denli azalmaktadır. Şayet göçmen grupların ev sahibi grup tarafından sıklıkla ayrımcılığa ve şiddete maruz bırakılması uyum sürecini olumsuz etkilemektedir. Çünkü göçmen bireylerin sahip oldukları sosyal kimliklerine ve ait oldukları gruba yönelik ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünmeleri uyum sürecinin uzamasına neden olmaktadır (Canbey-Özgüler, 2018, s. 8).

Psikolojik ve sosyokültürel uyumun birbirleriyle bağlantısı göz önüne alındığında bütünleşme düzeyi yüksek olan göçmenlerin hem sosyokültürel hem de psikolojik uyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Psikolojik uyumu bireylerin kişisel ve kültürel kimliğini iyi algılaması, akıl sağlığının iyi olması ve bulunduğu yeni durumdan memnuniyet duymasını içeren psikolojik sonuçlar kümesidir. (Saygın & Hasta, 2018, s. 313).

Göç edilen toplumda yalnızlığı daha az hisseden, ev sahibi toplumla ilişkilerinden memnuniyet duyan göçmenlerin psikolojik uyumlarının daha iyi olduğu belirtilmiştir. Kendi öz kültürüne aidiyetiyle sosyal kimlik düzeyi yüksek olanların psikolojik uyumu diğer göçmen gruplara kıyasla daha kötü olduğu vurgulanmaktadır.

Aynı zamanda sosyokültürel uyumu etkileyen unsur olarak telakki edilen göç edilen ülkedeki yaşam süresidir. Göç edilen ülkede yaşam süresi arttıkça psikolojik uyumun da arttığı gözlemlenmektedir. Yine ev sahibi toplum üyeleriyle kurulan sosyal ağlar ve arkadaşlıkların göçmenlerin psikolojik iyiliğini olumlu etkilediği tespit edilmiştir (Ward & Rana-Deuba, 2000'den aktaran Saygın & Hasta, 2018, s. 313)

Sonuç olarak yeni gelinen ülkenin kültürünü tanıma, dil yeterliliğini sağlama, kural ve normların öğrenilmesi gibi hususlar kültürleşme sürecinde olan göçmenlere kayda değer katkı sağlayacağını ifade edebiliriz. Sosyokültürel uyumun sağlanmasında özellikle iletişim kapasitesi ve becerisi, kültürel yatkınlık, gelinen yerdeki yaşam süresi gibi faktörlerin etkili olduğu ve bu edinimlerin sosyokültürel uyumda yaşanan sorunları azalttığı görülmektedir. Yeni gelinen topluma duyulan kültürel uzaklığın ise sosyokültürel uyum sağlamada daha fazla sorunlar yaşanmasına yol açtığı belirtilmektedir. Psikososyal ve kültürel uyumu yaş, etnik köken, sosyoekonomik durum, cinsiyet ve din gibi demografik değişkenler etkilemektedir. (Şeker, 2015, s. 23).

Bütün bu veriler ışığında kültürleşme stratejileri arasında bütünleşme politikasını izleyen Kanada, Amerika ve Avustralya gibi ülkeler göçmenlerin sosyokültürel ve psikolojik uyumu konusunda başarı sağlamıştır (Berry, Phinney, Sam, ve Vedder, 2006, s. 319). Buna karşın asimilasyon ve ayrılma gibi stratejilerle kültürleşme politikaları takip eden Fransa, Birleşik Krallık ve Almanya gibi ülkeler göçmenlerin psikososyal uyumları konusunda başarı sağlarken kültürel uyumları konusunda başarı sağlayamamışlarıdır (Sam ve Berry, 2010).

Kültürleşme stratejilerinden "bütünleşme"nin kültürleşme stresi ile ters orantılı, psikolojik sağlık ile doğru orantılı olduğunu gösteren uyum çalışmaları mevcuttur (Scotthom & Dia, 2010'dan aktaran Şeker, 2015, s. 19). Söz konusu çalışmalarda benlik saygısının varlığı ve kimlik çatışmasının düşük olmasının sosyokültürel uyumu olumlu etkilediği gruplar arası etkileşime, okul başarısına katkı sağladığı, davranış sorunlarının azalmasına yol açtığı ifade edilmektedir.

Şu hâlde kültürleşme modellerinin sosyokültürel ve psikolojik uyuma etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Alanda ve sahada yapılan çalışmalar eskisinden yenisine bize bu duruma dair birçok kaynak sunmaktadır. Nepal'deki uluslararası yardım çalışanları arasında psikolojik, sosyal ve kültürel uyum analizinin yapıldığı çalışmada belli başlı bulgulara ulaşılmıştır. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinden toplam 104 kişi üzerinde yapılan çalışmada sosyokültürel uyum ölçeği ile öz derecelendirilmiş depresyon ölçeği kullanılarak çalışanların psikolojik ve sosyokültürel uyumuna dair çıkarımlarda bulunulmuştur.

Araştırmada ev sahibi ve göçmen kültür açısından entegrasyon, ayırma, marjinalleştirme ve asimilasyon gibi kültürleşme metotlarının göçmenlerin uyumlarıyla ilişkisi incelenmiştir. Analiz neticesinde göçmen çalışanların güçlü ulus kimliğinin psikolojik refahı ile ilişkili olduğu, yine yüksek ev sahibi kimliğinin de sosyokültürel adaptasyonla ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Ward & Rana-Deuba, 1999).

Ward ve Rana-Deuba tarafından 1999 yılında yapılan çalışmada ortaya koyduğumuz hipotezleri doğrulayan aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Güçlü bir ulus kimliği daha az psikolojik uyum sorunu doğurmaktadır.
- Güçlü bir ev sahibi kimliğinin varlığı daha az sosyokültürel uyum sorunu oluşturmaktadır.
- Bütünleyici bir entegrasyon politikası izlenmesi daha az psikolojik uyum sorunu meydana getirirken, marjinalleştirme modeli çok daha fazla psikolojik uyum sorunu doğurmaktadır.
- Asimile edilen gruplar daha az sosyokültürel zorluk yaşarken, ayırma metoduna maruz kalan gruplar daha büyük sosyokültürel zorluk deneyimlemektedir.
- Entegre ve asimile edilmiş gruplarda sosyokültürel ve psikolojik uyum arasında anlamlı bir korelasyon varken, ayrışmış ve marjinalleşmiş gruplar arasında bu bağlantı beklenmemektedir. Bununla beraber entegre ve asimile gruplarda sosyokültürel ve psikolojik uyumun daha fazla olduğu tahmin edilmiştir.

7. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise araştırmacı tarafından bir soru kâğıdı oluşturulmuştur (Ek 2). Soru kâğıtları öğrencilere ulaştırılmadan önce, anketin içeriğinin etik kurallara aykırı olmadığına dair Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulundan onay izin formu alınmıştır (Ek 5). İstanbul'da bulunan Yüksek Öğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kalan uluslararası öğrencilerle Türkçe olarak verilen olan anketler SPSS sistemine girdileri sağlanarak verilerin değerlendirilmesi sağlamıştır.

7.1. Araştırmanın Örneklemi

25.05.2018 tarihi itibarıyla Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu bünyesinde Avrupa Birliği ülkelerinden Latin Amerika ülkelerine; Orta Asya Ülkelerinden Uzak Asya Ülkeleri ve Arap ülkelerine kadar 4.169 kız ve 6.372 erkek olmak üzere 10.541 uluslararası öğrenci barınmaktadır.

Araştırmamız ekseninde öğrencilerin kültürel uyum süreçleri ve memnuniyet düzeyleri incelenmesi sebebiyle farklı kültür havzalarından Türkiye'ye gelen öğrenciler seçilerek araştırmaya dâhil edilmiş ve oluşturulan kavramsal çerçevenin daha tutarlı verilerle çizilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın örneklemi İstanbul'da ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören, farklı sınıflarda okuyan ve farklı ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmada 73 farklı ülkeden Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kalan 90 kadın 110 erkek toplam 200 uluslararası öğrenci bulunmaktadır (Ek, 4).

Çalışmanın örneklemi KYK'ya bağlı ve sadece uluslararası öğrencilerin kaldığı, Atatürk Kız Öğrenci yurdu, çemberli taş kız öğrenci yurdu, Edirnekapı kız öğrenci yurdu, Fatih Sultan Mehmet öğrenci yurdu, İyi maya kız öğrenci yurdu, Kadırga erkek öğrenci yurdu, Mimar Sinan erkek öğrenci yurdu, Vezneciler kız öğrenci yurdu olmak üzere 8 ayrı yurtta kalan öğrencilerden oluşmaktadır.

7.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada saha araştırması bağlamında nicel tarama modeli (deseni) uygulanmıştır. Bu araştırmada tarama modeli geçmişten günümüze bir durumu betimlemek ve zaman içinde oluşan değişiklikleri belirlemek amacı gütmektedir.

Tarama modeli, geçmişte ve hala devam eden durumları, olayları, bireyleri ve nesneleri kendi şartları içinde olduğu gibi betimlemeyi amaç edinen bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır(Karasar, 2003).

Tezin çalışma konusu olan İstanbul'da bulunan uluslararası öğrencilerin psikososyal ve sosyokültürel uyum düzeyini araştırmak için zamanın kısıtlı olması ve bütçenin düşük olması sebebiyle tarama modeli kullanılmıştır. Bunun yanı sıra özellikle yabancı öğrencilerin dil sorunu yaşayacağı göz önünde bulundurularak soru kâğıdındaki araştırma sorularını anlamakta zorluk çekmeyeceği tahmin edilmiştir. Soru kâğıdının doldurulması kaldıkları öğrenci yurdunda yurt müdürü koordinatörlüğünde yönetilmiştir. Herhangi bir konuda anlamadıkları bir soru ile karşılaşmaları halinde yurt müdüründen yardım almaları istenmiştir. Soru kağıtları İstanbul'da sadece uluslararası öğrencilerin kaldığı yurtlara posta yoluyla gönderilmiş, yurt müdürleri tarafından kontrollü bir şekilde soru kağıtlarının doldurulması sağlanmıştır. Böylece çalışmaya katılan öğrencilerin kendilerini daha rahat ve özgür bir ortamda hissetmeleri sağlanmıştır. 200 öğrenciden bu kadar kısa bir sürede veri toplamak için en pratik yöntemin tarama olduğu aşikârdır. Yapılan çalışmada 200 uluslararası öğrencinin cevapladığı soru kâğıtları iki ay gibi kısa bir sürede alınmıştır. Buna karşın tarama modeli, bir genelleme çizmekte, neden-sonuç ilişkisine eğilmemekte ve katılımcı öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmamaktadır.

7.3. Ölçüm Aracı

Katılımcıların psikososyal ve kültürel uyum düzeyini belirlemek için 3 bölümden oluşan toplam 52 soru yöneltilmiştir. 18 soru demografik bilgilere, 15 soru sosyal hayata, hayat koşullarına ve eğitime, 17 soru psikososyal uyuma yönelik olmakla beraber, biri 9 maddelik diğeri 4 maddelik 5'li likert tipinde (1= Çok katılıyorum, 5=Hiç Katılmıyorum ifadelerine yer verilmiştir.) 2 soru olmak üzere toplam 52 soru içeren anket formu hazırlanmıştır.

7.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 22 programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Çalışmada test tekniklerinden Kikare testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kikare testi; bağımsız iki kategorik değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesinde kullanılan test tekniğidir..Pearson korelasyon testi; bağımsız iki nicel değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönü ve kuvvetinin belirlenmesi kullanılan test tekniğidir. Kruskal Wallis testi; bağımsız k grubun (k>2) nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir(Karasar, 2003).

8. BULGULAR ve TARTIŞMA

Çalışmanın anketine katılan uluslararası öğrencilerin demografik bilgileri sırasıyla tablolar hâlinde verilmektedir.

Tablo 8.1: Cinsiyet ve Yaş

		n	%
Cinsiyet	Kadın	90	45,0
	Erkek	110	55,0
Yaş	15-17	1	,5
	18-22	56	28,0
	23-26	85	42,5
	27-30	27	13,5
	30 +	31	15,5

Ankete cevap veren erkek öğrencilerin oranı %55,0, kadın öğrencilerin oranı ise %45,0'dır. Öğrencilerden 23-26 yaş aralığında olanların oranı %42,5'tir. Bu noktada çalışmaya katılan erkek öğrencilerin daha fazla olduğu görülmüştür.

Türkiye'de lisans eğitimi için gelen öğrencilerin yaş ortalamasının 18-22 yaş aralığındayken çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin yaş ortalamasının 23-26 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.2: Öğrencilerin Aile Bilgileri

		n	%
Anne	Sağ	188	94,0
	Sağ Değil	11	5,5
	Bilmiyorum	1	,5
Baba	Sağ	166	83,0
	Sağ Değil	29	14,5
	Bilmiyorum	5	2,5
Kardeş Sayısı	Kardeşim Yok	6	3,0
	1-2	48	24,0
	3-4	64	32,0
	5-6	46	23,0
	7-8	23	11,5

Uluslararası öğrencilerden annesi sağ olanların oranı %94,0 babası sağ olanların oranı %83,0'dır. 3-4 kardeşi olan öğrencilerin oranı %32,0'dır. Öğrencilerin çoğunun ebeveynlerinin hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Kardeş sayısı bakımından bakıldığında öğrencilerin oldukça kalabalık ailelerden geldiği görülmüştür.

Tablo 8.3: Aile Eğitim Durumu

		n	%
Anne	Okula Hiç Gitmemiş	29	14,5
	İlkokul Mezunu	20	10,0
	Ortaokul Mezunu	24	12,0
	Lise Mezunu	48	24,0
	Ön lisans Mezunu	11	5,5
	Lisans Mezunu	39	19,5
	Yüksek Lisans Mezunu	13	6,5
	Doktora Mezunu	9	4,5
	Bilmiyorum	7	3,5
Baba	Okula Hiç Gitmemiş	10	5,0
	İlkokul Mezunu	13	6,5
	Ortaokul Mezunu	19	9,5
	Lise Mezunu	36	18,1
	Ön lisans Mezunu	15	7,5
	Lisans Mezunu	59	29,6
	Yüksek Lisans Mezunu	27	13,6
	Doktora Mezunu	7	3,5
	Bilmiyorum	13	6,5

Katılımcılardan annesi lise mezunu olanların oranı %24,0, anneleri hiç okula gitmemiş öğrencilerin oranı %14,5'tir. Babası lisans mezunu olanların oranı %29,6'dır. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyinin, annelerinin eğitim düzeyinden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8.4: Aile Meslek Durumu

		n	%
Anne	Herhangi Bir Mesleği Yok	100	52,4
	Serbest Meslek	23	12,0
	İşçi	13	6,8
	Memur	29	15,2
	Emekli	14	7,3
	Yönetici (Özel Sektörü)	8	4,2
	Yönetici (Kamu Sektörü)	2	1,0
	Diğer	2	1,0
Baba	Herhangi Bir Mesleği Yok	10	5,8
	Serbest Meslek	40	23,3
	İşçi	26	15,1
	Memur	34	19,8
	Emekli	40	23,3
	Yönetici (Özel Sektörü)	19	11,0
	Yönetici (Kamu Sektörü)	3	1,7
	Diğer	0	0,00

Uluslararası öğrencilerin herhangi bir mesleği olmayanların annelerinin oranı %52,4; babası serbest meslek sahibi ya da emekli olanların oranı %23,3'tür. Öğrencilerin yarısından fazlasının annesinin herhangi bir mesleği olmadığı görülmüştür. Ayrıntıları tabloda bulunmakla birlikte yönetici vasfı olan annelerin oranının daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 8.5: Aile İkametgâh Durumu

		n	%
Aile İkametgâhı	Büyükşehir	110	55,0
	Küçük Şehir	55	27,5
	Kasaba	16	8,0
	Köy	19	9,5
	Diğer	0	0,0

Ankete katılan öğrencilerin %55,0'ı üniversite öncesi büyükşehirde yaşamaktadır. Kasaba ve köylerden gelenlerin toplam oranının %17,5 olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin büyük çoğunluğunun üniversite eğitimi için geldikleri İstanbul'da bulunmanın ciddi bir uyum sorunu oluşturmayacağı sonucunu doğrudan söylemek mümkün olabilmektedir.

Tablo 8.6: Öğrencilerin Geldiği Bölgeler

Doğum Yeri	Cinsiyet					
	Kadın		Erkek		Total	
	n	%	n	%	n	%
Afrika	6	6,6	37	33,3	43	20,5
Amerika	2	2,2	0	0,0	2	1,0
Asya	27	29,8	35	31,7	62	31,0
Avrupa	2	2,2	1	0,9	3	1,5
Balkanlar	16	17,7	4	3,6	20	10,0
K.K.T.C	3	3,3	2	1,8	5	2,5
Kuzey Afrika	8	8,8	4	3,6	12	7,0
Orta Asya	13	14,3	10	9,1	23	11,5
Orta Doğu	13	14,3	17	15,3	30	15,0

Araştırmaya katılan öğrenciler sırasıyla %31,0'ı Asya; 20,5'i Afrika; %15,0'ı Orta Doğu; %11,5'i Orta Asya ve %10,0'u Balkanlardan gelenlerden oluşturmaktadır. Çalışmanın çoğunluğunu Doğu kültüründen gelen öğrencilerin oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin geldiği bölgelere bakıldığından gelişmişlik düzeyi olarak Türkiye'den daha geri planda kalan ülkeler olduğu görülmektedir.

Tablo 8.7: Üniversite Eğitim Bilgileri

		n	%
Üniversitenin Türü	Devlet Üniversitesi	188	94,0
	Vakıf Üniversitesi	12	6,0
Son Dönem Not Ortalaması	2,00 -	12	6,0
	2,00-2,50	49	24,5
	2,51-2,75	33	16,5
	2,76-3,00	28	14,0
	3,00+	78	39,0
Sınıf	Türkçe Kursu	1	,5
	Lisans Yabancı Dil Hazırlık	4	2,0
	Lisans 1. Sınıf	8	4,0
	Lisans 2. Sınıf	23	11,5
	Lisans 3. Sınıf	36	18,0
	Lisans 4. Sınıf	52	26,0
	Lisans 5. Sınıf	17	8,5
	Lisans 6. Sınıf	1	,5
	Lisansüstü Yabancı Dil Hazırlık	0	0,0
	Lisansüstü Bilimsel Hazırlık	0	0,0
	Lisansüstü Ders Aşaması	1	,5
	Lisansüstü Tez Aşaması	40	20,0
	Lisansüstü Doktora Yeterlilik	17	8,5

Ankete katılan öğrencilerden; devlet üniversitesinde öğrenim görenlerin oranı %94,0; lisans eğitimi alanların oranı %66,0; lisans 4.sınıf olanların oranı %26,0'dır. Son dönem not ortalaması 3.00+ olanların oranı %39,0'dır. Araştırmaya katılanların çok büyük oranı devlet üniversitesinde okumaktadır. Bu durum öğrencilerin devlet üniversitesini seçmesinde ekonomik sebeplerin etken olabileceğini düşündürmektedir. Lisans eğitimi için gelen öğrencilerin yüksek düzeyde olması Türkiye'de bulunma sürelerinin de uzun olacağını göstermektedir. Bu durum öğrenciler açısından psikolojik ve sosyokültürel uyumun önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Tablo 8.8: Üniversite Eğitim Bilgileri

		N	%
Fakülte	Sosyal Bilimler	58	29,0
	Sağlık Bilimleri	13	6,5
	Tıp Fakültesi	27	13,5
	Hukuk Fakültesi	2	1,0
	Mühendislik	42	21,0
	Diğer	58	29,0
Eğitim Düzeyi	Ön Lisans	6	3,0
	Lisans	132	66,0
	Yüksek Lisans	27	13,5
	Doktora	35	17,5

Sosyal Bilimler ya da diğer fakültelerden birinde eğitim görenlerin oranı %29,0'dır. Eğitim düzeyi Lisans düzeyinde olan öğrencilerin oranı %66,0'dır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'ye daha ziyade lisans eğitimi almak amacıyla geldiği görülmektedir.

Tablo 8.9: Türkiye'deki İkametgâh Koşulları

		N	%
İkametgâh Şekli	Evde Ailemle	1	,5
	Evde Tek Başıma	2	1,0
	Evde Arkadaşlarımla	1	,5
	Özel Yurt	0	0,0
	KYGM	196	98,0
	Otel ve Pansiyon	0	0,0
	Diğer	0	0,0
Kişi Sayısı	1	3	1,5
	2-3	103	51,5
	4-5	43	21,5
	5+	51	25,5

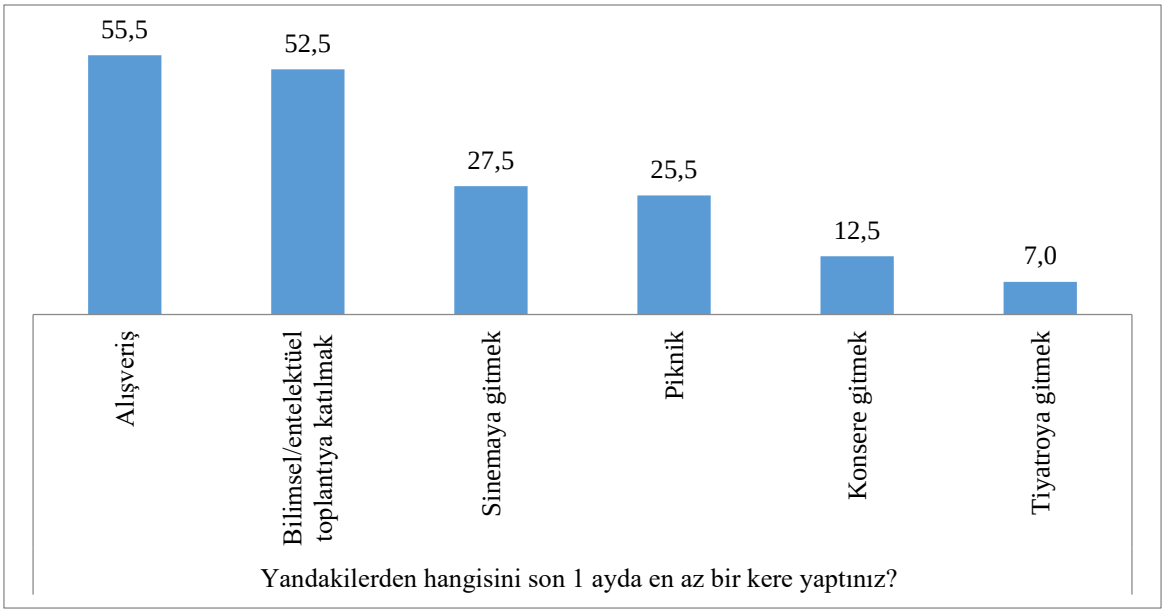
Uluslararası öğrencilerden KYK'da kalanların oranı %98,0; 2-3 kişiyle birlikte kalanların oranı %51,5'tir. Öğrencilerin çoğunun devlet yurdunu tercih ettiği söylenebilir. Bu tercihe maddi imkânsızlıklar neden olabileceği söylenebilir ayrıca uluslararası öğrenciler ve ailelerinin devlet güvencesini istemesi de bir başka unsur olabilir.

Tablo 8.10: Aylık Kişisel Giderleri

		N	%
Aylık Gider	100TL-250TL	6	3,0
	251TL-500TL	49	24,5
	501TL-1.000TL	95	47,5
	1.001TL-1.500TL	32	16,0
	1.501TL-2.000TL	11	5,5
	2.001TL-2.500TL	0	0,0
	2.501TL-3.000TL	3	1,5
	3001TL+	4	2,0

Öğrencilerden aylık kişisel harcaması 501 TL-1000 TL olanların oranı %47,5'tir. Çalışmaya katılan öğrencilerin maddi anlamda sıkıntı çektiği tahmin edilmektedir. Yaşadıkları ve eğitim aldıkları şehrin yaşam koşullarının Türkiye'deki diğer şehirlere oranla daha pahalı olduğu düşünülürse kişisel harcama oranının geçim sıkıntısı yaşandığını gösterdiği söylenebilir.

Tablo 8.11: Son bir ayda yapılan etkinlik

Ankete katılım sağlayan öğrencilerden; Son 1 ayda en az bir kez alışveriş yapmış olanların oranı %55,5; Bilimsel/entelektüel toplantıya katılmış olanların oranı %52,5; sinemaya gitmiş olanların oranı %27,5'tir. Öğrencilerin sinema, piknik, konser ve tiyatro gibi etkinliklere daha az katıldığı görülmektedir. Bir toplumun kültürel unsurlar taşıyan sinema, tiyatro ve konser gibi etkinliklerin bireylerin sosyalleşmesinde olduğu kadar kültürel yakınlaşmayı ve o kültürü tanımayı kolaylaştırdığı göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu durumda çalışmaya katılan öğrencilerin bu etkinliklere daha az katılması sosyokültürel uyumunun gecikmesine veya sekteye uğramasına yol açabileceği söylenebilir.

Tablo 8.12: Türkiye'den Memnuniyet Oranları

		N	%
Türkiye'de Eğitim Görmekten Duyulan Memnuniyet	Çok Memnunum	52	26,0
	Memnunum	109	54,5
	Kısmen Memnunum	36	18,0
	Memnun Değilim	3	1,5
	Hiç Memnun Değilim	0	0,0
Türkiye'den Beklentilerin Gerçekleştirilmesi	Tamamen Gerçekleşti	18	9,0
	Büyük Oranda Gerçekleşti	81	40,5
	Kısmen Gerçekleşti	79	39,5
	Çok Az Gerçekleşti	18	9,0
	Hiç Gerçekleşmedi	4	2,0

Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan memnun olanların oranı %54,5; Türkiye ile ilgili beklentileri büyük oranda gerçekleşenlerin oranı %40,5'tir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının Türkiye'de öğrenim görmekten memnun olmaları Türkiye'nin, geldikleri ülkeden daha gelişmiş bir ülke olmasına bağlanabilir. Yapılan saha araştırmasında, yurtdışından eğitim amacıyla Türkiye'ye gelen öğrencilerin memnuniyet oranı %54.5 iken Bayraktaroğlu ve Mustafayeva'nın 2010 yılında Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören Azeri kırım ve Uygur uyruklu uluslararası öğrencilerle ankete dayalı yaptığı çalışmada öğrencilerin memnuniyetinin % 68.2 düzeyinde olduğu ve öğrencilerin Türkiye'de eğitim gördükleri için mutlu oldukları sonucuna varılmıştır. Yalnız bizim tezimizin saha araştırmasında 73 farklı ülkeden yabancı öğrenci yer alırken 2010 yılındaki Bayraktaroğlu ve Mustafayeya tarafından gerçekleştirilen çalışmada Türkiye ile kültürel yakınlığı olan Azerbaycan, Kırım ve Uygur Türkleri arasında yapılan araştırmadır. Memnuniyet oranındaki % 13.7'lik farkın bu sebepten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 8.13: Diğer Öğrencilerle İletişim

		n	%
Türk Öğrencilerle İletişim	Çok İyi	61	30,5
	İyi	92	46,0
	Kısmen İyi	42	21,0
	Kötü	4	2,0
	Çok Kötü	1	,5
Yabancı Öğrencilerle İletişim	Çok İyi	103	51,5
	İyi	80	40,0
	Kısmen İyi	13	6,5
	Kötü	4	2,0
	Çok Kötü	0	0,0

Okuldaki Türk öğrencilerle ilişkisi iyi olanların oranı %46,0; diğer uluslararası öğrencilerle ilişkisi çok iyi olanların oranı %51,5'tir. Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle ilişkisi kötü olmamakla birlikte kendilerini diğer uluslararası öğrencilere daha yakın hissettikleri gözlemlenmektedir. İletişimin temel unsurlarından olan dil, Türkiye'de bulunan bütün uluslararası öğrenciler için farklılık arz etmektedir. Bu farklılığın diğer tüm uluslararası öğrencilerin birbiriyle iletişim kurmasını kolaylaştırmış olabileceğini düşünülmektedir.

Tablo 8.14: Üniversitede Verilen Hizmetler

		n	%
Üniversitede Rehberlik Hizmetlerinin Mevcudiyeti	Evet	101	50,5
	Hayır	99	49,5
Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Durumu	Evet	55	51,9
	Hayır	51	48,1
Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu	Çok Sık	5	2,5
	Sık	36	18,0
	Bazen	114	57,0
	Nadiren	30	15,0
	Hiç	15	7,5
Kulüp/Topluluklara Üyelik Durumu	Evet	90	45,0
	Hayır	110	55,0

Ankete katılan öğrencilerden okulunda kendisi için rehberlik hizmetleri sunulanların oranı %50,5; bu hizmetlerden yararlananların oranı % 51,9'dur. Okulda düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklere bazen katılanların oranı % 57,0; Okuldaki öğrenci kulüp/topluluklarından en az birine üye olanların oranı % 45,0'tir. Bu verilerden öğrencilerin çoğunluğun rehberlik hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir.

Tablo 8.15: Okulda Karşılaşılan Zorluklar

		n	%
Üniversitede En Çok Karşılaşılan Zorluklar	Türkçe Öğrenme	57	28,5
	Eğitim Sistemindeki Farklılık	54	27,0
	Öğrencilerle İlişkiler	18	9,0
	Öğretim Elemanlarıyla İlişkiler	8	4,0
	Derse odaklanma ve Dersi Anlama	51	25,5
	Ders Kitaplarını Takip Etme	12	6,0
Türkçe Yetersizliği Nedeniyle Dersleri Anlamada Güçlük Çekme Durumu	Her Zaman	17	8,5
	Genellikle	32	16,0
	Bazen	82	41,0
	Nadiren	35	17,5
	Hiçbir aman	34	17,0

Ankete katılım sağlayan öğrencilerden okulda en çok Türkçe öğrenme konusunda zorluk çekenlerin oranı %28,5; Türkçe bilgisi yetersiz olduğu için dersleri anlamakta bazen güçlük çekenlerin oranı %41,0'dır. Önceki yıllarda Kırklareli ve Trakya Üniversitesi'ne farklı ülkelerden gelen 38 uluslararası öğrencinin yaşam durumlarına yönelik yapılan çalışma tezimizi destekler niteliktedir. Öğrencilerin eğitim hayatını kapsayan zorluğun dil yetersizliği olduğu ve bunun da dersi anlama konusunda sorun teşkil ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrenciler; sosyal, akademik ve arkadaş ortamından memnuniyet duyduklarını bildirmişlerdir (Özkan& Güvendir, 2015).

Tablo 8.16: Karşılaşılan Zorluklarla Başa Çıkma Durumu

		n	%
Bir Problemle Karşılaşılması Durumunda	Kendi Başıma, Arkadaşlarımın, Ailemin Desteği ile Çözmeye Çalışırım	155	77,5
	Mutlaka İlgili Makama Başvururum	39	19,5
	Hiçbir Şey Yapmam	6	3,0

Öğrencilerden herhangi bir problemle karşılaştığında kendi başına veya arkadaşları ve ailelerinin desteği ile çözmeye çalışanların oranı %77,5'tir. Uluslararası öğrencilerin bir problemle karşılaştıklarında üniversitelerin rehberlik servislerine ya da ilgili makama başvurmaktan ziyade kendi imkânlarıyla çözmeyi denedikleri görülmektedir. Bu kaçınmanın ilgili makamlarda uygulanan bürokratik işlemlerin, dil ve kültür farklılığı ya da insanların tutum ve davranışlarından kaynaklanan bir çekingenlik neticesinde olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8.17: Ekonomik Hayata Katkı Sağlama Durumu

		n	%
Okul Dışındaki Zamanlarda Çalışma	Evet	37	18,7
	Hayır	161	81,3

Okul dışında herhangi bir işte çalışan uluslararası öğrencilerin oranı %18,7'dir. Öğrencilerin çok büyük çoğunluğunun herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Bu durumun avantajı öğrencilerin sadece akademik başarısına odaklanmasını sağlaması iken, uluslararası öğrencilerin az bir süre de olsa çalışma hayatının olması sosyal uyumlarına ve aidiyet duygularına olumlu katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Tablo 8.18: İnternette Geçirilen Zaman Dilimi

		n	%
Günlük Olarak İnternette Geçirilen Zaman Dilimi	3 Saat +	117	58,5
	2 Saat	71	35,5
	1 Saat	7	3,5
	Yarım Saat	4	2,0
	Hiç	1	,5

İnternette günlük olarak 3 saat ve daha fazla zaman geçirenlerin oranı %58,5'tir. Öğrencilerin internette gerektiğinden fazla vakit geçirmesinin sosyalleşmesine engel teşkil ettiği şeklinde yorumlanabileceği gibi, sosyal medya kullanımıyla sosyal ağlarını genişleteceği de düşünülmektedir. Bunun dışında uluslararası öğrencilerin ülkesinde bıraktığı aile ve arkadaşları ile görüşmelerini internet üzerinden gerçekleştirebileceğini yadsımamak gerekmektedir. Aynı zamanda akademik çalışmalarını ve araştırmalarını internet üzerinden yaptığı varsayılırsa zamanının büyük bir bölümünü internette geçirmesi doğal karşılanabilmektedir.

Tablo 8.19: Arkadaşlık İlişkileri

		n	%
Türk Arkadaşlarla İlişkiler	Türk arkadaşım yok	7	3,5
	Türk arkadaşlarım var ama çok yakın değilim	48	24,0
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim normal	74	37,0
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi	71	35,5
Diğer Yabancı Öğrencilerle İlişkiler	Yabancı arkadaşım yok	3	1,5
	Yabancı arkadaşlarım var ama çok yakın değilim	12	6,0
	Yabancı arkadaşlarımla ilişkilerim normal	67	33,5
	Yabancı arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi	118	59,0

Uluslararası öğrencilerin, Türk arkadaşları ile ilişkileri normal olanların oranı %37,0; Türkiye'deki diğer uluslararası arkadaşları ile ilişkisi yakın ve samimi olanların oranı %59,0'dır. Öğrencilerin kendileri gibi başka bir ülkeden gelen diğer öğrencilerle daha yakın arkadaşlık kurması onların ortak özelliklerinden kaynaklanabileceği öngörüsünü doğurmaktadır. İnsanları birbirine sosyal olarak yakınlaştıran unsurların başında ortak sorunlarının veya eksikliklerinin olacağı göz ardı edilmemelidir. Dil farklılığı yaşayan uluslararası öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde daha az çekingen olacakları düşünülürse onların daha yakın ve sıcak ilişkiler kurması normal görülebilir.

Tablo 8.20: Türkiye'de İnsanlarla İletişim

		n	%
Yabancı olduğunuz için Türk arkadaşlarınızın sizlerle yakın arkadaşlık kurmaktan çekindiğini düşünme durumu	Çok Sık	17	8,5
	Genellikle	39	19,5
	Bazen	65	32,5
	Nadiren	39	19,5
	Hiçbir Zaman	40	20,0
Türkiye'deki insanların yabancı öğrencilere karşı tutumları	Çok İlgili	29	14,5
	İlgili	89	44,5
	Kısmen İlgili	73	36,5
	İlgili Değil	7	3,5
	Hiç Yardımsever Değil	2	1,0
Türkiye'deki insanların yabancı öğrencilere yönelik yardımseverlik tutumları	Çok Yardımsever	40	20,0
	Yardımsever	108	54,0
	Kısmen Yardımsever	46	23,0
	Yardımsever Değil	3	1,5
	Hiç Yardımsever Değil	3	1,5
Türkiye'deki insanların yabancı öğrencilere yönelik önyargılı olma durumu	Çok Sık	21	10,5
	Genellikle	54	27,0
	Bazen	80	40,0
	Nadiren	31	15,5
	Hiçbir Zaman	14	7,0

Yabancı olduğu için Türk arkadaşlarının kendisi ile yakın arkadaşlık kurmaktan çekindiğini bazen düşünenlerin oranı %32,5; Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumlarını ilgili bulanların oranı %44,5; Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanları kendisine karşı yardımsever bulanların oranı %54,0; Türkiye'deki insanların kendisine bazen önyargılı davrandığını düşünenlerin oranı %40,0'dır. Uluslararası öğrencilerde Türkiye'de yaşayan insanlar hakkında tamamen olumlu bir düşüncenin hâkim olmadığı görülmektedir. Fakat öğrencilerin yarısından fazlası Türk halkını yardımsever bulduğunu ifade etmiştir. Bazı uluslararası öğrencilerin yaşadığı münferit durumlar ve olaylar nedeniyle Türkiye'deki insanların kendilerine karşı önyargılı bir tutum sergilediği izlenimini uyandırmış olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8.21: İletişim Araçlarının Takibi

		n	%
Türk Televizyonlarını Takip Etme	Evet	107	53,5
	Hayır	93	46,5
Türk Gazetelerini Takip Etme	Evet	80	40,0
	Hayır	120	60,0

Türk televizyon kanallarını izleyenlerin oranı % 53,5; Türk gazetelerini takip edenlerin oranı % 40,0'dır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun dil farklılığına rağmen Türk medyasını takip etmesi dikkat çekmektedir.

Tablo 8.22: Türkiye'de Yaşanılan Şehirden Memnuniyet

		n	%
Yaşanılan şehirden memnuniyet oranı	Çok Mutluyum	59	29,5
	Mutluyum	110	55,0
	Kısmen Mutluyum	29	14,5
	Mutlu Değilim	2	1,0
	Hiç Mutlu Değilim	0	0,0
Memnun olmama nedenleri	Ulaşım Yetersizliği	0	0,0
	Kent Pahalı	14	45,2
	İnsani İlişkiler İyi Değil	12	38,7
	Sosyokültürel imkânlar yetersiz	1	3,2
	Şehri Sevmemek	0	0,0
	Eğitim İmkânının İyi Olmaması	0	0,0
	Şehirde kendini Dışlanmış Hissetme	3	9,7
	Diğer	1	3,2

Hâlen yaşamakta olduğu şehirden mutlu olanların oranı % 55,0; pahalı olmasından dolayı yaşadığı şehirde mutsuz olanların oranı % 45,2; İnsanî ilişkilerin iyi olmamasından dolayı mutsuz olanların orası da % 38,7'dir. Öğrencilerin maddi imkânsızlıklardan ötürü çeşitli sosyal faaliyetlere (sinema, tiyatro, konser vb) katılamaması ayrıca arkadaşlarıyla restoran ve kafe gibi mekânlarda buluşamamasının mutsuzluk duygusuna neden olabileceği söylenebilir. İnsani ilişkilerin iyi olmadığı düşüncesiyle sosyalleşemeyen ve dışarda vakit geçiremeyen yeni ortamlara giremeyen öğrencilerin de mutsuzluk hissetmesi kaçınılmazdır.

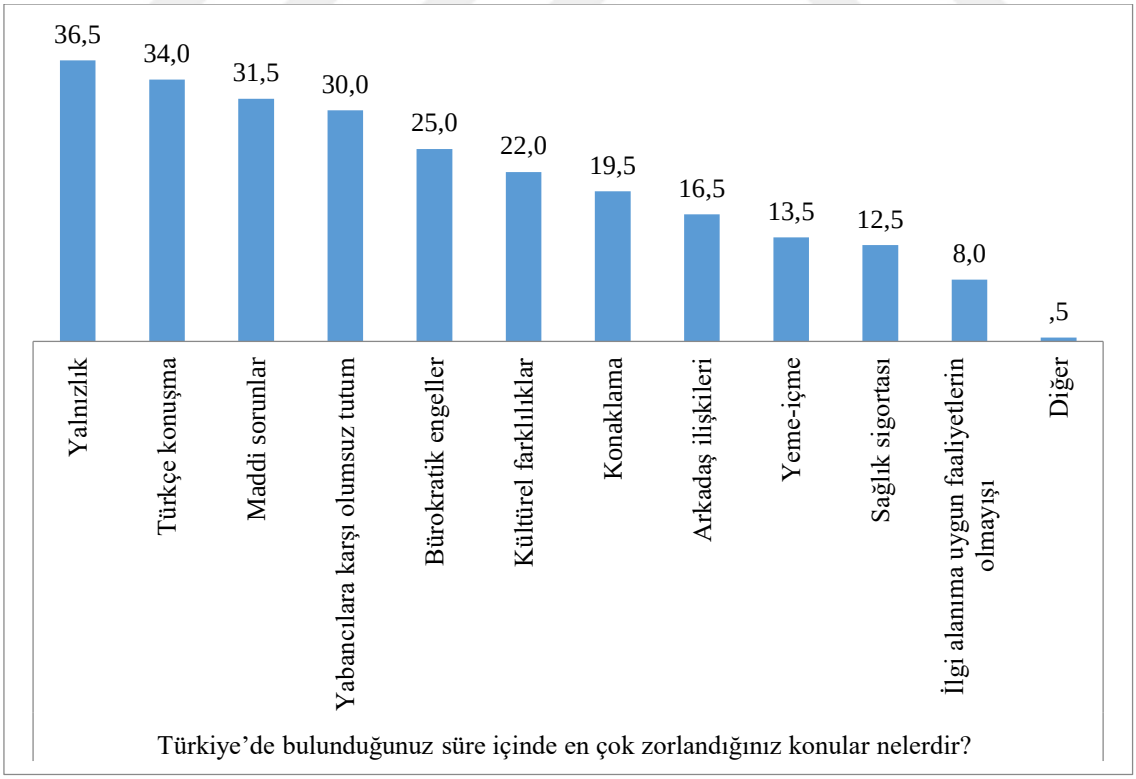
Tablo 8.23: Türkiye İle İlgili Gelecek Planları

		n	%
Bundan sonraki yaşamı Türkiye'de sürdürme İsteği	İsterim	64	32,0
	Kararsızım	115	57,5
	İsterim ama şu an yaşadığım şehirde değil	5	2,5
	İstemem	16	8,0
Türkiye'ye Aidiyet Hissedilmesi	Evet	107	53,5
	Çekimser	65	32,5
	Hayır	28	14,0
Memlekete Geri Dönme İsteği	Evet	108	54,0
	Çekimser	68	34,0
	Hayır	24	12,0
Üniversiteden Sonra Çalışılması İstenen Sektör	Türkiye'de Akademi	26	13,0
	Türkiye'de Özel Sektör	22	11,0
	Türkiye'de Devlet Kurumu	9	4,5
	Türkiye Dışına Çıkma İsteği	51	25,5
	Ülkesine geri dönme isteği	92	46,0
	Diğer	0	0,0

Bundan sonraki yaşamlarını Türkiye'de sürdürmek konusunda kararsız olan uluslararası öğrencilerin oranı % 57,5 iken isteyenlerin oranı % 32,0; kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin oranı % 53,5; ülkesine geri dönmek isteyenlerin oranı %54,0'tür. Öğrencilerden üniversiteyi bitirdikten sonra ülkesine dönmek isteyenlerin oranı %46,0, üniversiteyi bitirdikten sonra %46,0; Türkiye'de akademide çalışmak isteyenlerin oranı %13,0; Türkiye dışına çıkmak isteyenlerin orası %25,5'tir.

Öğrencilerin Türkiye'de yaşama konusunda kararsız kalması sosyokültürel ve psikososyal uyumun tam olarak gerçekleşmediği fikrini doğurmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin farklı ülkelere çalışma ve yine eğitimini sürdürme amaçlı gidebileceği ihtimalleri düşünülmektedir. Ülkesine dönmek isteyenlerin oranı, Türkiye'de kalmak isteyenlerin oranından fazladır. Kırklareli ve Trakya Üniversitesi'ne farklı ülkelerden gelen 38 uluslararası öğrencinin yasam durumlarına yönelik yapılan çalışma tezimiz tarafından desteklenmektedir. Uluslararası öğrencilerden % 47,3 ü eğitim bitince kendi ülkesine dönmek isterken, %34.2'si ise eğitimini tamamladığında Türkiye'de çalışmak istediğini belirtmiştir (Özkan& Güvendir, 2015).

Tablo 8.24: Türkiye'de En Çok Zorlanılan Konular

Ankete katılan uluslararası öğrencilerden; Türkiye'de bulunduğu süre içerisinde en çok yalnızlıktan dolayı zorlananların oranı % 36,5; Türkçe konuşma konusunda zorlananların oranı % 34,0; maddi sorunlardan dolayı zorlananların oranı % 31,5; Yabancılara karşı olumsuz tutumdan dolayı zorlananların oranı % 30,0; Bürokratik engellerden dolayı zorlananların oranı % 25,0'dır.

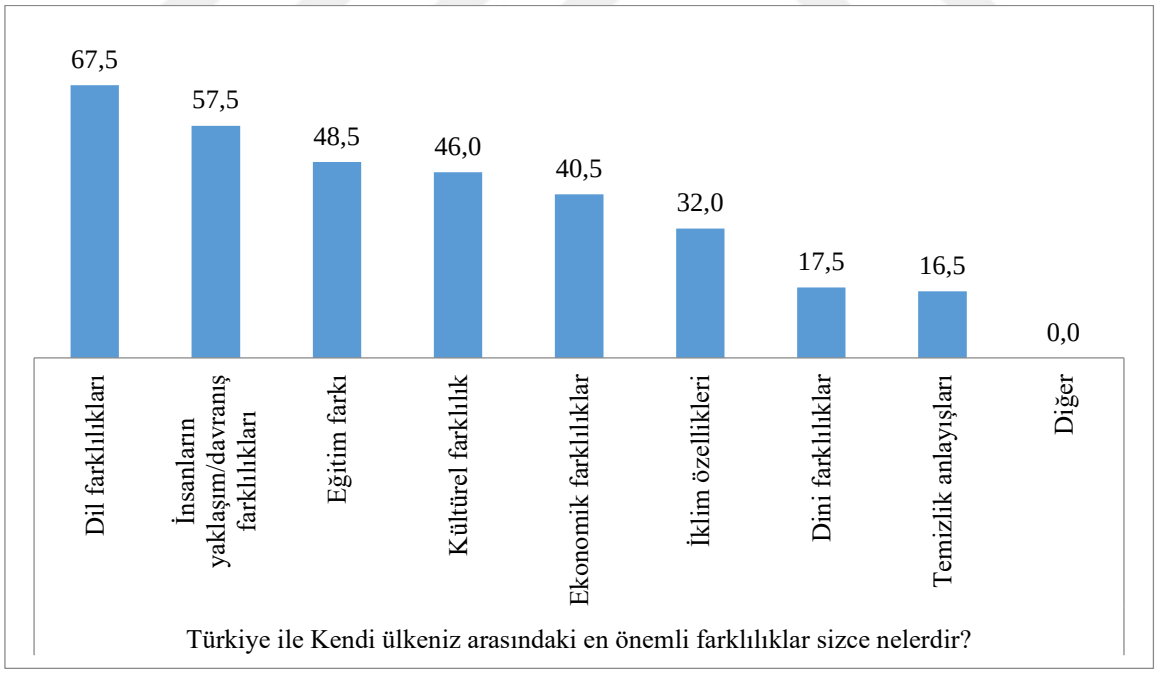
Çalışmaya katılan öğrencilerin yaşadığı sıkıntıların başında iletişim güçlüklerinin geldiği söylenebilir. İletişim eksikliğine yol açan temel etmenin Türkçe konuşma konusunda yaşanan zorluk olduğu düşünülürse öğrencilerin kendini yalnız hissetmesi de kaçınılmaz olmaktadır. Ayrıca sosyal uyum ve bağlılığın ana unsurlarına bakıldığında çalışmanın geçmiş araştırmaları destekler nitelikte olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, Türkiye burslusu uluslararası üniversite öğrencilerinin, üniversite yaşamına uyumuna dair yapılan çalışmada, uyumu zorlaştıran faktörlerin başında dil yetersizliği ile sosyokültürel uyum sorunun geldiği ifade edilmiştir. Türkçenin akademik kullanımında yaşanan zorluğun, gündelik hayatta kullanımından daha zor olduğu belirtilmiştir. Uluslararası öğrencilerin, diğer öğrenciler tarafından önyargılı ve olumsuz bakış açısına sahip olmaya dair yöneltilen sorularda, öğrencilerin % 42'si "önyargısız ve olumlu bakış açısına sahiptir" ifadesine katıldığını belirtmiştir. Yine bu çalışmada öğrencilerin % 40.8'i öğrenci kulüplerine üyeliğin uluslararası öğrencilerin uyumuna katkı sağladığı söylenmiştir (Yontar, 2019).

Öte yandan bu çalışmadaki bulgularda 'yalnızlıktan dolayı zorlananların' oranının yüksek çıkması, öğrencilerin sosyal ortamlardan uzak kalmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu görüşün geçmiş bir çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Selçuk Üniversitesi'nde, Avrupa'dan gelen yabancı uyruklu 12 Türk asıllı öğrenci ile sosyal destek ve sosyal bağlılıkları üzerine yapılan çalışmada çevrelerinden yeterli sosyal desteği gördüklerini ve kendilerini diğer öğrenim gören öğrencilerin bir parçası olarak hissettikleri tespit edilmiştir. Böylece sosyal bağlılık duygularının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Sorunlarla başa çıkabilmek adına ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden sosyal destek aldıklarını da belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin çoğunda Türkçe dil becerisinin iyi olduğu fakat bir kısım öğrencinin Türkçeyi kullanma, telaffuz etme ve dersleri anlama ile yaşam biçimine uyum konularında sorun yaşadığı vurgulanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal ortamlara katılmadıklarını buna gerekçe olarak ise farklı kültürden gelmenin verdiği bir çekingenlik yaşayarak kendilerini dışlanmış hissettiklerini de belirtmiştir (Tıraş&Güngör, 2011). Tıraş ve Güngör'ün bu çalışmasında

bulunan 12 öğrencinin, Türk asıllı olmasına rağmen farklı bir kültürde büyümesinin uyum sağlama konusunda zorluk getirdiğini ortaya koymuştur.

Sakarya Üniversitesinde Azerbaycan, Afganistan, Suriye, Türkmenistan, Somali, Kosova ve bazı diğer ülkelerden gelen uluslararası öğrencilerin sosyoekonomik problemleri ile çözüm önerileri konulu araştırmada bazı destekleyici bulgular saptanmıştır. Öğrencilerin kültürel bir sorun yaşamadıkları sadece Türkiye'ye geldikleri ilk yıllarda Türk yemeklerine alışamadıkları ifade edilmiştir. Uluslararası öğrencilerin psikolojik sorunları olduğu gözlemlenmiş, aile ve vatan hasreti çektikleri ve kendilerini bazen yalnız hissettikleri vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra uluslararası öğrencilerin akademik anlamda dil sorunu yaşadıkları özellikle sözel derslerde ve yazılı sınavlarda dil zorluğu çektikleri ifade edilmiştir. Buna karşın Türkî Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin akademik zorluk yaşamadıkları belirtilmektedir. Türkî Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin arkadaşlık konusunda sorun yaşamadıkları ve kendilerine iyi davranıldığı ifade edilmiştir. Yabancı öğrencilerin özellikle kendi ülkelerinden gelen öğrenciler ya da diğer yabancı öğrencilerle arkadaşlık ettiği belirtilmektedir (Yardımcıoğlu ve ark. ,2017).

Tablo 8.25: Türkiye ile Kendi Ülkesi Arasındaki En Önemli Farklılıklar

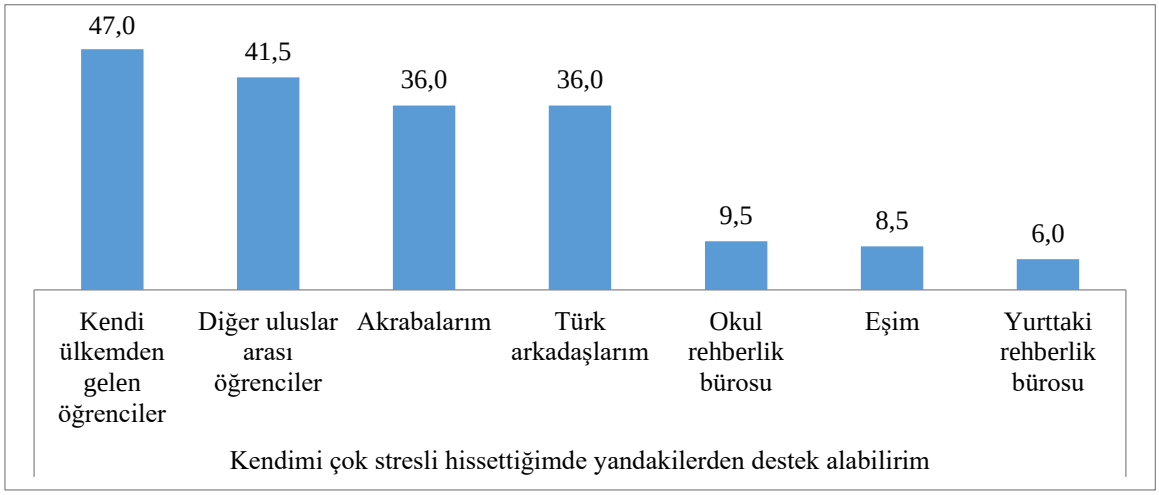

Ankete katılım sağlayan uluslararası öğrencilerden Türkiye ile kendi ülkesi arasındaki farkın dil farklılıkları olduğunu düşünenlerin oranı % 67,5; İnsanların yaklaşım/davranış farklılıkları olduğunu düşünenlerin oranı % 57,5; eğitim farkı olduğunu düşünenlerin oranı % 48,5; kültürel farklılıklar olduğunu düşünenlerin oranı % 46,0; ekonomik farklılıklar olduğunu düşünenlerin oranı % 40,5'tir.

Bulgulara bakıldığında öğrencilerin yarısından fazlası dil farklılığını vurgularken, Türkiye'deki insanların kendilerine davranışlarının farklı olduğunu düşünmeleri de dikkatimizi çeken bulgular arasında yer almaktadır. Bu iki önemli bulgunun psikolojik ve sosyokültürel uyum sürecini etkileyen unsurlar arasında olduğu söylenebilir. Öyle ki Sungur'un 2016 yılında yaptığı araştırmada üniversitesinde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu 72 öğrencinin yasam doyumu, sosyal ve akademik uyumlarını etkileyen faktörler incelenmiş, öğrencilerin üniversiteye uyum sorunu yaşamalarına etki eden en başta dil olmak üzere cinsiyet, gelir, karşılıklı iletişim ve ilgili kaygıları olduğu söylenmiştir.

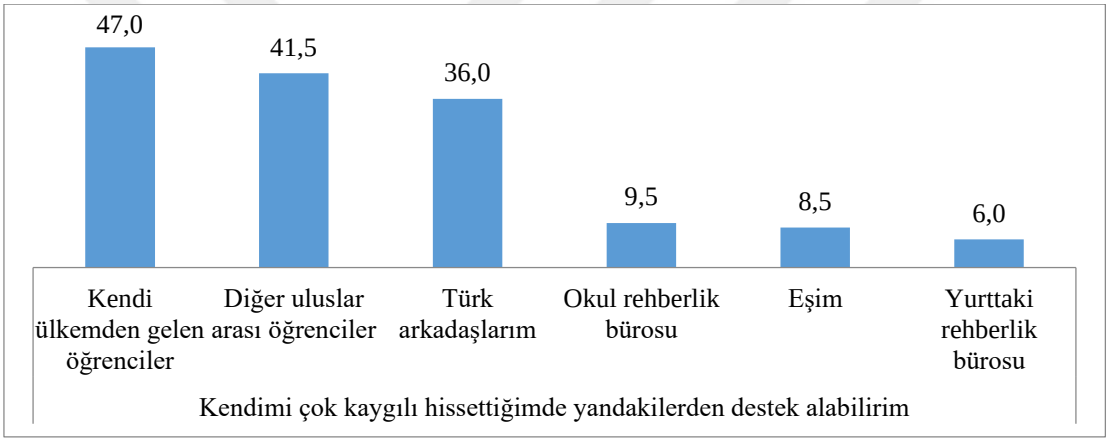
14 farklı ülkeden gelen bir kamu üniversitesinde 74 yabancı öğrenci üzerinde gerçekleştirilen "psikolojik uyum" başlıklı araştırmada benzer bulgular söz konusudur. Araştırmada yaşam doyum düzeyi kısmen yüksek bulunmuş fakat Türkî Cumhuriyetler ile akraba topluluklarından gelen öğrencilerin kendilerini kültürel olarak yabancı hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan coğrafi bölge sınıflandırmasına göre yabancı öğrenciler dini açıdan kendi kültürü ile Türk kültürü arasında benzerlik olduğunu ifade ederken dil, âdetler, yemek, sosyal aktiviteler, dünya görüşü ve yaşam standardı boyutunda farklılık olduğu bildirilmiştir. Öte yandan dil, giyim, değerler, iletişim tarzı, arkadaşlık ve yemek kültürü sınıflandırmasında farklılıklar belirlenmiştir (Gökyer, 2017).

Tablo 8.26: Çok Stresli Hissettiğinde Aldığı Destek

Ankete cevap veren katılımcılardan; Kendini çok stresli hissettiğinde kendi ülkesinden gelen öğrencilerden destek alanların oranı %47,0; diğer uluslararası öğrencilerden destek alanların oranı %41,5; akrabalar ya da Türk arkadaşlarından destek alanların oranı %36,0'dır. Öğrencilerin kendilerini stresli hissettiğinde Türk öğrenciler yerine diğer uluslararası öğrencilerden yardım alması, Türk öğrencilerden ziyade diğer uluslararası öğrencilerin kendilerini anlayabileceğini düşünmelerinden kaynaklanabilir. Öte yandan araştırmamıza katılan öğrencilerden, okulunda kendisi için rehberlik hizmetleri sunulanların oranı %50,5; bu hizmetlerden yararlananların oranı %51,9'dur. Bu oranlara rağmen uluslararası öğrencilerden kendini kaygılı ve stresli hissedenlerin okulun rehberlik bürosuna başvurmaktan kaçındığı görülmektedir.

Tablo 8.27: Çok Kaygılı Hissettiğinde Aldığı Destek

Ankete cevap veren katılımcılardan; kendisini çok kaygılı hissettiğinde kendi ülkesinden gelen öğrencilerden destek alanların oranı % 47,0; diğer uluslararası öğrencilerden destek alanların oranı % 41,5; Türk arkadaşlarından destek alanların oranı % 36,0'dır. Çalışmaya katılan öğrenciler tıpkı stres durumunda olduğu gibi kaygılı hissettiklerinde de Türk öğrencilerden ziyade diğer uluslararası öğrencilerden destek aldığını ifade etmişler. Bu durumda öğrencilerin okulun rehberlik servislerinden destek almayı tercih etmedikleri görülmektedir. Öğrencilerin kendi duygularını ifade etmekte sıkıntı yaşıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu sıkıntıyı doğuran etmenlerin başında dil ve kültür farklılığı zikredilebilir.

Otrar ve arkadaşlarının 2002 yılında öğrenim amacıyla Türk ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerle stresle başa çıkma yöntemleri ve bunların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptıkları inceleme sonucu tezimizin bulgularını desteklemektedir. Ayrıca en çok stres oluşturan faktörlerin başında ekonomik sorunlar ile gelecek kaygısının geldiği

ifade edilmiştir. Bu çalışmadaki, pahalı olmasından dolayı yaşadığı şehirde mutsuz olan öğrencilerin oranı % 45,2 olduğunu hatırlatarak ekonomik sorunların uluslararası öğrenciler açısından önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 8.28: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Çok katılıyorum		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Haksızlığa uğradığımda hakkımı savunurum	1	,5	11	5,5	36	18,0	74	37,0	78	39,0	4,09
Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim.	1	,5	6	3,0	32	16,0	93	46,5	68	34,0	4,11
Yeni ortamlara girmekten kaçınmam	5	2,5	18	9,0	46	23,0	76	38,0	55	27,5	3,79
Kendi düşüncelerimi ifade etmekten çekinmem.	5	2,5	12	6,0	39	19,5	81	40,5	63	31,5	3,93

"Haksızlığa uğradığımda hakkımı savunurum" ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%39,0) çok katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,09'dur. "Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim" ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%46,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,11'dir.

"Yeni ortamlara girmekten kaçınmam." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%38,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,79'dur.

"Kendi düşüncelerimi ifade etmekten çekinmem." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%40,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,93'tür.

Tablo 8.29: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Çok katılıyorum		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum	5	2,5	12	6,0	51	25,5	82	41,0	50	25,0	3,80
Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum	4	2,0	22	11,0	73	36,5	80	40,0	21	10,5	3,46
Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum	1	0,5	3	1,5	49	24,5	102	51,0	45	22,5	3,94
Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum	3	1,5	15	7,5	26	13,0	92	46,0	64	32,0	4,00
Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem	3	1,5	23	11,5	65	32,5	67	33,5	42	21,0	3,61
Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam	5	2,5	30	15,0	48	24,0	65	32,5	52	26,0	3,65
Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum	3	1,5	13	6,5	26	13,0	74	37,0	84	42,0	4,12
Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam	18	9,0	24	12,0	59	29,5	58	29,0	41	20,5	3,40
Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim	11	5,5	21	10,5	87	43,5	49	24,5	32	16,0	3,35

"Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%41,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,80'dir.

"Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%40,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,46'dır.

"Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%51,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,94'tür. "Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum." ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%46,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,00'tür.

“Türkiye’deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem.” ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%33,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,61’dir. “Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%32,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,65’tir.

“Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum.” ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%42,0) çok katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,12’dir. “Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam.” ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%29,5) kısmen katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,40’tır. “Eğitimim bittikten sonra Türkiye’ye yerleşmeyi düşünebilirim.” ifadesine öğrencilerin çoğunluğu (%43,5) kısmen katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,35’tir.

Tablo 8.30: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

			Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?			Ki-kare	P
			Evet	Çekimser	Hayır		
Türk arkadaşlarla ilişkileriniz nasıldır?	Türk arkadaşlarım var ama çok yakın değiliz	n	21	17	10	11,314	,023*
		%	20,4%	26,6%	38,5%		
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim normal	n	34	28	12		
		%	33,0%	43,8%	46,2%		
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi	n	48	19	4		
		%	46,6%	29,7%	15,4%		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların size karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok ilgili	n	20	9	0	15,529	,004*
		%	18,7%	13,8%	0,0%		
	İlgili	n	54	26	9		
		%	50,5%	40,0%	32,1%		
	Kısmen ilgili ya da ilgisiz	n	33	30	19		
		%	30,8%	46,2%	67,9%		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların yardımseverlik tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok yardımsever	n	23	15	2	11,858	,018*
		%	21,5%	23,1%	7,1%		
	Yardımsever	n	63	33	12		
		%	58,9%	50,8%	42,9%		
	Kısmen yardımsever ya da değil	n	21	17	14		
		%	19,6%	26,2%	50,0%		
Türkiye'deki insanlar sizlere önyargılı davranıyorlar mı?	Çok Sık	n	11	4	6	21,879	,005*
		%	10,3%	6,2%	21,4%		
	Genellikle	n	21	25	8		
		%	19,6%	38,5%	28,6%		
	Bazen	n	43	25	12		
		%	40,2%	38,5%	42,9%		
	Nadiren	n	19	11	1		
		%	17,8%	16,9%	3,6%		
	Hiçbir Zaman	n	13	0	1		
		%	12,1%	0,0%	3,6%		
Türk televizyon kanallarını izliyor musunuz?	Evet	n	66	28	13	6,281	,043*
		%	61,7%	43,1%	46,4%		
	hayır	n	41	37	15		
		%	38,3%	56,9%	53,6%		
Türk gazetelerini takip ediyor musunuz?	evet	n	51	21	8	5,745	,057
		%	47,7%	32,3%	28,6%		
	hayır	n	56	44	20		
		%	52,3%	67,7%	71,4%		

*p<0,05

Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile Türk arkadaşlarla ilişki durumu arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğunun (%46,6) Türk arkadaşları ile ilişkileri yakın ve samimi iken kendini Türkiye'ye ait hissetmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğunun (%43,8) ve kendini ait hissetmeyenlerin çoğunluğunun (%46,2) Türk arkadaşları ile ilişkileri normaldir.

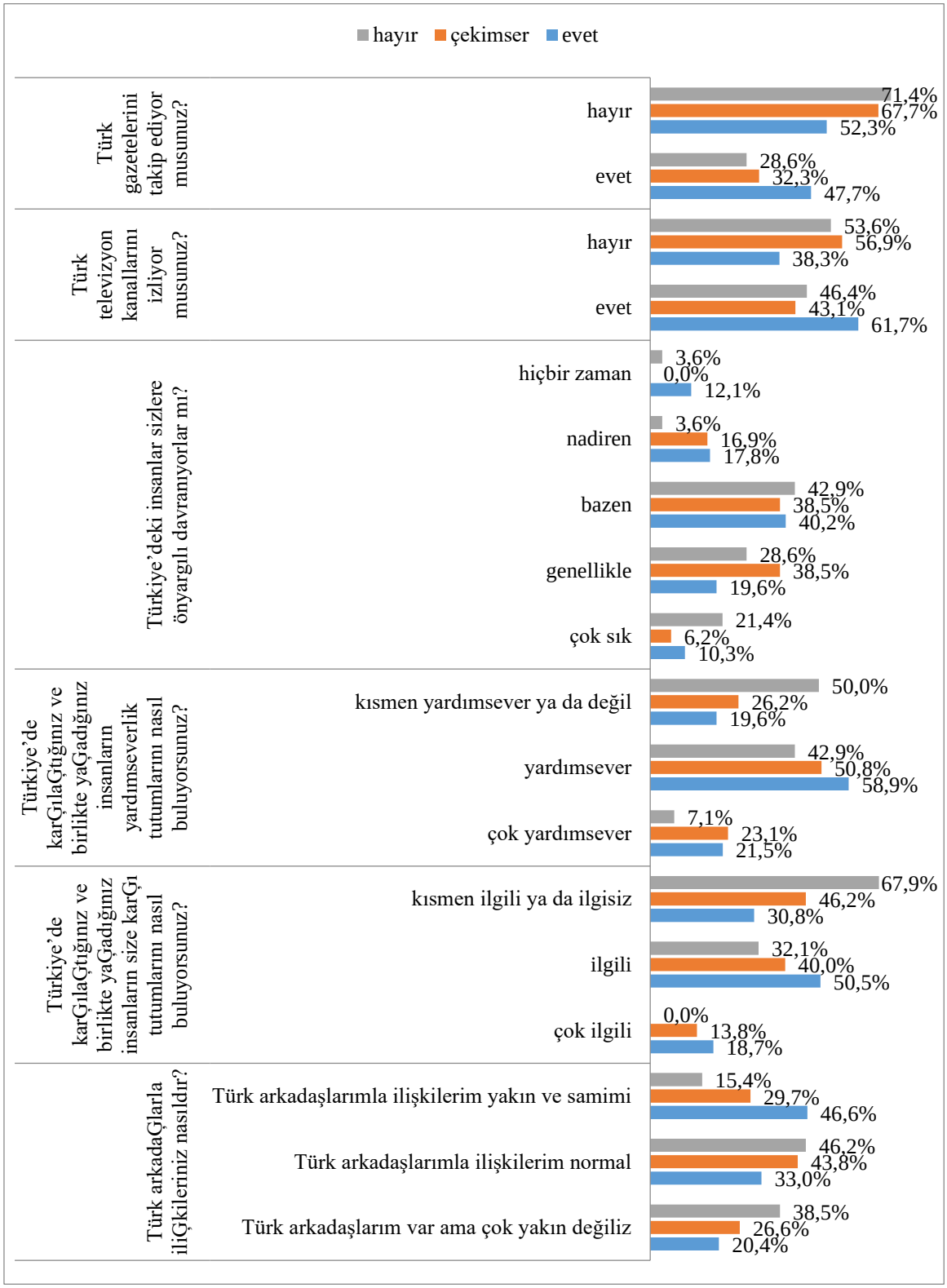
Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğunun (%50,5) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları ilgili iken kendini Türkiye'ye ait hissetmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğunun (%46,2) ve kendini ait hissetmeyenlerin çoğunluğunun (%67,9) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları kısmen ilgili ya da ilgisizdir.

Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı yardımseverlik tutumları arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğu (%58,9) ve kendini Türkiye'ye ait hissetmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğu (%50,8) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanları kendisine karşı yardımsever bulmakta iken kendini ait hissetmeyenlerin çoğunluğu (%50,0) kısmen yardımsever bulmakta ya da yardımsever bulmamaktadır.

Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile Türkiye'deki insanların kendisine karşı önyargılı davranma durumu arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğu (%40,2) ve kendini Türkiye'ye ait hissetmeyenlerin çoğunluğu (%42,9) Türkiye'deki insanları kendisine karşı bazen önyargılı davrandığını düşünmekte iken kendini ait hissetme konusunda çekimser kalanların çoğunluğu (%38,5) genellikle ya da bazen önyargılı davrandığını düşünmektedir.

Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile televizyon kanallarını izleme durumu arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğu (%61,6) Türk televizyonlarını izlemekte iken kendini Türkiye'ye ait hissetmek konusunda

çekimser kalanların çoğunluğu (%56,9) ve kendini ait hissetmeyenlerin çoğunluğu (%53,6) Türk televizyonlarını izlememektedir.

Şekil 8.1: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 8.31: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

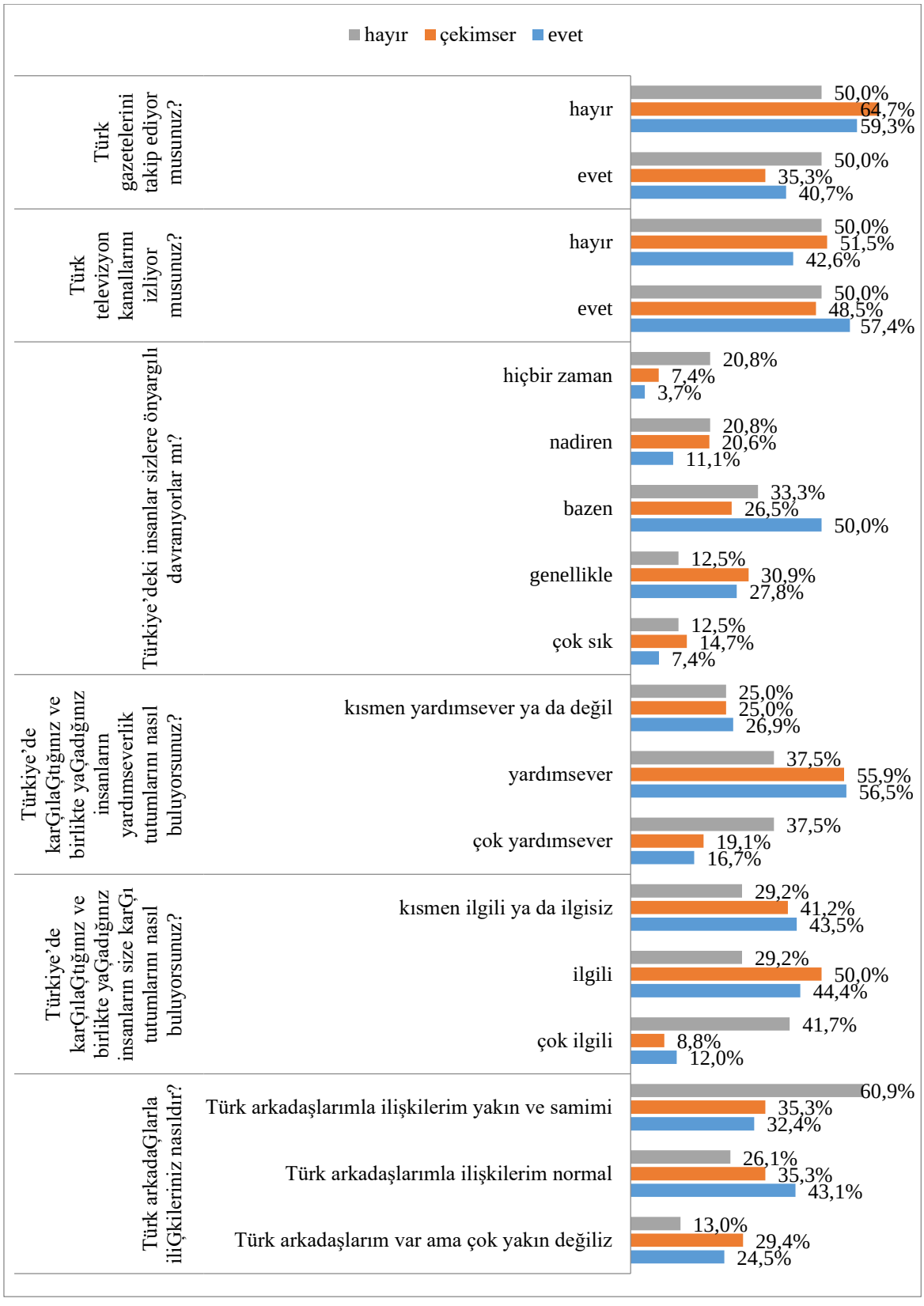
			Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?			Ki-kare	p
			Evet	Çekimser	Hayır		
Türk arkadaşlarla ilişkileriniz nasıldır?	Türk Arkadaşlarım Var Ama Çok Yakın Değiliz	n	25	20	3	7,753	,101
		%	24,5%	29,4%	13,0%		
	Türk Arkadaşlarımla İlişkilerim Normal	n	44	24	6		
		%	43,1%	35,3%	26,1%		
	Türk Arkadaşlarımla İlişkilerim Yakın Ve Samimi	n	33	24	14		
		%	32,4%	35,3%	60,9%		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların size karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok İlgili	n	13	6	10	16,896	,002*
		%	12,0%	8,8%	41,7%		
	İlgili	n	48	34	7		
		%	44,4%	50,0%	29,2%		
	Kısmen İlgili Ya Da İlgisiz	n	47	28	7		
		%	43,5%	41,2%	29,2%		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların yardımseverlik tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok Yardımsever	n	18	13	9	5,745	,219
		%	16,7%	19,1%	37,5%		
	Yardımsever	n	61	38	9		
		%	56,5%	55,9%	37,5%		
	Kısmen Yardımsever Ya Da Değil	n	29	17	6		
		%	26,9%	25,0%	25,0%		
Türkiye'deki insanlar sizlere önyargılı davranıyorlar mı?	Çok Sık	n	8	10	3	21,740	,005*
		%	7,4%	14,7%	12,5%		
	Genellikle	n	30	21	3		
		%	27,8%	30,9%	12,5%		
	Bazen	n	54	18	8		
		%	50,0%	26,5%	33,3%		
	Nadiren	n	12	14	5		
		%	11,1%	20,6%	20,8%		
	Hiçbir Zaman	n	4	5	5		
		%	3,7%	7,4%	20,8%		
Türk televizyon kanallarını izliyor musunuz?	Evet	n	62	33	12	1,456	,483
		%	57,4%	48,5%	50,0%		
	Hayır	n	46	35	12		
		%	42,6%	51,5%	50,0%		
Türk gazetelerini takip ediyor musunuz?	Evet	n	44	24	12	1,652	,438
		%	40,7%	35,3%	50,0%		
	Hayır	n	64	44	12		
		%	59,3%	64,7%	50,0%		

*p<0,05

Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Ülkesine geri dönmeyi isteme durumu ile Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Ülkesine geri dönmek isteyenlerin çoğunluğunun (%44,4) ve dönmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğunun (%50,0) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları ilgili iken ülkesine geri dönmek istemeyenlerin çoğunluğunun (%41,7) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları çok ilgilidir.

Ülkesine geri dönmeyi isteme durumu ile Türkiye'deki insanların kendisine önyargılı davranma durumu arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Ülkesine geri dönmek isteyenlerin çoğunluğu (%50,0) ve dönmek istemeyenlerin çoğunluğu (%33,3) Türkiye'deki insanların kendisine bazen önyargılı davrandığını düşünmekte iken ülkesine geri dönmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğu (%30,9) genellikle önyargılı davrandığını düşünmektedir.

Şekil 8.2: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

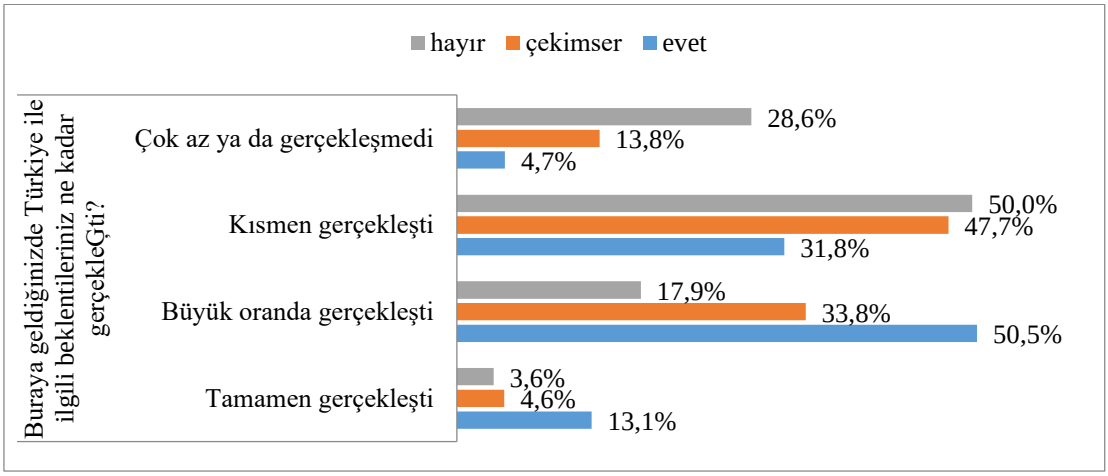
Tablo 8.32: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

			Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?			Ki-kare	p
			Evet	Çekimser	Hayır		
Buraya geldiğinizde Türkiye ile ilgili beklentileriniz ne kadar gerçekleşti?	Tamamen gerçekleşti	n	14	3	1	26,902	,000*
		%	13,1%	4,6%	3,6%		
	Büyük oranda gerçekleşti	n	54	22	5		
		%	50,5%	33,8%	17,9%		
	Kısmen gerçekleşti	n	34	31	14		
		%	31,8%	47,7%	50,0%		
	Çok az ya da gerçekleşmedi	n	5	9	8		
		%	4,7%	13,8%	28,6%		

*p<0,05

Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile buraya geldiğinde Türkiye ile ilgili beklentilerinin gerçekleşme durumu arasında ilişki bulunmaktadır (p<0,05). Kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğunluğu (%50,6) Türkiye ile ilgili beklentilerinin büyük oranda gerçekleştiğini düşünmekte iken kendini Türkiye'ye ait hissetmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğu (%47,7) ve kendini ait hissetmeyenlerin çoğunluğu (%50,0) kısmen gerçekleştiğini düşünmektedir.

Şekil 8.3: Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

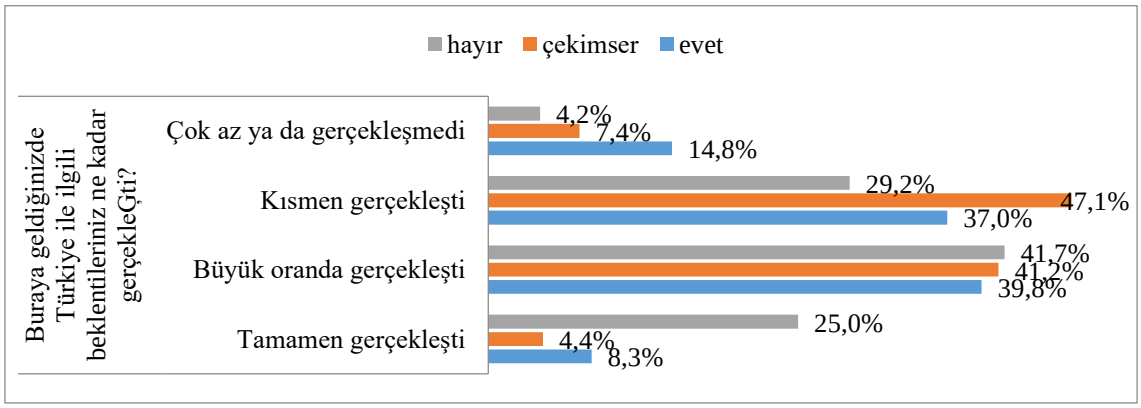
Tablo 8.33: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

			Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?			Ki-kare	p
			Evet	Çekimser	Hayır		
Buraya geldiğinizde Türkiye ile ilgili beklentileriniz ne kadar gerçekleşti?	Tamamen gerçekleşti	n	9	3	6	13,567	,035*
		%	8,3%	4,4%	25,0%		
	Büyük oranda gerçekleşti	n	43	28	10		
		%	39,8%	41,2%	41,7%		
	Kısmen gerçekleşti	n	40	32	7		
		%	37,0%	47,1%	29,2%		
	Çok az ya da gerçekleşmedi	n	16	5	1		
		%	14,8%	7,4%	4,2%		

*p<0,05

Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Ülkesine geri dönmeyi isteme durumu ile buraya geldiğinde Türkiye ile ilgili beklentilerinin gerçekleşme durumu arasında ilişki bulunmaktadır (p<0,05). Ülkesine geri dönmek isteyenlerin çoğunluğu (%39,8) ve geri dönmek istemeyenlerin çoğunluğu (%41,7) Türkiye ile ilgili beklentilerinin büyük oranda gerçekleştiğini düşünmekte iken ülkesine geri dönmek konusunda çekimser kalanların çoğunluğu (%47,1) kısmen gerçekleştiğini düşünmektedir.

Şekil 8.4: Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu ile Buraya Geldiğinde Türkiye ile İlgili Beklentilerin Gerçekleşme Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 8.34: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

			Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan ne kadar memnunsunuz?			Ki-kare	p
			Çok Memnunum	Memnunum	Kısmen Memnun/ Memnun Değilim		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların size karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok İlgili	n	13	13	3	24,926	,000*
		%	25,0%	11,9%	7,7%		
	İlgili	n	29	51	9		
		%	55,8%	46,8%	23,1%		
	Kısmen İlgili Ya Da İlgisiz	n	10	45	27		
		%	19,2%	41,3%	69,2%		
Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların yardımseverlik tutumlarını nasıl buluyorsunuz?	Çok Yardımsever	n	19	17	4	31,191	,000*
		%	36,5%	15,6%	10,3%		
	Yardımsever	n	22	72	14		
		%	42,3%	66,1%	35,9%		
	Kısmen Yardımsever Ya Da Değil	n	11	20	21		
		%	21,2%	18,3%	53,8%		
Türkiye'deki insanlar sizlere önyargılı davranıyorlar mı?	Çok Sık	n	6	8	7	10,429	,236
		%	11,5%	7,3%	17,9%		
	Genellikle	n	11	29	14		
		%	21,2%	26,6%	35,9%		
	Bazen	n	19	47	14		
		%	36,5%	43,1%	35,9%		
	Nadiren	n	12	16	3		
		%	23,1%	14,7%	7,7%		
	Hiçbir Zaman	n	4	9	1		
		%	7,7%	8,3%	2,6%		
Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?	Evet	n	39	58	10	25,525	,000*
		%	75,0%	53,2%	25,6%		
	Çekimser	n	11	37	17		
		%	21,2%	33,9%	43,6%		
	Hayır	n	2	14	12		
		%	3,8%	12,8%	30,8%		
Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?	Evet	n	25	58	25	3,637	,457
		%	48,1%	53,2%	64,1%		
	Çekimser	n	19	40	9		
		%	36,5%	36,7%	23,1%		
	hayır	n	8	11	5		
		%	15,4%	10,1%	12,8%		

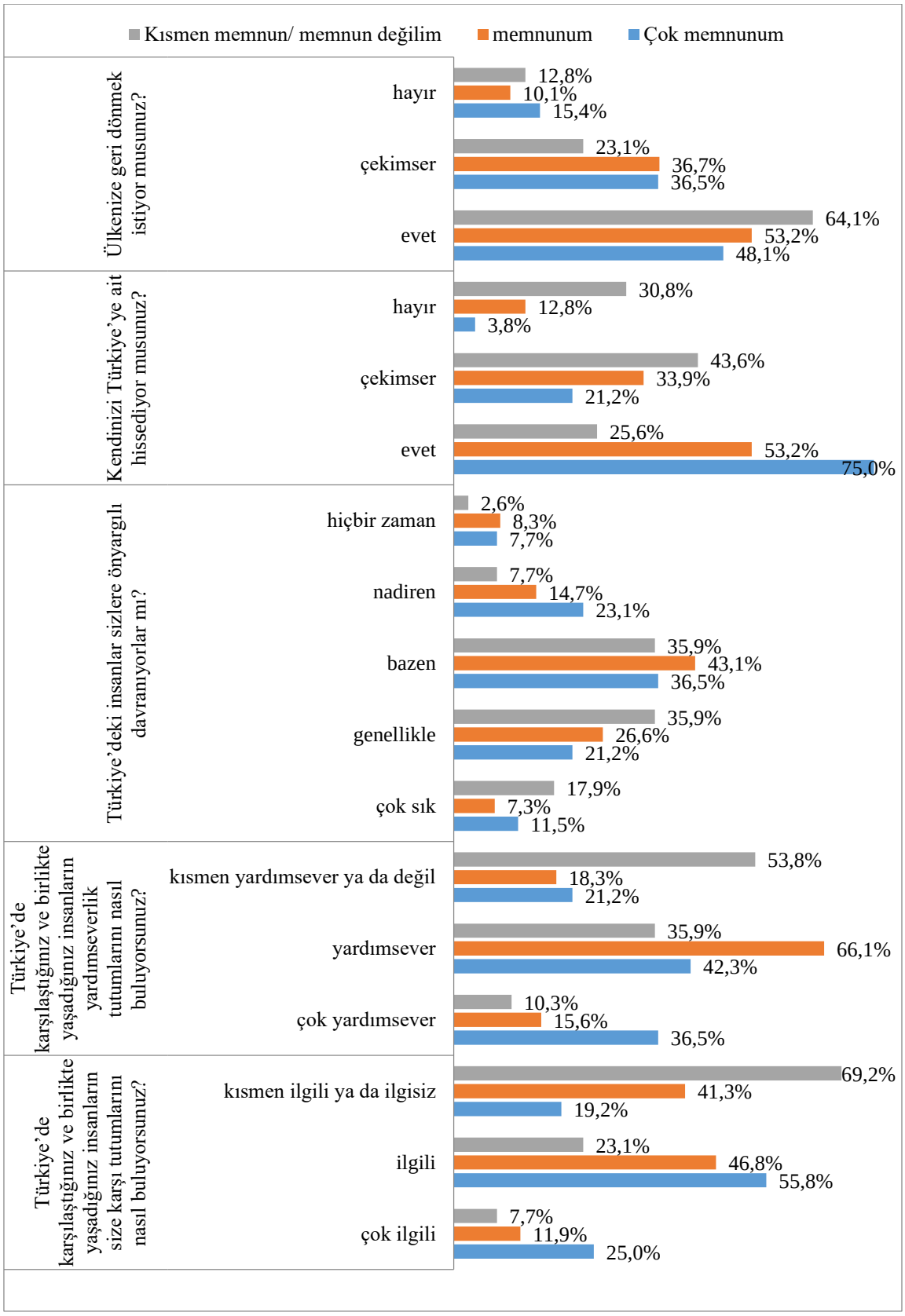
*p<0,05

Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan memnun olma durumu ile Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumları arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Türkiye'de öğrenim görmekten çok memnun olanların çoğunluğu (%55,8) ve memnun olanların çoğunluğu (%46,8) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı tutumlarını ilgili bulmakta iken kısmen memnun ya da memnun olmayanların çoğunluğu (%69,2) kısmen ilgili ya da ilgisiz bulmaktadır.

Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan memnun olma durumu ile Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların kendisine karşı yardımseverlik tutumları arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Türkiye'de öğrenim görmekten çok memnun olanların çoğunluğu (%42,3) ve memnun olanların çoğunluğu (%66,1) Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanları kendisine karşı yardımsever bulmakta iken kısmen memnun ya da memnun olmayanların çoğunluğu (%53,8) kısmen yardımsever bulmakta ya da yardımsever bulmamaktadır.

Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan memnun olma durumu ile kendini Türkiye'ye ait hissetme durumu arasında ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Türkiye'de öğrenim görmekten çok memnun olanların çoğunluğu (%75,0) ve memnun olanların çoğunluğu (%53,2) kendini Türkiye'ye ait hissetmekte iken kısmen memnun ya da memnun olmayanların çoğunluğu (%43,6) aitlik konusunda çekimser kalmaktadır.

Şekil 8.5: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

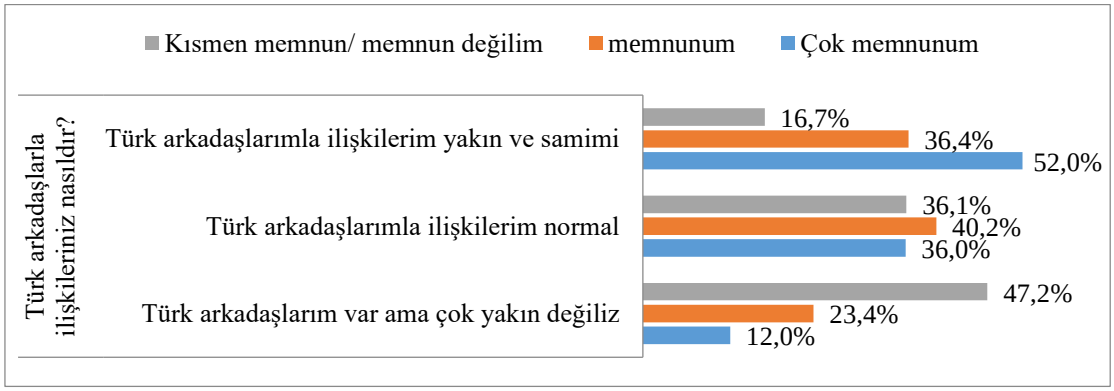
Tablo 8.35: Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Türk Arkadaşlarla İlişki Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

			Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan ne kadar memnunsunuz?			Ki-kare	p
			Çok Memnunum	Memnunum	Kısmen Memnun/ Memnun Değilim		
Türk arkadaşlarla ilişkileriniz nasıldır?	Türk arkadaşlarım var ama çok yakın değiliz	n	6	25	17		
		%	12,0%	23,4%	47,2%		
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim normal	n	18	43	13		
		%	36,0%	40,2%	36,1%	17,983	,001*
	Türk arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi	n	26	39	6		
		%	52,0%	36,4%	16,7%		

*p<0,05

Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Türk Arkadaşlarla İlişki Arasındaki İlişkinin İncelenmesi için yapılan Ki-kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan memnun olma durumu ile Türk arkadaşlarla ilişki arasında ilişki bulunmaktadır (p<0,05). Türkiye'de öğrenim görmekten çok memnun olanların çoğunluğunun (%52,0) Türk arkadaşları ile ilişkileri yakın ve samimi; memnun olanların çoğunluğunun (%40,2) ilişkileri normal; kısmen memnun ya da memnun olmayanların çoğunluğunun (%47,2) ilişkileri yakın değildir.

Şekil 8.6: : Türkiye'de Öğrenim Görüyor Olmaktan Memnun Olma Durumu ile Türk Arkadaşlarla İlişki Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 8.36: İfadelere Katılım Düzeylerinin Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu Açısından İncelenmesi

	Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?						X2	p
	Evet		Çekimser		Hayır			
	Ortalama	ss	Ortalama	ss	Ortalama	ss		
Haksızlığa uğradığımda hakkımı savunurum	4,19	,87	3,92	,94	4,07	,98	3,562	,168
Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim.	4,16	,80	4,03	,83	4,07	,81	1,335	,513
Yeni ortamlara girmekten kaçınmam	3,83	1,00	3,69	1,13	3,86	,89	0,547	,761
Kendi düşüncelerimi ifade etmekten çekinmem.	3,96	,98	3,85	1,03	3,96	,92	0,642	,726
Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum	3,92	,98	3,80	,89	3,36	,99	8,076	,018*
Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum	3,64	,88	3,32	,94	3,11	,69	11,682	,003*
Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum	4,08	,73	3,83	,65	3,61	,96	10,152	,006*
Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum	4,15	,87	3,85	,96	3,75	1,11	6,058	,048*
Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem	3,75	,93	3,43	1,02	3,50	1,11	4,348	,114
Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam	3,80	1,09	3,28	1,13	3,89	,88	11,124	,004*
Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum	4,26	,91	3,94	1,03	3,96	,96	5,921	,052
Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam	3,62	1,19	3,29	1,07	2,82	1,33	10,543	,005*
Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim	3,78	,96	3,00	,92	2,54	,84	43,243	,000*

*p<0,05

İfadelere Katılım Düzeylerinin Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu Açısından İncelenmesi için yapılan Kruskal Wallis sonuçları aşağıda verilmiştir:

"Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

"Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

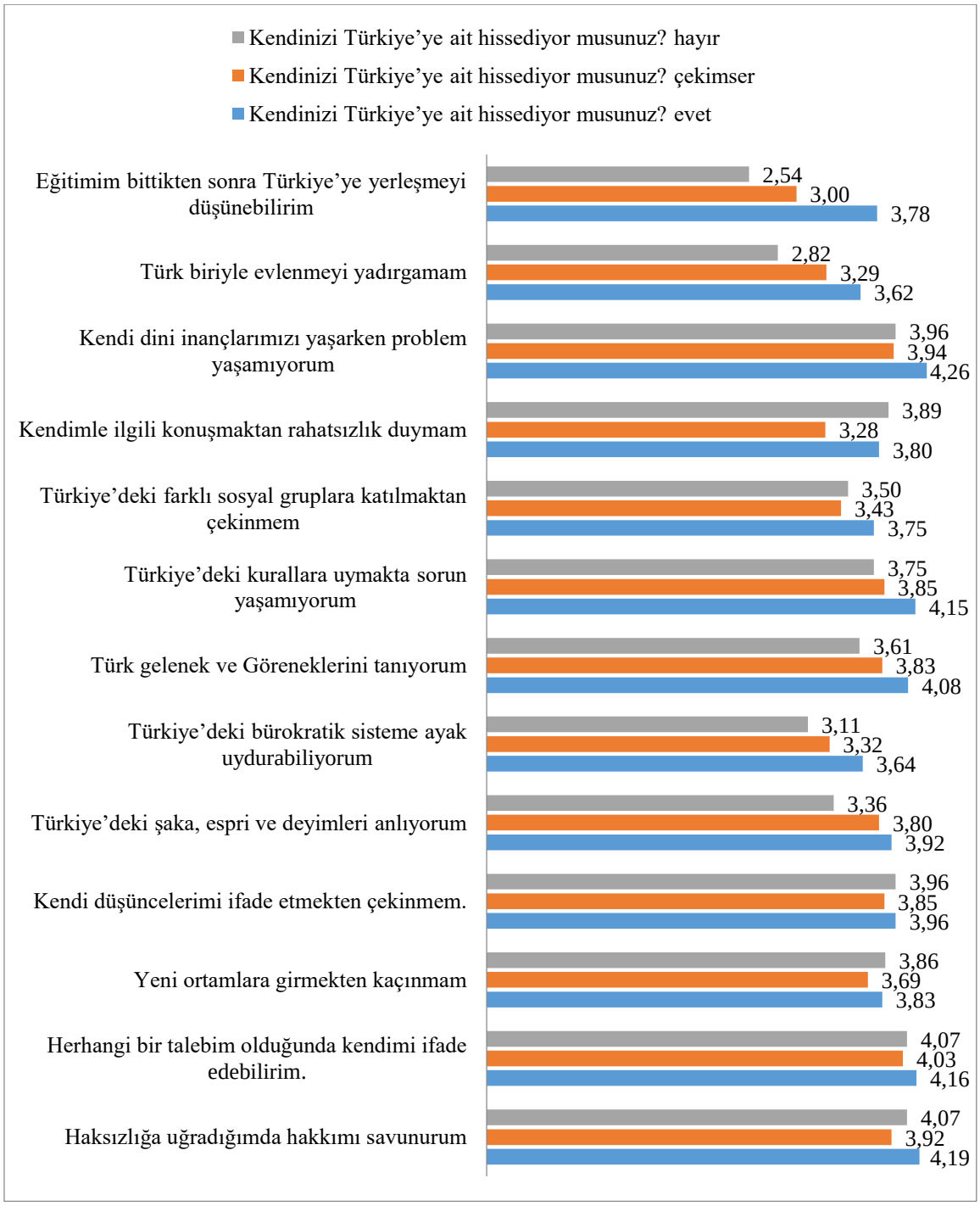
"Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum" ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

"Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

"Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissetmeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken aitlik konusunda çekimser olanlarda katılım en azdır.

"Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

"Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim." ifadesine katılım kendini Türkiye'ye ait hissetme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kendini Türkiye'ye ait hissedenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken ait hissetmeyenlerde katılım en azdır.

Şekil 8.7 İfadelere Katılım Düzeylerinin Kendini Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu Açısından İncelenmesi

Tablo 8.37: İfadelere Katılım Düzeylerinin Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu Açısından İncelenmesi

	Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?						X2	p
	Evet		Çekimser		Hayır			
	Ortalama	ss	Ortalama	ss	Ortalama	ss		
Haksızlığa uğradığımda hakkımı savunurum	3,95	,92	4,25	,78	4,21	1,14	5,738	,057
Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim.	3,94	,87	4,24	,71	4,46	0,59	9,673	,008*
Yeni ortamlara girmekten kaçınmam	3,69	1,00	3,82	1,08	4,13	0,95	4,466	,107
Kendi düşüncelerimi ifade etmekten çekinmem.	3,81	1,05	4,06	,88	4,08	0,93	2,840	,242
Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum	3,63	,94	4,00	,90	4,00	1,14	8,348	,015*
Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum	3,37	,87	3,53	,91	3,67	0,96	3,990	,136
Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum	3,79	,77	4,06	,69	4,25	0,74	10,603	,005*
Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum	3,84	,98	4,13	,86	4,29	0,91	7,417	,025*
Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem	3,36	1,01	3,85	,85	4,04	1,00	15,288	,000*
Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam	3,49	1,14	3,78	1,02	3,96	1,04	4,648	,098
Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum	4,17	,92	3,91	1,03	4,46	0,88	7,140	,028*
Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam	3,11	1,20	3,71	,99	3,83	1,40	13,760	,001*
Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim	3,03	1,03	3,57	,87	4,17	1,01	26,902	,000*

*p<0,05

İfadelere Katılım Düzeylerinin Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu Açısından İncelenmesi için yapılan Kruskal Wallis sonuçları aşağıda verilmiştir:

"Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

"Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde ya da bu konuda çekimser olanlarda bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

"Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

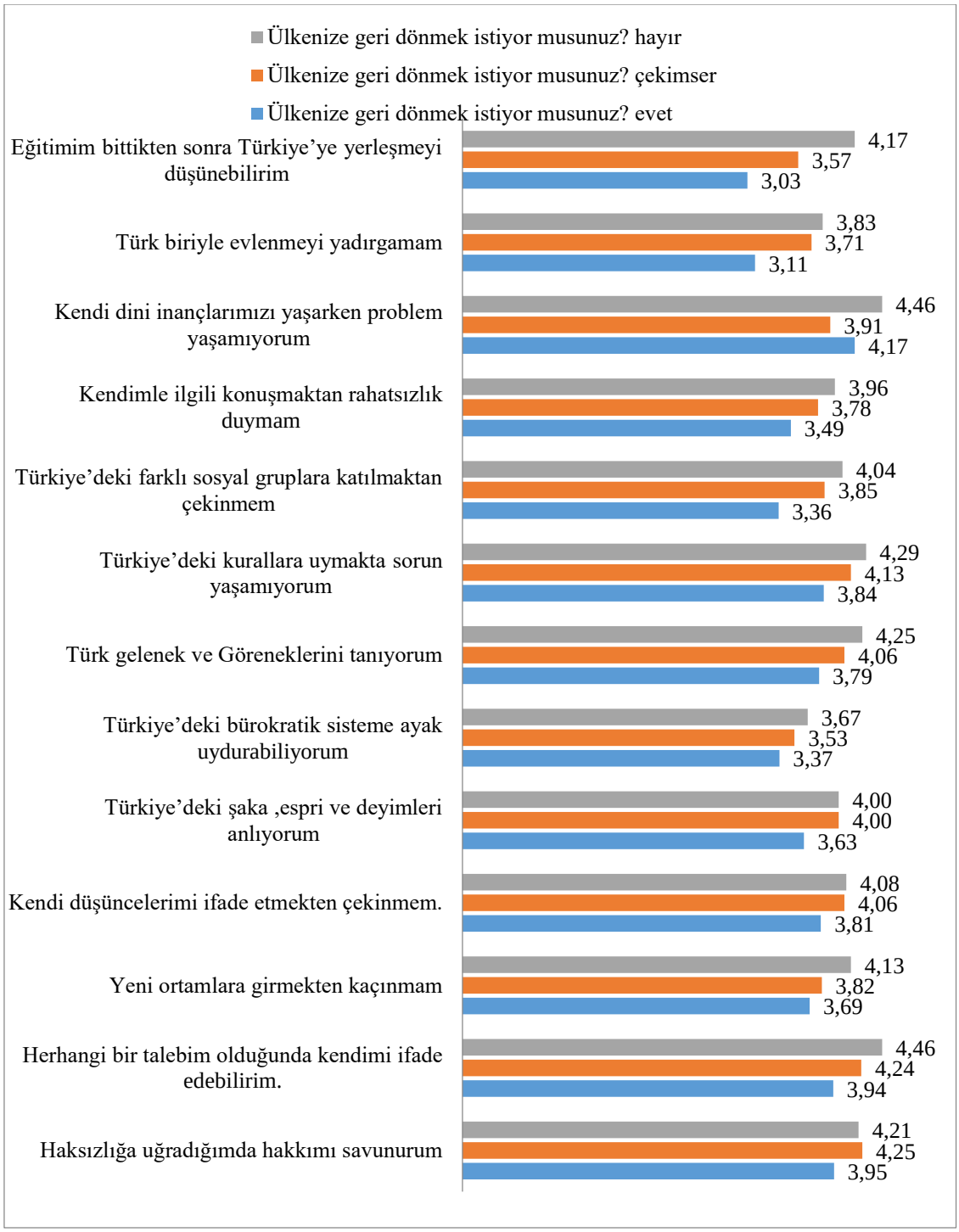
"Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

"Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

"Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek konusunda çekimser olanlarda katılım en azdır.

"Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

"Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim." ifadesine katılım kendini ülkesine geri dönmeyi isteme durumuna göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ülkesine geri dönmeyi istemeyenlerde bu ifadeye katılım en fazla iken dönmek isteyenlerde katılım en azdır.

Şekil 8.8: İfadelere Katılım Düzeylerinin Ülkesine Geri Dönmeyi İsteme Durumu Açısından İncelenmesi

Tablo 8.38: İfadelere Katılma Düzeyi ve Ortalaması

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum	5	2,5	12	6,0	51	25,5	82	41,0	50	25,0	3,80
Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum	4	2,0	22	11,0	73	36,5	80	40,0	21	10,5	3,46
Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum	1	0,5	3	1,5	49	24,5	102	51,0	45	22,5	3,94
Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum	3	1,5	15	7,5	26	13,0	92	46,0	64	32,0	4,00
Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem	3	1,5	23	11,5	65	32,5	67	33,5	42	21,0	3,61
Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam	5	2,5	30	15,0	48	24,0	65	32,5	52	26,0	3,65
Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum	3	1,5	13	6,5	26	13,0	74	37,0	84	42,0	4,12
Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam	18	9,0	24	12,0	59	29,5	58	29,0	41	20,5	3,40
Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim	11	5,5	21	10,5	87	43,5	49	24,5	32	16,0	3,35

"Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum." ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%41,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,80'dir.

"Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum." ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%40,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,46'dır.

"Türk gelenek ve Göreneklerini tanıyorum." ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%51,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,94'tür.

"Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum." ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%46,0) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,00'tür.

“Türkiye’deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem.” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%33,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,61’dir.

“Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%32,5) katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,65’tir.

“Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum.” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%42,0) çok katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 4,12’dir.

“Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam.” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%29,5) kısmen katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,40’tır.

“Eğitimim bittikten sonra Türkiye’ye yerleşmeyi düşünebilirim.” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%43,5) kısmen katılmaktadır ve katılım düzeyleri ortalaması 3,35’tir.

9. SONUÇ ve ÖNERİLER

Her ne sebep olursa olsun göç insanların yaşamlarında bazı güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Günümüze kadar uluslararası öğrencilerle ilgili yapılan bütün çalışmalarda bu güçlüklerin ortak yönleri vurgulanmaktadır. Uluslararası öğrencilerin eğitim aldıkları üniversiteye uyum süreçleri aynı şekilde o şehirdeki uyum sürecini de etkilemektedir. Şayet öğrencilerin bulundukları üniversitelerde yaşadıkları uyum sorunlarına yönelik çalışmalar ne kadar etkili olursa, şehirdeki sosyal yaşamları kadar psikososyal uyum süreçleri de o kadar sağlıklı tamamlanır. Uluslararası öğrencilere öğrenim veren üniversiteler Türkiye'ye dair bir imaj oluşturmaktadır. Bu imajın olumlu olması Türkiye'nin yurtdışındaki imajına da katkılar sağlamaktadır. Bu bakımdan bu çalışma hem farklı ülkelerden gelen birçok öğrencinin İstanbul ve Türkiye imajını gözler önüne sererken hem de o imaja yönelik neler yapılabileceği konusunda belli başlı ipuçları içermektedir.

Bu çalışmada İstanbul'da yer alan KYK yurtlarında kalan uluslararası öğrencilerin sosyokültürel ve psikososyal uyumuna dair değişkenler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda uluslararası öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ile sosyokültürel ve psikososyal uyum düzeyleri gözlemlenmiştir. Çalışmanın bir diğer dikkat etmek istediği nokta bu öğrencilerin yaşadığı sosyokültürel ve psikososyal uyumu etkileyen faktörleri analiz etmek ve olumsuz etkileyen etmenleri tespit ederek iyileştirme önerileri sunmaktır. Bu bağlamda alanyazında bulunan geçmiş çalışmaları destekleyen yanları olduğu kadar uluslararası öğrencilerin yaşadığı sorunlara farklı bakış açısı geliştirecek sonuçlarıyla literatüre katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir.

Bu bağlamda sosyal hayat, hayat koşulları, eğitim, psikososyal uyum sorunları çerçevesinde soru kâğıtları ile yapılan saha çalışmasında göze çarpan sonuçlardan birisi öğrencilerin yaşadıkları sorunların ilk sırasında yalnızlık hissinin yer almasıdır. Türkiye'de bulundukları süre içerisinde en çok zorlandıkları konuların başında yalnızlık gelirken, onu ikinci sıra ile dil sorunu takip etmektedir. Öğrencilerin kendini yalnız hissetmesinde Türkçeye hâkimiyetin zayıf ya da eksik olması yatıyor olabilir. Dil sorununu sırasıyla maddi sorunlar ve yabancılara karşı olumsu tutum takip etmektedir. Bu noktada yalnızlığın; dil sorunu ve yabancılara karşı olumsuz tutum olduğu düşünesi arasındaki bağlantı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada genel anlamda uluslararası öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmekten memnuniyet duyma düzeyinin yüksek olmasıyla beraber, kendilerini Türkiye'ye ait hissedenlerin oranı da yüksek çıkmıştır. Buna karşın, Türkiye ile ilgili beklentilerinin gerçekleşme oranı; aidiyet hissi ve memnuniyet düzeyi kadar yüksek değildir. Bu durumda öğrencilerin hayâl kırıklığı yaşamasının nedenleri ciddi şekilde incelenmelidir. Öğrencilerin yarısından fazlası öğrenim gördükleri şehirden mutlu olduklarını ifade etmiştir. Bu durumda İstanbul'un kozmopolit bir şehir olmasının etkisi olduğu varsayılabilir. İstanbul'un Türkiye'deki diğer şehirlere göre sosyal ve kültürel anlamda daha avantajlı olması daha fazla yabancı insanın yaşaması gibi etmenler göz ardı edilmemelidir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin yarısından fazlası diğer yabancı arkadaşları ile sıcak ve samimi ilişki kurabildiklerini ifade ederken, Türk öğrencilerin kendileriyle yakın ilişkiler kurmaktan çekindiğini düşündüklerini söyleyenler de olmuştur. Buna karşın katılımcıların yarısından fazlası Türkiye'de karşılaştıkları ya da birlikte yaşadıkları insanları yardımsever bulmuştur.

Öğrencilerin okul dışında geçirdikleri vaktin incelenmesi sonucunda, çoğunun internette vakit geçirdiği görülmektedir. Bu durum sanal dünyada fazla vakit geçirmenin gerçek hayatta sosyalleşme sorunları ve yalnızlık hissi oluşmasına neden olabileceği sorusunu gündeme getirebilir. Çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin yarısı Türk öğrencilerle ilişkisinin çok iyi olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin yarısından fazlası diğer yabancı öğrencilerle ilişkisinin daha sıcak ve samimi olduğunu belirtmiştir. Burada Türk öğrenciler ile yabancı öğrencilerin ne kadar kaynaştığı ve nasıl bir arada zaman geçirdikleri incelenebilir. Sosyal ve psikolojik paylaşım yapıp yapmadıklarına dair daha derin araştırmalar yapılabilir. Üniversitede düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım sıklığında ciddi bir şekilde olumsuz yanıt verildiği gözlemlenmiştir. Fakat öğrencilerin yarısından fazlası bazen katıldığını belirtmiştir. Öğrencileri bu faaliyetlere katılmaktan alıkoyan faktörler araştırılmalıdır. Çünkü öğrenciler okulda düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlerden hem diğer uluslararası öğrenciler hem de Türk öğrencilerle kaynaşma ortamı bulabilecek ve yalnızlık hissini biraz da olsa giderebilme fırsatı bulacaktır.

Bu çalışmada göze çarpan bir diğer önemli husus ise öğrencilerin kendilerini kaygılı ve stresli hissettiğinde destek aldıkları öğrencilerin büyük çoğunluğunun yine kendi

ülkesinden gelen öğrenciler olmasıdır. Yabancı öğrencilerin Türk öğrencilerle yakın ilişki kurduğunu söylemesi ile psikolojik desteği Türk arkadaşlarından alamıyor olması düşündürücü bir sonuç olmuştur. Bu durumda uluslararası öğrencilerin kendilerini kaygılı ve stresli hissettiğinde Türk öğrencilerle paylaşımda bulunmamasını etkileyen faktörler daha detaylı incelenebilir. Bunun dil sorunundan mı, insanların davranış ve tutumlarının farklı bulunmasından mı, yoksa kültürel farklılıktan mı kaynaklandığı netleştirilerek bir planlama yapılması uluslararası öğrencilerin psikososyal uyumuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yine bir başka dikkat çeken sonuç, üniversitelerde rehberlik hizmetlerinin aktif olarak bulunması ve bu hizmetlerden öğrencilerden yarısının fazlasının faydalanmasıdır. Buna rağmen çalışmaya katılan öğrencilerin Türkiye'de herhangi bir sorunla karşılaştığında kendi başına, arkadaş ya da aile desteği ile çözmeye çalışanların oranının çok yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Şu durumda öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmesi veya yabancılara karşı olumsuz tutumun olduğu düşüncesi hizmet veren rehberlik servisinde çalışılmalıdır. Özellikle kültür psikolojisine duyarlılık çalışmaları başlatılabilir. Böylece farklı ülkelerden gelen öğrencilerin kültür yapısı bilinmeli ona göre uyum sorunlarına yönelik adımlar atılmalıdır.

Öğrencilerin yarısından fazlası okul bittikten sonra Türkiye'de kalmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç Türkiye'ye eğitim görmeye gelen ülkelerin gelişmişlik düzeylerini düşündürmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin geldikleri ülkeler daha ziyade gelişmişlik açısından Türkiye'den geri olan ülkelerdir. Bununa beraber, ülkesine geri dönmek isteme durumu ile Türkiye ile ilgili beklentilerinin gerçekleşmesi arasında doğru orantı olduğu sonucuna varılmıştır. Ülkesine geri dönmek isteyenlerin, Türkiye'ye dair beklentilerinin kısmen gerçekleştiği, Türkiye'de kalmak isteyenlerin ise Türkiye'ye dair beklentilerinin büyük düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda bir insanın yaşadığı yerde kalması hem aidiyet hissine hem de oraya yönelik beklentilerinin gerçekleşmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın sonucu bu konuda anlamlı çıkmıştır. Kendisini Türkiye'ye ait hissetme durumu ile Türkiye'ye geldiğinde beklentilerinin gerçekleşme durumu arasında anlamlı bir bağ olduğu görülmüştür. Kendilerini Türkiye'ye ait hissedenlerin çoğu, Türkiye ile ilgili beklentilerinin gerçekleştiğini düşünmektedir. Öğrencilerin kendisini Türkiye'ye ait hissetmesinde etkili olan faktörler, Türkiye'de birlikte yaşadığı insanların kendilerine karşı önyargı içermeyen ve yardımsever tutumları olmuştur. Kendilerini Türkiye'ye ait hissetme konusunda çekimser

kalanların büyük çoğunluğu, birlikte yaşadıkları insanların tutumlarını ilgisiz ve önyargılı bulurken yardımsever bulmamıştır.

Bunun yanı sıra ülkesine geri dönmeyi isteyenlerin psikososyal açıdan uyum sorunu yaşadığı görülmektedir. Türkiye'de bulunurken herhangi bir talepleri olduklarında kendilerini ifade etmeye, Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlamaya, Türk gelenek ve göreneklerini tanımaya, Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmemeye, kendi dini inançlarını yaşarken problem yaşamamaya, Türk birisiyle evlenmeyi yadırgamamaya ve eğitimi bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünmeye dair ifadelere katılım düzeyi, ülkesine geri dönmek isteyenlerde daha düşük çıkmıştır.

Bu çalışmanın bir diğer anlamlı sonucu ise Türkiye'de bulunduğu süre içerisinde Türkçe konuşmakta güçlük çekenlerin bu ifadelere katılım düzeyi daha yüksektir. Bu durumda Türkçeyi daha iyi konuşanların sosyokültürel unsurları barındıran ifadelere daha çok hâkim olduğu düşünülmektedir. Yabancı öğrencilerin Türkçe konuşmakta zorlanması Türkiye'deki sosyokültürel motiflere uzak kalmalarına neden olmaktadır. Şu durumda öğrencilerin gündelik Türkçe konuşma dilini pekiştirmek amacıyla çalışmalar yapılmalı ve katılım zorunlu olmalıdır. Okulu bitirme şartları dâhilinde Türk kültürüne ve insanına ait bilgiler ile değerler bir atölye şeklinde sosyologlar ve psikologlar tarafından verilmelidir. Sosyokültürel ve psikososyal uyumun birbirlerini desteklediği ve birbirinden ayrılmaz olduğu düşünülürse bu çalışmalar profesyonel ekip tarafından gerçekleştirilmelidir.

Öğrencilerin bulundukları ülkenin kültürel kodlarına dair bilgisi varsa, bulundukları şehri ve kültürü benimsemesi o derece kolaydır. Uluslararası öğrencilerin bulunduğu üniversitelerin yönetimi ile kültür bakanlığımız arasında ortak bir çalışma yapılarak, Türkiye'nin sosyokültürel dokusu tanıtılmalı ve buna dair çeşitli sosyal aktiviteler ve geziler yine Türk kültürünü tanıtan uzmanlar eşliğinde gerçekleştirilmelidir. Yukarıda bahsi geçen ifadelerle Türkiye'de bulunma süresinde anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Türkiye'de 5-6 yıldır bulunan öğrencilerin bu ifadelere katılım düzeyi daha yüksek çıkarken henüz yüksek lisans ve doktora yeterlilik aşamasında olanlar bu ifadelere daha az katılım göstermiştir.

Bunun yanında bir diğer sorgulanması gereken sonuç, üniversite eğitimine başlangıç aşamasında olan öğrenciler, eğitimi bittikten sonra Türkiye'de kalabileceğini düşündüğünü ifade edenlerin oranı yüksek iken doktora yeterlilik ve lisansüstü aşamasında olan

öğrencilerin bu ifadeye katılım oranı daha düşüktür. Bu durumda Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin eğitimi bittikten sonra ülkede kalma isteği doktora ve lisansüstü aşamasındaki öğrencilere göre daha fazladır. Çalışmaya katılan lisansüstü eğitim gören öğrencilerin sadece eğitim amacıyla Türkiye'de kalmaları Türkiye'de çalışma planları olmadığı öngörüsünü doğurmaktadır.

Türkiye'de öğrenim görmekten memnun olan öğrenciler, Türkiye'de karşılaştığı ve birlikte yaşadığı insanların yardımsever olduklarını, Türk öğrencilerle ilişkisinin yakın ve samimi olduğunu aynı zamanda kendilerini Türkiye'ye ait hissettiklerini belirtmiştir. Bu durum insanın yaşadığı yere dair hissettiği memnuniyeti sosyal çevresiyle olan güçlü bağlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu güçlü bağlar ise insanın yaşadığı ortama uyum sürecini kolaylaştıran faktörlerdir.

9.1. İleri Araştırmalar İçin Öneriler

Göç etmenin doğal bir sonucu uluslararası öğrencilerin yaşadıkları uyum problemleridir. Üniversite eğitimi için amacıyla göç eden öğrenciler başta dil, akademik, psikososyal, kültürel ve ekonomik sorunlar olmak üzere çeşitli uyum sorunları yaşamaktadır.

Uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler, kaldıkları yurtlar, yerel yönetimler, kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri uluslararası öğrencilere verilen sosyal hizmetleri incelemeli ve öğrencilerin sorunlarını profesyonelce çözmeye çalışmalıdır. Uluslararası öğrencilerin psikososyal sorunlarının çözümüne dair bilgiler öğrencilere ulaştırılmalıdır.

Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitelerde eğitim koçları yetiştirilmesinin gelecek yıllarda Türkiye'ye eğitim için göç eden öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel uyumlarını kolaylaştıracak bir unsur olacağı tahmin edilmektedir. Eğitim koçlarının her fakültede bulunması, orada eğitim gören uluslararası öğrenciye ulaşması açısından önemli olacaktır. Türkiye'deki sosyokültürel dokuya hâkim olan eğitim koçları, yine aynı üniversiteden seçilen Türk ya da daha önce Türkiye'ye gelen ve uyum sürecini atlatmış uluslararası öğrencilerden seçilebilir. Böylece yeni gelen uluslararası öğrencilerin muhtemel psikolojik ve sosyokültürel uyum sorunlarına empatik bir bakış açısıyla yaklaşılması amaçlanmış olacaktır.

Uluslararası öğrencilerin Türkçe konuşma pratiği yapabileceği, sosyal hayatta birlikte vakit geçirebileceği yakın ve samimi arkadaşlıklar kurabileceği, Türkiye'de herhangi bir sorun ile karşılaştıklarında kendisine danışabilecekleri yaşam koçlarının olması sosyokültürel ve psikososyal uyum sürecini en aza indireceği düşünülmektedir.

9.2. Politika Yapıcılar İçin Öneriler

Yükseköğrenim görmek amacıyla Türkiye'ye gelen öğrencilerin yaşadığı sorunlara yönelik yeni politikalar üretilebilir. Bu çalışmada öğrencilerin yaşadığı sorunların başında dil yetersizliği gelmektedir. Bu durumda uluslararası öğrencilerin dilimize hem sosyal hem de kültürel anlamda yakınlık kurmaları için dil öğrenme kursları veya merkezlerinin daha etkin hale getirilmesi öncelikli politikalardan olabilir. Türkçeyi daha hızlı öğrenmek, daha akıcı konuşmak için dil pratiği yapmalarını sağlayacak sosyal alanlar oluşturulabilir. Uluslararası öğrencilerin bulunduğu üniversitelere bu alanda yetkin bir dil eğitim rehberi atanabilir. Ayrıca öğrencilerin, ülkelerine ve ailelerine duydukları özlemi ve yaşadıkları yalnızlık hissini azaltmak amacıyla onlara ait kültür etkinlikleri devlet kanalıyla düzenlenebilir. Barındıkları yurtlarda onlara arkadaşlık edebilecek Türk öğrencilerle kalmaları sağlanabilir. Böylece uluslararası öğrencilerin sadece kendi ülkelerinden ya da diğer ülkelerden gelen öğrencilerle bir arada bulunmamalar amaçlanabilir. Politika yapıcıların yabancı öğrenci kavramını akademik çalışma literatüründen çıkararak bunun yerine sadece uluslararası öğrenci kavramının kullanılmasını yaygınlaştırabilir. Bu düzenleme öğrencilerin ötekileştirilmemesi için atılacak adım olabilir. Son olarak uluslararası öğrencilerle henüz Türkiye'ye gelmeden iletişim kuracak eğitim, sosyal ve kültürel hayata dair ön bilgiler aktaracak ve bu öğrencileri bilgilendirecek kurumlar oluşturulması önerilmektedir. Dünyada uluslararası öğrenci sayısının fazla olduğu ülkeler bakıldığında bu ülkelerin bir entegrasyon modeli olduğu göze çarpmaktadır. Fakat Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik bir entegrasyon politikasının olduğu söylemek pek mümkün değildir. Şu durumda uluslararası öğrencilerin hem Türkiye'ye gelmeden hem de Türkiye'ye geldikten sonra yaşayabileceği tüm sorunlara yönelik bir entegrasyon politikası oluşturması dünyadaki uluslararası öğrencilerin rotasını Türkiye'ye çevirmesine yardımcı olabileceği önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Abu- Rayya, H. M. (2013).Psychological and socia-cultural adaptation of immigrant and national adolescents in Australia: A test the acculturative stress hypothesis.*American Journal of Applied Psychology, 2*(1), 1-6

Acar, M., & Demir, Ö. (2005). Sosyal Bilimler Sözlüğü. Ankara: Adres Yayınları.

Acartürk, C. (2016). Göçün Ruh Sağlığına Etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(25), 137–150.

Akıncı M. A. (2014), Fransa'daki Türk Göçmenlerin Etnik ve Dini Kimlik Algıları, Bilig, 20-68. sayı 70

Aliyev,R., &Öğülmüş, S. (2016). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlenme Düzeylerinin İncelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(1), 90-123.

Arslantürk, Z., & Amman, M. T. (2012). Sosyoloji -Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler (9. baskı). İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Ayberk, C. (2019). Uluslararası Öğrenci Hareketliliği: İstanbul'daki Uluslararası Öğrencilerin Yer Bağlılığı, Deneyimleri ve Hareketin Sonuçları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi

Başaran, E. (2017). Çokkültürlülük Olgusunun Kanada Örneği Ekseninde İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 7*(12), 237–253.

Bayraktaroğlu,S.,& Mustafayeva,L. (2010).Türk Yüksek Öğrenci Sistemi ve Sakarya Üniversitesinde Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler Örneği. Journal of Azerbaijani Studies, 284-291.

Berry, J, W. (2011).Intergation and multiculturalism: Ways towards social solidarity. *Papers on Social Representation, 20*(2), 1-20

Berry, J. W. (1999). Intercultural relations in plural societies. *Canadian Psychology, 40*(1), 12-21. doi: 10.1037/h0086823

Berry, J. W., Kim, U., Minde, T. ve Mok, D. (1987). Comparative studies of acculturative stress. *International Migration Review, 21,* 491-511.

Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant Youth : Acculturation , Identity , and Adaptation. Applied Psychology: *A International Review, 55*(3), 303–332.

Berry,J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of social issues, 57*(3),615-631.

Bhugra, D. (2004). Migration , Distress and Cultural Identity. British Medical Bulletin, 69(1), 129–141. https://doi.org/10.1093/bmb/ldh007

Biçer, N., Çoban, İ., & Bakır, S. (2013). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlaar: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(29), 125–135.

Brisset, C., Safdar, S., Lewis, J. R., & Sabatier, C. (2010). Psychological and Sociocultural Adaptation of University Students in France: The case of Vietnamese International Students. International Journal of Intercultural Relations, 34(4), 413–426. https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.02.009

Canatan, K. (2018). Hollanda'da Yaşayan Türkiyeli Kanaat Önderlerinin İdeal ve Reel Entegrasyon Algısı. Adam Akademi, 8(1), 31–56. https://doi.org/10.31679/adamakademi.388603

Canbey-Özgüler, V. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics, 1*(1), 1–14.

Castles ,S., M.Korac, E. Vasta, ve S. Vertovec. (2002) ''Integration: Mapping the Field'', Britanya İçişleri Bakanlığı için yazılmış rapor: http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/rdsolr2803.doc

CBIE. (2015). The Integration Challenge: Connecting International Students with their Canadian Canadian Bureau for International Educatiopeers. Ottawa.

Coşkunserçe, O. (2014). Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Bir Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi ve Etkinliğinin İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Doktora Tezi)

Cura, Ü. (2015). Uluslararası öğrencilerin akademik uyumuna kültürleşme stresi ve sosyal desteğin etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Mevlana Üniversitesi, Konya

Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 5(8), 26–49.

Demirtaş, A. H. (2003). Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar. *İletişim araştırmaları. 1*(1).123-144.

Ercan, A. (2019). Türkiye'de yükseköğretim gören uluslararası öğrencilerin uyumu:Muğla Örneği.(Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Ercan, M. S. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

Erçin, Ö., & Adıgüzel, Y. (2017). Fransız Kamusal Alanında Bütünleşme Stratejisi. *Göç Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 170–188.

Erzurumlu, S. (2008). Çokkültürcülük politikası ve Kanada'da çokkültürcülük. Isparta: S.D.Ü Yüksek Lisans Tezi

Fransa Yüksek Göç Konseyi (Castles S. (2008), Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective, Conference on Theories of Migration and Social ChangeSt Anne's College, Oxford.

Gökyer, N. (2017). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Uyumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 7*(1),98-108. doı:10.5961/jhes.2017.188

Gözler, K. (2019). Üniversitelerde Yabancı Öğrenci Sayısı Sorunu. www.anayasa.gen.tr/yabanci-ogrenci.htm. 01 Mart 2020.

Gülnar, B. (2011). Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme Ve Medya Kullanımı. *Global Media Journal, 2*(3), 51–68.

GÜNAY, Ünver "Göç, Din ve Değişme: Batı Avrupa'daki Türk İşçileri Örneği" Bilimname, S. 3, s 35-64

Gürbüz, R., & Güleç, İ. (2016). Türkiye'de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Sakarya University Journal of Education, 6*(2), 141-153. DOI: http://dx.doi.org/10.19126/suje.18712

IOM (Uluslararası Göç Örgütü) (2009) Göç Terimleri Sözlüğü, Cenevre: IOM, Yayın No: 18

Karaköse, S. (2019).Uluslararası Öğrencilerin Öğrencilik Deneyimleri. Ankara Yldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Karasar, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık

Karataş, K., ve Baloğlu,M. (2018). Kültürleşme Stresi Kıskacında Suriyeli Öğrenciler. *Turkish Studies Educational Sciences,13*(27),971-990. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14174

Kaya, İ. (2008). Avrupalı Türkler: Misafir İşçilikten Avrupa Vatandaşlığına. *Doğu Coğrafya Dergisi, 13*(19), 149–166.

Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo- Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(2), 26–39.

Kim, C., Laroche, M., & Tomiuk, M. A. (2001). A measure of acculturation for Italian Canadians: Scale development and construct validation. *International Journal of Intercultural Relations, 25*(6), 607-637. doi: 10.1016/S01471767(01)00028-1

Koçak, Ö. F. (2020). Kişilerarası İletişim Bağlanma Kültürleşme ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilimdalı, Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Kou, B. C. (2014).Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants:a theoretical and emprical review and synthesis of the literatür. *Health Psychology and Behavious Mdicine: an Open Access Journal, 2*(1),16-33

Köse, S. C. (2012). Çokkültürcülük Politikalarından Entegrasyon Politikalarına Geçiş: Hollanda'daki Türkiye Kökenli Göçmenler Üzerine Bir İnceleme. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Musaoğlu, B.N. (2016). Yerel ve uzun dönemli uluslararası öğrencilerin uyum süreci ve uluslararasılaşma üzerine deneyimleri. Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi

Mülteciler Derneği. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Şubat 2020. https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/.02 Mart 2020.

Oberg, Kalervo. 1954. 'Culture Shock.' Presentation to the Women's Club of Rio Di Janeiro, Brazil, August 3

OECD. (2011). Education at a glance 2011: OECD indicators. OECD Publishing.

Onat-Kocabıyık, O., Donat-Bacıoğlu, S., & Acar-Güvendir, M. (2019). Yükseköğretimde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sorunları. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 16(2), 562–580.

Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B.,& Şirin, A., (2002). Türkiye'de Öğrenim Gören Türk ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başaçıkma Tarzları ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Educational Sciences:Theory and Practice.*

Özçetin, S. (2013). Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. Hacettepe Ünivarsitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkalp,E.(2002). Kültür.Davranış Bilimlerine Giriş (ed.Özkalp,E.).Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Özkan, G., Acar Güvendir, M.. (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri Örneği *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15(1), 174- 190.

Özoğlu, M., Gür,B.S., ve Coşkun,İ. (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler. Seta Yayınları

Öztan, E. (2018). "Göçmenlerin Entegrasyonunda Değişen Modeller: 'Çokkültürlü Cennet'ten 'Çokkültürlü Drama'ya-Hollanda ve Göçmenleri". Içinde S. G. I. Öner & A. Ş. Öner (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar (4. baskı, ss. 161–182). İstanbul: İletişim Yayınları.

Rienties, B., Beausaert, S., Grohnert, T., Niemantsverdriet, S., & Kommers, P. (2012). Understanding academic performance of international students: the role of ethnicity , academic and social integration. The International Journal of Higher Education Research, 63(6), 685–700. https://doi.org/10.1007/s10734-011-9468-1

Rienties, B., Luchoomun, D.ve Tempelaar, D. (2012). Academic and Social Integration of Master Students: A cross- institutional Comparison Between Dutch and International Students. Innovations in Education and Teaching International, 51(2), 130–141.

Sağıroğlu, A. Z. (2015). *Dünyada Ve Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Trendleri.* Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu Sempozyumunda gerçekleştirilen bildiri. İstanbul, Türkiye.

Sam, D.L. ve Berry, J.W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Pyschological Science*, 5(4), 472-481.

Sam,D ve Beryy, J.W. (2006).Introduction.D. L. Sam ve J. W. Berry (Ed). The Cambridge handbook of acculturation psychology içinde 81-109.Cambridge University Press.

Saygın, S., & Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 10(3), 312–333. https://doi.org/10.18863/pgy.364115

Sefer, Y. (2013). Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa'da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(26), 610–624.

Sezgin, A. A., & Yolcu, T. (2016). Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Süreci. Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 4(7), 417–436. https://doi.org/10.20304/husbd.14985

Shayne, M. T. (2016). How Do International Students Perceive Social Integration? An Ethnographic Study. Lund.

Snoubar, Y. (2015). Türkiye'de öğrenim Gören Ulusararası Öğrencilerin Sorunları ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi

Solgun, C. ve Durat, G.(2017). Göç ve Ruh Sağlığı.Journal of Human Rhythm. *3*(3),137-144

Sungur, M. A.,Şahin, M.,Can, G.,Şahin, F. M.,Duman, K., Pektaş, B.,…Onuk, H. (2016). Düzce Üniversitesi Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Sosyal Uyumlarını Etkileyen Faktörler. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü* Dergisi, 6(2), 101-109.

Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 21(2), 57–67.

Şeker, B. D. (2015). Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. Içinde B. D. Şeker, İ. Sirkeci, & M. Yüceşahin (Ed.), Göç ve Uyum (ss. 9–22). London: Transnational Press London.

Şeker, B. D., & Akman, E. (2016). Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik ve Sosyokültürel Süreçleri. Cukurova Medical Journal, 41(3), 504–514. https://doi.org/10.17826/cukmedj.237504

Şeker, B. D., Sirkeci, İ., & Yüceşahin, M. (2015). Uyum Çalışmalarına Giriş. Içinde B. D. Şeker, İ. Sirkeci, & M. Yüceşahin (Ed.), Göç ve Uyum (ss. 1–8). London: Transnational Press London.

Taylan, Ş. (2019). Sakarya Üniversitesindeki Uluslararası Öğrencilerin Sorunları. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Tıraş, Z.,& Güngör,H.C.(2011). Avrupa Ülkelerinden Gelen Türk Asıllı Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Sosyal Bağlılıkları Üzerine Nitel Bir Araştırma.Selçuk *Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.(25), 262-271.

Turhan, M. (1987). Kültür Değişimleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.

Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. Göçün Psikososyal Boyutu, 6(1), 56–66. https://doi.org/10.5455/cap.20130719123555

TÜİK. (2019). Uluslararası Göç İstatistikleri, 2018. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30711#. 01 Ocak 2019.

Türk, M. S., Topçu, Z., & Yaşar, H. N. (2018). Türkiye'de Öğrenim Görmeye Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Softpower Araştırması: Gazi Üniversitesi Örneği ARAŞTIRMASI: GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ. *Turkish Studies*, 13(19), 1843–1866.

Unutulmaz, O. (2018). Gündemdeki Kavram: "'Göçmen Entegrasyonu'" Avrupa'da ki Gelişim Ve Britanya Örneği. Içinde S. G. I. Öner & A. Ş. Öner (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar (4. baskı, ss. 135–159). İstanbul: İletişim Yayınları.

Usta, S., Sayın, Y., & Güzelipek, Y. A. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kente ve Üniversiteye Uyumu: Karaman İli Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 565–577. https://doi.org/10.5961/jhes.2017.233

Van Oudenhoven,J.P., Ward, C., Masgoret, A.M. (2006). Patterns of relations between immigrants and host societies.*İnternationl Journal of Intercultural Relations,* 30(6), 637-651.

Ward ,C., ve Kennedy, A. (2001). Coping with cross-cultural transition.Journal of Cross-Cultural Psychology, *32*, 636-642.

Ward, C., & Rana-Deuba, A. (1999). Acculturation and Adaptation Revisited. Journal of Cross-Cultural Psychology, 30(4), 422–442. https://doi.org/10.1177/0022022199030004003

Ward,C.,Bouchner,S., ve Furnham,A. (2001). *The Psychology of culture shock.* Psychology Press.

Yardım, M. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikaları Işığında Fransa 'da Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi,* 3(2), 100–136.

Yardımcıoğlu, F., Beşel, F., & Savaşan, F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203–254. https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.308940

Yontar,İ.G.(2019).Türkiye Bursları Kapsamında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyumu: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. 8(1), 242-262

Yu, B., & Wright, E. (2016). Socio-cultural Adaptation, Academic Adaptation and Satisfaction of International Higher Degree Research Students in Australia. Tertiary Education and Management, 22(1), 49–64. https://doi.org/10.1080/13583883.2015.1127405

Zavalsız, S., & Gündağ, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Entegrasyonu (Karabük Üniversitesi Örneği). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 3168–3192.

Zhou, Y., Jindal-Snape, D., Topping, K., & Todman, J. (2008). Theoretical Models of Culture Shock and Adaptation in International Students in Higher Education. Studies in Higher Education, 33(1), 63–75. https://doi.org/10.1080/03075070701794833

WEB Kaynakları:

http://istatistik.yok.gov.tr/

EKLER

EK 1: Çalışmanın amaç bilgilendirme notu

T.C ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu veri toplama aracı (anket) , Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programında hazırlanan tez çalışması için kullanılacaktır.

Soru kâğıdı, İstanbul'da ikamet eden uluslararası öğrencilerin, Türkiye'deki psiko-sosyal ve kültürel uyumunun saptanması amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sosyo-demografik bilgilere, ikinci bölümde ise öğrencilerin psiko-sosyal ve kültürel durumuna ilişkin ifadelere yer verilmektedir.

Anketlerden elde edilen bilgiler, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümüne sunacağımız tez'e veri oluşturması amaçlı kullanılacak olup başka hiçbir yerde yayınlanmayacaktır. Bu nedenle, adınızı belirtmenize gerek yoktur. Ankette bulunan tüm sorulara vereceğiniz samimi ve doğru yanıtlar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir.

Bu anket formu katılımcının izni dahilinde doldurulmuş olmalıdır. Soru kağıtları yalnızca akademik veri elde etmek amacıyla literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bunun dışında elde edilen veriler hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Arz Ederim

Araştırmacı

Tuba KILIÇ

EK 2: Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

SORU KÂĞIDI
SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER
1. Cinsiyet a) Kadın b) Erkek
2. Yaş a) 15-17 b) 18-22 c) 23-26 d) 27-30 e) 30 üstü
3. Doğum yeri?
4. Ne tür bir üniversitede eğitim görüyorsunuz? a) Devlet üniversitesi b) Vakıf üniversitesi
5. Okuduğunuz Bölüm Hangi Fakülteye Bağlı? c) Sosyal Bilimler d) Sağlık bilimleri e) Tıp Fakültesi f) Hukuk Fakültesi g) Mühendislik h) Diğer
6. Eğitim aldığınız düzey nedir? a) Ön lisans b) Lisans c) Yüksek lisans d) Doktora
7. Son dönem not ortalamanız nedir? a) 2.00 altında b) 2.00-2.50 c) 2.51-2.75 d) 2.76-3.00 e) 3.00 üstü
8. Kaçıncı sınıfa devam ediyorsunuz? a) Türkçe kursu b) Lisans yabancı dil hazırlık c) Lisans 1. sınıf d) Lisans 2. sınıf e) Lisans 3. sınıf f) Lisans 4. sınıf g) Lisans 5. sınıf h) Lisans 6. sınıf i) Lisansüstü yabancı dil hazırlık aşaması j) Lisansüstü bilimsel hazırlık k) Lisansüstü ders aşaması l) Lisansüstü tez aşaması m) Lisansüstü doktora yeterlik aşaması

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

9. Nerede kalıyorsunuz?
a) Evde, ailemle
b) Evde, tek başıma
c) Evde, arkadaşlarımla
d) Özel bir öğrenci yurdunda
e) KYK
f) Otelde, pansiyonda
g) Diğer

10. Kaç kişiyle kalıyorsunuz?
a) 1
b) 2-3
c) 4-5
d) 5 üstü

11. Aylık kişisel harcamanız ne kadar?
a) 100TL – 250 TL
b) 251 TL – 500 TL
c) 501 TL – 1000 TL
d) 1001 TL – 1500 TL
e) 1501 TL – 2000 TL
f) 2501 TL – 3000 TL
g) 3001 TL ve üstü

12. Üniversite öncesinde nerede yaşıyordunuz?
a) Büyük bir şehir
b) Küçük bir şehir
c) Kasaba
d) Köy
e) Diğer (Belirtiniz ……..)

13. Anneniz sağ mı?
a) Evet
b) Hayır
c) Bilmiyorum

14. Yukarıdaki sorunun cevabı evet ise, annenizin mesleği nedir?
d) Herhangi bir mesleği yok
e) Serbest meslek
f) İşçi
g) Memur
h) Emekli
i) Yönetici (özel sektör)
j) Yönetici (kamu sektörü)
k) Diğer (Belirtiniz …….)

15. Annenizin eğitim durumu nedir?
a) Okula hiç gitmemiş
b) İlkokul mezunu
c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu
e) Ön lisans mezunu
f) Lisans mezunu
g) Yüksek lisans mezunu
h) Doktora mezunu
i) Bilmiyorum

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

16. Babanız sağ mı? a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum
17. Yukarıdaki sorunun cevabı evet ise, babanızın mesleği nedir? a) Herhangi bir mesleği yok b) Serbest meslek c) İşçi d) Memur e) Emekli f) Yönetici (özel sektör) g) Yönetici (kamu sektörü) h) Diğer (Belirtiniz ……)
18. Babanızın eğitim durumu nedir? a) Okula hiç gitmemiş b) İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu d) Lise mezunu e) Ön lisans mezunu f) Lisans mezunu g) Yüksek lisans mezunu h) Doktora mezunu i) Bilmiyorum
19. Kardeş sayınız nedir? a) Kardeşim yok b) 1-2 c) 3-4 d) 5-6 e) 7-8 f) 9 ve üstü
SOSYAL HAYAT, HAYAT KOŞULLARI VE EĞİTİM
20. Aşağıdakilerden hangisini son 1 ayda en az bir kere yaptınız? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.) a) Konsere gitmek b) Sinemaya gitmek c) Piknik d) Tiyatroya gitmek e) Alışveriş f) Bilimsel/entelektüel toplantıya katılmak
21. Günlük internette ortalama ne kadar zaman geçirirsiniz? a) 3 saat ve üzeri b) 2 saat c) 1 saat d) Yarım saat e) Hiç
22. Okulunuzda sizler için sunulan rehberlik hizmetleri bulunuyor mu? a) Evet b) Hayır

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

23. Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise, bu hizmetlerden yararlanıyor musunuz? a) Evet b) Hayır
24. Okul dışındaki zamanda herhangi bir işte çalışıyor musunuz? a) Evet b) Hayır
25. Okuldaki Türk öğrencilerle ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız? a) Çok iyi b) İyi c) Kısmen iyi d) Kötü e) Çok kötü
26. Okuldaki diğer uluslararası öğrencilerle ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız? a) Çok iyi b) İyi c) Kısmen iyi d) Kötü e) Çok kötü
27. Okulda düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklere ne sıklıkla katılıyorsunuz? a) Çok sık b) Sık c) Bazen d) Nadiren e) Hiç
28. Okuldaki öğrenci kulüp/topluluklarından en az birine üye misiniz? a) Evet b) Hayır
29. Üniversiteyi bitirdikten sonra hangi sektörde çalışmak istiyorsunuz? a) Türkiye'de akademi b) Türkiye'de özel sektör c) Türkiye'de devlet d) Türkiye dışına çıkmak istiyorum e) Ülkeme geri dönmek istiyorum f) Diğer (Belirtiniz ……..)
30. Okulda en çok zorlandığınız konu sizce nedir? a) Türkçe öğrenme b) Eğitim sistemindeki farklılık c) Öğrencilerle ilişkiler d) Öğretim elemanlarıyla ilişkiler e) Derse odaklanma ve dersi anlama f) Ders kitaplarını takip etme
31. Türkçe bilginiz yetersiz olduğu için dersleri anlamakta güçlük çekiyor musunuz? a) Her zaman b) Genellikle c) Bazen d) Nadiren e) Hiçbir zaman

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

32. Türkiye'de öğrenim görüyor olmaktan ne kadar memnunsunuz?
a) Çok memnunum
b) Memnunum
c) Kısmen memnunum
d) Memnun değilim
e) Hiç memnun değilim

33. Herhangi bir problemle karşılaştığınızda davranışınızla ilgili size uygun seçeneği işaretleyiniz.
a) Kendi başıma ve/ veya arkadaşlarımın /ailemin desteği ile çözmeye çalışırım
b) Mutlaka ilgili yerlere başvururum.
c) Hiçbir şey yapmam

PSİKOSOSYAL UYUM

34. Türkiye'de bulunduğunuz süre içinde en çok zorlandığınız konular nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
a) Kültürel farklılıklar
b) Yalnızlık
c) Türkçe konuşma
d) Arkadaş ilişkileri
e) İlgi alanıma uygun faaliyetlerin olmayışı
f) Konaklama
g) Yabancılara karşı olumsuz tutum
h) Sağlık sigortası
i) Bürokratik engeller
j) Yeme-içme
k) Maddi sorunlar
l) Diğer (Belirtiniz……)

35. Türk arkadaşlarla ilişkileriniz nasıldır?
a) Türk arkadaşım yok
b) Türk arkadaşlarım var ama çok yakın değiliz
c) Türk arkadaşlarımla ilişkilerim normal
d) Türk arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi

36. Türkiye'deki DİĞER yabancılarla arkadaşlık ilişkileriniz nasıldır?
a) Yabancı arkadaşım yok
b) Yabancı arkadaşlarım var ama çok yakın değiliz
c) Yabancı arkadaşlarımla ilişkilerim normal
d) Yabancı arkadaşlarımla ilişkilerim yakın ve samimi

37. Yabancı olduğunuz için Türk arkadaşlarınızın sizlerle yakın arkadaşlık kurmaktan çekindiğini düşündüğünüz oluyor mu?
a) Çok sık
b) Genellikle
c) Bazen
d) Nadiren
e) Hiçbir zaman

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

38. Türkiye ile Kendi ülkeniz arasındaki en önemli farklılıklar sizce nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

a) Kültürel farklılık
b) Eğitim farkı
c) Dil farklılıkları
d) Dini farklılıklar
e) İnsanların yaklaşım/davranış farklılıkları
f) Ekonomik farklılıklar
g) Temizlik anlayışları
h) İklim özellikleri
i) Diğer (Belirtiniz ……..)

39. Türkiye'de karşılaştığınız ve birlikte yaşadığınız insanların size karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?

a) Çok ilgili
b) İlgili
c) Kısmen ilgili
d) İlgili değil
e) Hiç ilgili değil

40. Türkiye'deki insanlar sizlere önyargılı davranıyorlar mı?

a) Çok sık
b) Genellikle
c) Bazen
d) Nadiren
e) Hiçbir zaman

41. Türk televizyon kanallarını izliyor musunuz?

a) Evet
b) Hayır

42. Türk gazetelerini takip ediyor musunuz?

a) Evet
b) Hayır

43. Halen yaşamakta olduğunuz şehirde mutlu musunuz?

a) Çok mutluyum
b) Mutluyum
c) Kısmen mutluyum
d) Mutlu değilim
e) Hiç mutlu değilim

44. Yukarıdaki soruya yanıtınız c, d veya e seçeneği ise; yaşadığınız şehirde neden mutlu değilsiniz?

a) Ulaşım yetersiz
b) Kent pahalı
c) İnsani ilişkiler iyi değil
d) Sosyal-kültürel imkânlar yetersiz
e) Bu kenti sevemedim
f) Eğitim imkânı iyi değil
g) Bu şehirde kendimi dışlanmış hissediyorum
h) Diğer (Belirtiniz ……)

45. Bundan sonraki yaşamınızı Türkiye'de sürdürmek ister misiniz?

a) İsterim
b) Kararsızım
c) İsterim ama şu an yaşadığım şehirde değil
d) İstemem

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

46. Kendinizi Türkiye'ye ait hissediyor musunuz?

a) Evet
b) Çekimser
c) Hayır

47. Ülkenize geri dönmek istiyor musunuz?

a) Evet
b) Çekimser
c) Hayır

48. Kendimi çok kaygılı hissettiğimde aşağıdakilerden destek alabilirim.

a) Okul rehberlik bürosu
b) Yurttaki rehberlik bürosu
c) Türk arkadaşlarım
d) Kendi ülkemden gelen öğrenciler
e) Diğer uluslar arası öğrenciler
f) Eşim
g) Akrabalarım

49. Aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi işaretleyiniz

	Çok Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Haksızlığa uğradığımda hakkımı savunurum					
Herhangi bir talebim olduğunda kendimi ifade edebilirim.					
Yeni ortamlara girmekten kaçınmam					
Kendi düşüncelerimi ifade etmekten çekinmem.					

EK 2 (devam): Araştırmanın sahada kullanılan soru kağıdı

50. Aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi işaretleyiniz					
	Çok Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Türkiye'deki şaka, espri ve deyimleri anlıyorum					
Türkiye'deki bürokratik sisteme ayak uydurabiliyorum					
Türk gelenek ve göreneklerini tanıyorum					
Türkiye'deki kurallara uymakta sorun yaşamıyorum.					
Türkiye'deki farklı sosyal gruplara katılmaktan çekinmem.					
Kendimle ilgili konuşmaktan rahatsızlık duymam					
Kendi dini inançlarımızı yaşarken problem yaşamıyorum					
Türk biriyle evlenmeyi yadırgamam					
Eğitimim bittikten sonra Türkiye'ye yerleşmeyi düşünebilirim.					

EK 3: Cinsiyete Göre Doğum Yeri Dağılımı

		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Total	
		n	%	n	%	n	%
Doğum Yeri	Afganistan	8	8,9	21	19,1	29	14,5
	Afrika	0	0,0	1	,9	1	,5
	Angola	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Arabistan	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Arnavutluk	1	1,1	1	,9	2	1,0
	Azerbaycan	3	3,3	9	8,2	12	6,0
	Bae	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Bandung	0	0,0	1	,9	1	,5
	Bangladeş	1	1,1	4	3,6	5	2,5
	Bangui	0	0,0	1	,9	1	,5
	Bosna	3	3,3	1	,9	4	2,0
	Bulgaristan	3	3,3	0	0,0	3	1,5
	Burkin	0	0,0	1	,9	1	,5
	Burundi	0	0,0	1	,9	1	,5
	Cezayir	1	1,1	3	2,7	4	2,0
	Çad	0	0,0	1	,9	1	,5
	Çin	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Endenozya	2	2,2	2	1,8	4	2,0
	Ertrea	0	0,0	1	,9	1	,5
	Etiyopya	1	1,1	5	4,5	6	3,0
	Fildişi	1	1,1	1	,9	2	1,0
	Filipinler	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Filistin	2	2,2	0	0,0	2	1,0
	Freetown	0	0,0	1	,9	1	,5
	G.Kore	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Gambiya	0	0,0	1	,9	1	,5
	Gana	0	0,0	3	2,7	3	1,5
	Haiti	1	1,1	0	0,0	1	,5
	Hindistan	1	1,1	2	1,8	3	1,5
	Irak	1	1,1	0	0,0	1	,5
	İran	3	3,3	<td class="s11" style="word-wrap:break-word;height:17px;border:thin solid rgb(0,0,0);backgr			

EK 4: Etik Kurul Onayı

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)
ETİK KURULU
PROJE ONAY BELGESİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER
Fakültesi/Enstitüsü SOSYOLOJİ bölümü akademisyenlerinden / öğrencilerinden) TUĞBA YALÇ'in, TÜRKİYE'DE OKUYAN SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN UYUM SÜRECİ adlı araştırması değerlendirilmiştir. *(Bu kısım başvuru sahibi tarafından doldurulmalıdır)*

Proje etik açısından uygun bulunmuştur.	☐
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.	☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.	☐

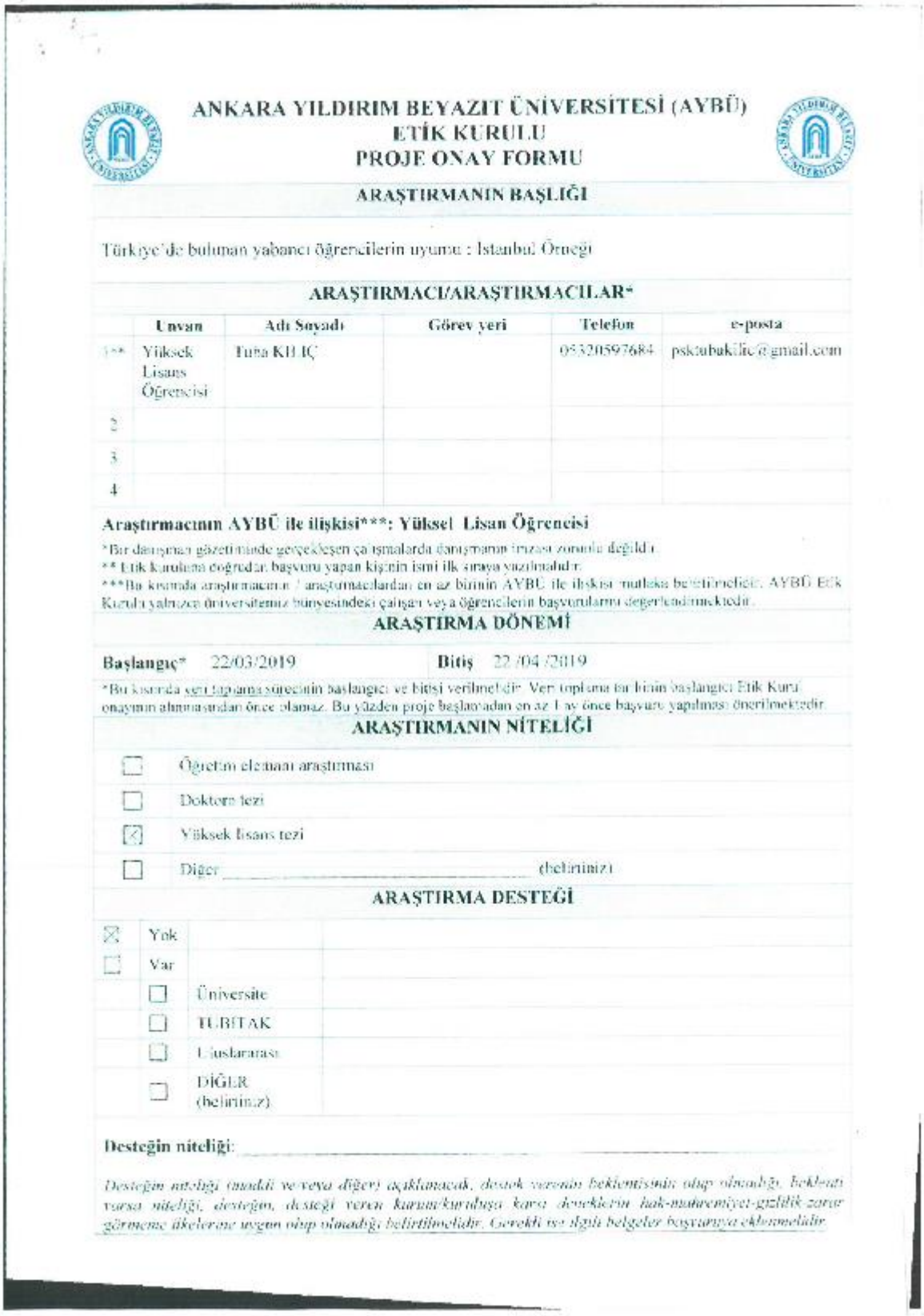
AYBÜ ETİK KURULU KARARI
(Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)

Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no)	2019 – 73
Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih	15. 02. 2019
Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no	15. 03. 2019 – 20
Yer	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.

KURUL BAŞKANI, BAŞKAN YARDIMCISI VE ÜYELER:

		İMZA
Prof. Dr. Cem Şafak ÇUKUR	Başkan	
Prof. Dr. Tekin AKDEMİR	Bşk. Yrd.	
Prof. Dr. Muharrem KILIÇ	Üye	
Doç. Dr. Özge GÖKBULUT ÖZDEMİR	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul DEMİRDEL	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Behlül TOKUR	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Şule KAYA	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Birgül ÖZKAN	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Nimet YILDIRIM TİRGİL	Üye	

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)
ETİK KURULU
PROJE ONAY FORMU

ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI

Türkiye'de bulunan yabancı öğrencilerin uyumu : İstanbul Örneği

ARAŞTIRMACI/ARAŞTIRMACILAR*

	Unvan	Adı Soyadı	Görev yeri	Telefon	e-posta
1**	Yüksek Lisans Öğrencisi	Fuba KILIÇ		05320597684	psktubakilic@gmail.com
2					
3					
4					

Araştırmacının AYBÜ ile ilişkisi*: Yüksel Lisan Öğrencisi**

*Bir danışman gözetiminde gerçekleşen çalışmalarda danışmanın imzası zorunlu değildir.
** Etik Kurulana doğrudan başvuru yapan kişinin ismi ilk sıraya yazılmalıdır.
***Bu kısımda araştırmacının / araştırmacılardan en az birinin AYBÜ ile ilişkisi mutlaka belirtilmelidir. AYBÜ Etik Kurulu yalnızca üniversitemiz bünyesindeki çalışan veya öğrencilerin başvurularını değerlendirmektedir.

ARAŞTIRMA DÖNEMİ

Başlangıç* 22/03/2019 **Bitiş** 22/04/2019

*Bu kısımda veri toplama sürecinin başlangıcı ve bitişi verilmelidir. Veri toplama faaliyetinin başlangıcı Etik Kurul onayının alınmasından önce olamaz. Bu yüzden proje başlamadan en az 1 ay önce başvuru yapılması önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ

- ☐ Öğretim elemanı araştırması
- ☐ Doktora tezi
- ☑ Yüksek lisans tezi
- ☐ Diğer _____ (belirtiniz)

ARAŞTIRMA DESTEĞİ

- ☒ Yok
- ☐ Var
  - ☐ Üniversite
  - ☐ TUBİTAK
  - ☐ Uluslararası
  - ☐ DİĞER (belirtiniz)

Desteğin niteliği: _____

Desteğin niteliği (mevcut ve/veya diğer) açıklanacak, destek verenin beklentisinin olup olmadığı, beklenti varsa niteliği, desteğin, desteği veren kurum/kuruluşa karşı deneklerin hak-mahremiyet-gizlilik zarar görmeme ilkelerine uygun olup olmadığı belirtilmelidir. Gerekli ise ilgili belgeler başvuruya eklenmelidir.

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

BAŞVURU DURUMU			
☑	Yeni başvuru		
☐	Tekrar başvuru	Araştırma no:	
☐	Protokol değişikliği	Araştırma no:	
☐	Daha önce onaylanmış bir araştırmanın devamı	Araştırma no:	

Veri Toplanması Planlanan Yerler/Mekânlar/Kurum Ve Kuruluşlar

1	İstanbul'da Okuyan Uluslararası Öğrenciler
2	
3	

Araştırma Geniş Özeti

(Araştırmanın konusu, amacı, değişkenleri, yöntemi açık bir şekilde açıklanmalıdır)

Konu: *(Araştırmanın konusu belirtilecektir.)*

Küreselleşmeyle birlikte başlayan hızlı değişim eğitim alanını da etkisi altına almaktadır. Bu değişimler beraberinde küresel pazarda eğitimi de bünyesine almaktadır. "Uluslar arası öğrencilerin varlığı ve hareketliliği bu pazarın bir başka ayağını oluşturmaktadır." (Yardımcıoğlu ve ark., 2017, s. 269) Türkiye ise özellikle tarihi ve kültürel anlamda ilişkili olduğu ülke öğrencilerinin eğitim görmek istediği ülkelerin başında gelmektedir. "

Türkiye'ye yapılan göçlerden biri de eğitim imkanlarına bağlı olarak öğrencilerin üniversite eğitimi için göç etmeleridir. 1990'lı yıllarda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin dağılmasıyla Türki Cumhuriyetlerde bulunan gençler Türkiye ile kültürel, ekonomik ve eğitim alanlarında iş birliği yapabilmek amacıyla ülkemize gelmiştir. 1991 yılından itibaren Türk Dünyası Öğrenci Projesi çerçevesinde üniversite ve lise eğitimi almak üzere Türkiye'ye gelmektedir. Bu projenin amacı ise Türki Cumhuriyetler ile Türk ve Akraba Topluluklarındaki gençlere Türk kültür ve eğitim sistemini anlatmak ve Türkçeyi öğretmektir. Bunun yanında en çok konuşulan diller arasında Türkçe'nin 5. Sırada yer alması bu isteğin artmasını sağlamıştır.

Türki Cumhuriyetlerden eğitim almak amacıyla Türkiye'ye gelen öğrencilerin yanı sıra son yıllarda başta Suriye olmak üzere bir çok Arap ülkesinden gençlerin geldiği bilinmektedir. Bunun sebepleri arasında ilk sırada yer alan bilindiği üzere 2011 yılında

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Arap Baharı adı altında gerçekleşen Arap Devrimi sonucu meydana gelen protestolardır. (Zavalsız &Gürday ,2017)

Dolayısıyla başta Suriye olmak üzere birçok Arap ülkesinden yaklaşık 3-4 milyon kişi Türkiye'ye iltica etmiştir. Böyle bir göç neticesiyle kültür farklılığı, kültürel çatışma, kültür şoku ,kültürleşme ,entegrasyon, uyum ve adaptasyon gibi kavramlar eşliğinde bu konunun ele alınması zorunlu hale gelmektedir.

Göç eden gençlerin tanımadıkları bir topluma dahil olmaları sebebiyle sosyal ve kültürel perspektiften uyum veya adaptasyon durumlarının ele alınması sosyal bilimcilerin için çalışılması gereken bir durumdur.

Her toplumun kendine has kültürel özellikleri vardır. Farklı kültürde yaşayan fertlerin uyum sorunu yaşaması muhtemeldir. Farklı kültürde yaşayan ve eğitim alan bireylerin dahil oldukları toplumun başta dili, yemesi-içmesi, kılık-kıyafeti, gündelik hayatı gibi konularda hayatını devam ettirebilmesi için sağlıklı bir uyum süreci geçirmesi gerekmektedir.

Ülkemizde bulunan yabancı öğrencilerin kendi sosyal ve psikolojik şartlarını da zorlayarak bir başka ülkede yüksek öğrenim hayatı boyunca kaldıklarına kendilerini etkin ve yetkin hissederek mezun olmuş hissetmeleri Türkiye'nin , özellikle dünya genç nüfusu nazarında kültürel ilişkiler bağlamında prestijine katkı sağlayacağı göz önünde tutulmalıdır. Yabancı öğrencilerin eğitim hayatındaki uyum süreçlerinin sağlıklı işlemesi hem kendi ülkelerine dönseler de Türkiye'de kalmayı tercih etseler de Türkiye'nin kendi gelişimine yaptığı bir yatırım olacaktır. Bu öğrencilerin sosyal ve kültürel uyum süreçlerindeki olumlu gelişim hem kendilerinin sağlıklı ve verimli bir eğitim edinmelerini sağlarken hem de Türk toplumuna ve değerlerine inanan ve hayranlık duyan genç bir kitlenin gelişmesi ve yetişmesine katkı sağlanmış olacaktır. Bu anlamda hem yabancı öğrenci bulunduran üniversitelere hem de barınma ve kalma imkanı sağlayan kurumlara, kendilerini bu anlamda yetiştirmesi konusunda görevler düşmektedir.

Amaç *(Araştırmadan beklentiler, yapılacak çıkarsamalar ve neden/ne bekleniliği açıklanacaktır.)*

Araştırma Türkiye'de bulunan yabancı öğrencileri sosyal ve kültürel uyum açısından inceleyerek Türkiye'ye eğitim hayatına yatırım yapmak adına gelen öğrencilerin asgari düzeyde sorun yaşayarak eğitim hayatlarını nasıl tamamlayabileceklerini incelemeyi amaç edinmektedir. Türkiye'de bulunan bu öğrencilerin sosyal ve eğitim hayatında kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri de baz alınarak araştırma kapsamında Türkiye'de bulun bu öğrencilerin önyargıyla karşılanma, ötekileştirme ve dışlanmışlık hissini yaşamamaları için üniversitelere düşen görevler ve yapılması gereken çalışmaların neler olabileceği konusunda öneriler sunma hedefi göz önünde tutulmaktadır.

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Kapsam *(Araştırmanın ilgili literatürdeki yeri açıkça belirtilecektir.*

Geçmiş çalışmalar baz alındığında, mevcut tasarlanan çalışmada İstanbul'da kalan yabancı öğrencilerin psiko-sosyal ve kültürel entegrasyon değerlendirilmesi yapılacaktır. Eğitim- öğretim gördükleri şehrin kendilerinde bıraktığı kültürel ve psikososyal imajın yansımaları değerlendirilecektir. Yabancı öğrencilerin metropol şehir olan İstanbul'da nasıl bir uyum düzeyine sahip oldukları yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Ülkemizde bulunan yabancı öğrencilerin kendi sosyal ve psikolojik şartlarını da zorlayarak bir başka ülkede yüksek öğrenim hayatı boyunca kaldıklarına kendilerini etkin ve yetkin hissederek mezun olmuş hissetmeleri Türkiye'nin , özellikle dünya genç nüfusu nazarında kültürel ilişkiler bağlamında prestijine katkı sağlayacağı göz önünde tutulmalıdır. Yabancı öğrencilerin eğitim hayatındaki uyum süreçlerinin sağlıklı işlemesi hem kendi ülkelerine dönseler de Türkiye'de kalmayı tercih etseler de Türkiye'nin kendi gelişimine yaptığı bir yatırım olacaktır. Bu öğrencilerin sosyal ve kültürel uyum süreçlerindeki olumlu gelişim hem kendilerinin sağlıklı ve verimli bir eğitim edinmelerini sağlarken hem de Türk toplumuna ve değerlerine inanan ve hayranlık duyan genç bir kitlenin gelişmesi ve yetişmesine katkı sağlanmış olacaktır. Bu anlamda hem yabancı öğrenci bulundurarak üniversitelere hem de barınma ve kalma imkanı sağlayan konumlara, kendilerini bu anlamda yetiştirmesi konusunda görevler düşmektedir.

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Yöntem: *Araştırmanın evreni, örneklemi, örneklem seçme yöntemi, veri toplama araçları ve bunları kimin uygulayacağı, veri toplama araçlarının uygulanma biçimi (yüzyüze, posta vb.) araştırmadan elde edilen sonuçların yanlılığını önleyecek yöntemsel önlemler açıklanacaktır. Kullanılacak Biyolojik, Psikolojik ve veya Teknik gibi tüm yöntemler ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Gönüllü katılımı bozacak ve katılımcıları rahatsız edecek tehditlere karşı alınan önlemler açıklanmalıdır.*

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Veri toplama aracı olarak ise araştırmacı tarafından bir soru kağıdı oluşturulacaktır. İstanbul'da yaşayan 200 tane yabancı öğrenciye posta yoluyla Türkçe olarak verilecek olan anketler (soru kağıtları)'in verileri ,SPSS sisteminde girdileri sağlanarak verilerin değerlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca genel anlamda betimsel yaklaşımla yabancı öğrencilerin eğitim amaçlı göçü sonrasında Türkiye'deki refah düzeylerini , beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını, Türkiye'de bulunmaktan mutlu olup olmadıklarını ,eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkemizde kalıp kalmayacaklarını araştırmak ve betimlemek de yöntemin bir diğer parçasıdır.

Araştırmanın yöntemi gönüllü katılımı bozacak veya tehdit edecek hiç bir yöntem barındırmamaktadır. Hazırlanan soru kağıdı sosyo-demografik bilgiler , sosyal hayat -hayat koşulları ve eğitim ile psikososyal uyum gibi üç ana kategoriden oluşmaktadır.

Araştırmamız ekseninde öğrencilerin kültürel uyum süreci ve memnuniyet oranları araştırılacağına göre farklı kültür havzalarından öğrencilerin seçilerek araştırmaya dahil edilmesi oluşturulan kuramsal çerçevenin daha tutarlı verilerle çizilmesi anlamına gelecektir. Araştırmanın evreni İstanbul'da kalan öğrenci 200 yabancı öğrenciyi içermektedir.

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Araştırma katılımcılara herhangi bir şekilde yanlış/yanlış bilgi vermeyi, ya da çalışmanın amacını tamamen gizli tutmayı gerektiriyor mu?

☐ Evet ☒ Hayır

Evet ise açıklayınız:

Araştırma, katılımcıların fiziksel sağlıklarını tehdit edici veya zorlayıcı uygulamalar içeriyor mu?

☐ Evet ☒ Hayır

Evet ise açıklayınız:

Araştırma, katılımcıların psikolojik sağlıklarını tehdit edici, zorlayıcı veya özel hayatıyla ilgili sorular içeriyor mu?

☐ Evet ☒ Hayır

Evet ise açıklayınız:

Veri toplama sürecinde katılımcıların kişilik hakları ve özel bilgileri korunmakta mıdır?

☒ Evet ☐ Hayır

Hayır ise açıklayınız:

Araştırmadaki katılımcıların kimlikleri toplanan ham veride tanımlanacak mı?

☐ Adıyla tanımlanacak *(Gerekçesini açıklayınız)*

☐ Bir kod verilerek tanımlanacak *(Detayını açıklayınız)*

☒ Belirsiz olacak

Araştırmadaki katılımcıların kimlikleri, depolanan veride tanımlanacak mı?

☐ Adıyla tanımlanacak *(Gerekçesini açıklayınız)*

☐ Bir kod verilerek tanımlanacak *(Detayını açıklayınız)*

☒ Belirsiz olacak

Araştırmadaki katılımcıların kimlikleri rapor içeriğinde tanımlanacak mı?

☐ Adıyla tanımlanacak *(Gerekçesini açıklayınız)*

☐ Bir kod verilerek ya da genel olarak (erkek çiftçi gibi) tanımlanacak *(Detayını açıklayınız)*

☐ Organizasyon adıyla tanımlanacak

☒ Belirsiz olacak

Araştırmanın doldurulan anket, test vb. formlarının güvenliği nasıl sağlanacak?
(özellikle kimliklerin belirgin olduğu çalışmalarda)

☒ Özel kimlik bilgileri yer almadığından gerek yok

☐ Güvenli olan yerde kilitli dolap içinde saklanacak

☐ Bilgisayarda password/encryption sorunması ile bilgisayar veri belleğinde saklanacak

☐ Diğer *(Açıklayınız)*

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Araştırma verilerine araştırma personelinin dışındaki kişilerin girme hakkı olacak mı?

☐ Evet(Kim, niçin, veri güvenliğinin bu kişiler tarafından sağlanması için alınan tedbirler vb. açıklanacak)

☒ Hayır

Araştırmaya reşit olmayan çocuklar, kısıtlı ya da engelli bireyler katılmakta mıdır?

☐ Evet ☒ Hayır

Evet ise açıklayınız:

Katılımcılara araştırmanın niteliği hakkında yeterince açık ve anlaşılabilir açıklama yapılmakta mıdır?

☒ Evet ☐ Hayır

Evet ise açıklayınız: Bu veri toplama aracı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programının hazırlanacak tez kapsamında, İstanbul'da yaşayan uluslar arası öğrenciler üzerine bir saha çalışması yapmak üzere soru formu düzenlenmiştir. Soru formu İstanbul şehrinde ikamet eden Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki psiko-sosyal ve kültürel uyumunun saptanması amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Gönüllülere araştırmaya katılma ve çıkma koşulları açık ve net olarak belirtilmiş midir?

☒ Evet (Evet ise açıklayınız) ☐ Hayır

Evet ise açıklayınız: Katılımcılara gönüllü olup olmadıklarının izni ve onayı alınmaktadır.

Katılımcıları en iyi tanımlayan seçenekleri işaretleyiniz.

☐ Okulöncesi çocuklar	☐ Kadınlar
☐ İlköğretim çocukları	☐ İşsiz yetişkinler
☐ Lise öğrencileri	☐ Yaşlılar
☒ Üniversite öğrencileri	☐ Zihinsel engelli bireyler
☐ Çocuk işçiler	☐ Tutuklular
☐ Yetişkinler	☐ Diğer (Belirtiniz)
☐ Erkekler	

Araştırmanın katılımcılarının çocuklar, zihinsel engelli bireyler vb. özel durumun olan bireyler olması halinde, bunların özel etik davranış gerektirmesi nedeniyle, araştırmacı zaman kişilerden aldığı bilgiler çerçevesinde bu konuda nasıl bir dikkat göstereceğini açıklamalıdır.

Aşağıda yer alan uygulamalardan, çalışma kapsamında yer alacak olanları işaretleyiniz.

☒ Anket	☐ Görüntü kaydı
☐ Mülakat	☐ Ses kaydı
☐ Gözlem	☐ Diğer (Belirtiniz)
☐ Bilgisayar ortamında test/anket	

Yukarıdaki bilgilerin tamamen doğru olduğunu ve eksik bilgi vermediğimi taahhüt ederim.

Başvuruyu Yapan Araştırmacının

Adı ve Soyadı: **Tuba KILIÇ** **İmza:**

Başvuru Tarihi: 15.02. 2019

EK 4: (devam) Etik Kurul Onayı

Etik Kurul Başvurusu konusunda dikkat edilmesi gereken hususlar

(Bu belge bilgilendirme amaçlıdır ve başvuru sırasında etik kurula iletilmesi gerekmez)

- AYBÜ öğrenci ve çalışanları tarafından yürütülen ve insan katılımcılardan klinik dışı bilgi toplamayı gerektiren araştırmalar için bu başvuru formunun yanı sıra diğer gerekli belgelerle AYBÜ Etik Kuruluna başvurulur. AYBÜ Etik Kurulu başvuruyu "Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Etik Kurul Yönergesi" genel kapsamında değerlendirir.
- Araştırmacı araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarını başvuru formu ile birlikte Etik kurul sekreterliğine iletmelidir (Niteliksel bir çalışma ise çalışmada kullanılacak soru örnekleri eklenmelidir)
- Çalışma kapsamında katılımcılara verilecek Onam formu (gerekiyorsa veli onay formu) ekte verilmelidir.
- Araştırmacılar, kullanacakları tüm materyalleri (ölçek, demografik form) eksiksiz olarak AYBÜ Etik Kurul sekreterliğine iletmelidir.
- Proje onay belgesindeki (imza sayfası) ilk kısım araştırmacı tarafından eksiksiz olarak doldurulmalıdır.
- Formda belirtmeniz istenen çalışmanın başlama ve bitiş tarihleri, veri toplama sürecinin başlama ve bitiş tarihlerini kastetmektedir ve çalışmanız etik kurul onayı almadan önce başlayamaz.
- Bir danışman gözetiminde gerçekleşen çalışmalarda danışmanın imzası zorunlu değildir.
- Etik kuruluna doğrudan başvuru yapan kişinin ismi ilk sıraya yazılmalıdır.
- Etik kurul başvuru formunda araştırmacının / araştırmacılardan en az birinin AYBÜ ile ilişkisi mutlaka belirtilmelidir. AYBÜ Etik Kurulu yalnızca üniversitemiz bünyesindeki çalışan veya öğrencilerin başvurularını değerlendirmektedir.
- Etik kurul başvuru formu elde doldurulamaz.
- Etik kurul başvuru formunda istenen bilgilerin yazılmamış olması ya da bazı bölümlerin çıkarılmış olması başvurunuzun değerlendirmeye alınmamasına sebep olacaktır.
- Etik kurul başvuru formunun kurulumuza mutlaka 2(iki) nüsha halinde teslim edilmesi gerekmektedir. Ayrıca başvuru formu ve ekleri aybu.sbetik@gmail.com adresine mail atmayı unutmayınız.

EK. 5: Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Tuba Kılıç
Doğum tarihi	: 01.01.1984
Doğum yeri	: Ankara
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: Türkiye Cumhuriyeti
Adres	: Beytepe Mahallesi 5452. Sok. no:1/C Daire: 6 Next Level Çankaya/Ankara
Telefon	: 05320597684
E-mail	: psktubakilic@gmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Ankara Tevfik İleri İmam Hatip Lisesi / 2001
Lisans	: Northumbria University Psychology / 2012
İŞ TECRÜBESİ	: Diyanet Tv Sunucu - Psikolog
YABANCI DİLLER	: İngilizce